



ראמ"ה - הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך
משרד החינוך | Ministry of Education | وزارة التربية والتعليم

עמדות הורים כלפי מערכת החינוך שנה"ל תשע"ח

חשון תשפ"א | אוקטובר 2020

ראמ"ה: מדידה בשירות הלמידה

בית אבגד, ז'בוטינסקי 5, רמת גן, 5252006, טלפון: 073-3937777, פקס: 073-3937769

דוא"ל: rama@education.gov.il, אתר: <http://rama.education.gov.il>

תוכן העניינים

7	פתח דבר
8	רקע ושיטה
11	ממצאים עיקריים
17	ממצאים
18	1. הנחלת ערכים במערכת החינוך
38	2. מערכת החינוך כמחנכת למצוינות לימודית וערכית
38	2.1. תפיסת מערכת החינוך כמדגישה הישגים לימודיים לעומת ערכים
40	2.2. עמדות ההורים בנוגע לאיזון בין הדגשת הישגים לימודיים לערכים
42	2.3. הפעלת לחץ מופרז על התלמידים להגיע להישגים לימודיים
45	3. אקלים וסביבה פדגוגית בבית הספר לפי דיווחי ההורים
46	3.1. שביעות רצון כללית מבית הספר
50	3.2. יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד
53	3.3. תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה
57	3.4. הוראה המעודדת מעורבות ורלוונטיות
60	3.5. הסביבה הפיזית בבית הספר
63	3.6. קשר עם ההורים
79	3.7. גובה תשלומי ההורים לבית הספר
82	4. מוגנות ואלימות
82	4.1. אלימות בין תלמידים
89	4.2. אלימות כלפי התלמידים מצד המורים
93	4.3. מאמצי בית הספר למניעת אלימות
95	5. שביעות רצון ההורים מגודל הכיתות
98	6. הסתייעות בשיעורים פרטיים
101	7. בחירת בית הספר
101	7.1. אופן בחירת בית הספר
104	7.2. חשיבות הבחירה בבית הספר בעיני ההורים
107	8. תרומת הרשות המקומית לאיכות החינוך
110	9. תפיסת מקצוע ההוראה
113	10. השתתפות תלמידים בצהרונים (תלמידי א'-ד')
113	10.1. רישום לצהרון
115	10.2. מקום קיום הצהרון
116	10.3. סוג הצהרון
118	10.4. חוגי העשרה בצהרון
119	10.5. שביעות רצון מהיבטים שונים הנוגעים לצהרון
122	11. בית הספר של החופש (תלמידי א'-ד')
122	11.1. קיום תוכנית הקיץ "בית הספר של החופש"
123	11.2. השתתפות בתוכנית הקיץ "בית הספר של החופש"
125	11.3. שביעות רצון מתוכנית הקיץ "בית הספר של החופש"
126	סיכום

רשימת התרשימים

- תרשים 1: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "מימוש עצמי" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....19
- תרשים 2: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "סובלנות וכבוד" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....21
- תרשים 3: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "הישגיות" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....23
- תרשים 4: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "כישורים בין-אישיים וחברתיים" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....25
- תרשים 5: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "אורח חיים בריא" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....27
- תרשים 6: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "המסורת והמורשת התרבותית" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....29
- תרשים 7: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "תרומה לקהילה ולחברה" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....31
- תרשים 8: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "איכות הסביבה" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....33
- תרשים 9: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....35
- תרשים 10: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "זהות דתית-לאומית" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי שלב גיל בבתי ספר בפקוח ממלכתי-דתי בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....37
- תרשים 11: דיווחי ההורים על תפיסתם את מערכת החינוך כמדגישה הישגים לימודיים לעומת ערכים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....39
- תרשים 12: דיווחי ההורים על האיזון הרצוי בין הדגשת הישגים לימודיים לערכים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....41
- תרשים 13: דיווחי ההורים על מידת הלחץ שבית הספר מפעיל על התלמידים כדי להגיע להישגים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....43
- תרשים 14: דיווחי ההורים על שביעות רצון כללית מבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח.....47
- תרשים 15: דיווחי ההורים על שביעות רצון כללית מבית הספר לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....48

תרשים 16:	דיווחי ההורים על יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים	
51.....	לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח.....	
תרשים 17:	דיווחי ההורים על יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד	
52.....	המסכם בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 18:	דיווחי ההורים על תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים	
54.....	לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח.....	
תרשים 19:	דיווחי ההורים על תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד	
55.....	המסכם בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 20:	דיווחי ההורים על הוראה המעודדת מעורבות ורלוונטיות: שיעורי המסכימים עם הנאמר	
58.....	בהיגדים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח.....	
תרשים 21:	דיווחי ההורים על הסביבה הפיזית בבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי	
61.....	מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח.....	
תרשים 22:	דיווחי ההורים על הסביבה הפיזית בבית הספר לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם	
62.....	בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 23:	דיווחי ההורים על שותפות הורים בבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי	
64.....	מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח.....	
תרשים 24:	דיווחי ההורים על שותפות הורים בבית הספר לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם	
66.....	בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 25:	שיעורי ההורים המדווחים כי הם חשים מעורבים בבית הספר, לפי מגזר שפה ושלב גיל	
69.....	בשנת תשע"ח.....	
תרשים 26:	שיעורי ההורים המדווחים כי הם חשים מעורבים בבית הספר, לפי מגזר שפה ושלב גיל	
70.....	בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 27:	שיעורי ההורים המדווחים כי היו רוצים להיות מעורבים בבית הספר (מבין אלו שציינו כי אינם	
73.....	מעורבים), לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח.....	
תרשים 28:	שיעורי ההורים המדווחים כי היו רוצים להיות מעורבים בבית הספר (מבין אלו שציינו כי אינם	
74.....	מעורבים), לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 29:	דיווחי ההורים על שותפות הורים במצבי משבר או קושי של הילד: שיעורי המדווחים לפי	
78.....	מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח.....	
תרשים 30:	דיווחי ההורים על גובה התשלומים לבית הספר: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל	
80.....	בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 31:	דיווחי ההורים על אלימות בין תלמידים: שיעורי המדווחים על אלימות – לפי סוג האלימות,	
83.....	מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח.....	
תרשים 32:	שיעורי ההורים המדווחים על אלימות מילולית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים	
85.....	תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 33:	שיעורי ההורים המדווחים על אלימות פיזית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים	
86.....	תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 34:	שיעורי ההורים המדווחים על אלימות חברתית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים	
87.....	תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....	

תרשים 35:	שיעורי ההורים המדווחים על אלימות דיגיטלית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים	
88.....	תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 36:	דיווחי ההורים על אלימות כלפי התלמידים מצד המורים: שיעורי המדווחים על אלימות – לפי	
90.....	סוג האלימות, מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח.....	
תרשים 37:	שיעורי ההורים המדווחים על אלימות מילולית כלפי תלמידים מצד המורים, לפי מגזר שפה	
91.....	ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 38:	שיעורי ההורים המדווחים על אלימות פיזית כלפי תלמידים מצד המורים, לפי מגזר שפה	
92.....	ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 39:	שיעורי ההורים המדווחים על כך שבית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות, לפי מגזר	
93.....	שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח.....	
תרשים 40:	שיעורי ההורים המדווחים על כך שבית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות, לפי מגזר	
94.....	שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 41:	דיווחי ההורים על שביעות רצון מגודל הכיתה של ילדם: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה	
95.....	ושלב גיל בשנת תשע"ח.....	
תרשים 42:	דיווחי ההורים על שביעות רצון מגודל הכיתה של ילדם לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד	
96.....	המסכם בשנים תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 43:	דיווחי ההורים על הסתייעות בשיעורים פרטיים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל	
98.....	בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 44:	שיעורי ההורים המדווחים כי הם אלה שבחרו את בית הספר שבו לומד ילדם, לפי מגזר שפה	
101.....	ושלב גיל בשנת תשע"ח.....	
תרשים 45:	שיעורי ההורים המדווחים כי הם אלה שבחרו את בית הספר שבו לומד ילדם, לפי מגזר שפה	
102.....	ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 46:	שיעור ההורים המסכימים כי חשוב שתינתן להם האפשרות לבחור לאיזה בית ספר לשלוח	
104.....	את ילדם, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח.....	
תרשים 47:	שיעור ההורים המסכימים כי חשוב שתינתן להם האפשרות לבחור לאיזה בית ספר לשלוח	
105.....	את ילדם, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 48:	דיווחי ההורים על תרומת הרשות המקומית לאיכות החינוך: שיעורי המדווחים לפי מגזר	
108.....	שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח.....	
תרשים 49:	דיווחי ההורים על תפיסת מקצוע ההוראה: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת	
111.....	תשע"ח.....	
תרשים 50:	דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על רישום ילדם לצהרון אחרי בית הספר: שיעורי	
113.....	המדווחים לפי מגזר שפה בשנים תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 51:	דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על הימצאותו של הצהרון שאליו רשום ילדם במתחם	
115.....	בית הספר: שיעורי המדווחים בבתי ספר דוברי עברית בשנים תשע"ו ותשע"ח.....	
תרשים 52:	דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על סוג הצהרון או מסגרת הצהריים שבהם משתתף	
116.....	ילדם: שיעורי המדווחים בבתי ספר דוברי עברית בשנת תשע"ח.....	
תרשים 53:	דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על חוגי העשרה בפעילות בצהרון: שיעורי המדווחים	
118.....	בבתי ספר דוברי עברית בשנים תשע"ו ותשע"ח.....	

- תרשים 54: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על שביעות רצון מהיבטים שונים הנוגעים לצהרון:
 שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים בבתי ספר דוברי עברית בשנת תשע"ח 120
- תרשים 55: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על שביעות רצון מהיבטים שונים הנוגעים לצהרון:
 שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים בבתי ספר דוברי עברית בשנים תשע"ו ותשע"ח 121
- תרשים 56: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על קיום תוכנית הקיץ "בית הספר של החופש": שיעורי
 המדווחים לפי מגזר שפה בשנת תשע"ח 122
- תרשים 57: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על השתתפות ילדם תוכנית הקיץ "בית הספר של
 החופש": שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה בשנת תשע"ח 123
- תרשים 58: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על שביעות רצון מתוכנית הקיץ "בית הספר של
 החופש": שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה בשנת תשע"ח 125

רשימת הלוחות

- לוח 1: שיעור המשיבים על שאלוני סקר ההורים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח..... 9
- לוח 2: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על סוג הצהרון או מסגרת הצהריים שבהם משתתף ילדם:
שיעורי המדווחים בבתי ספר דוברי עברית בשנים תשע"ו ותשע"ח 117

עמדות הורים כלפי מערכת החינוך

פתח דבר

הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה) מתכבדת לפרסם את נתוני סקר עמדות הורים כלפי מערכת החינוך לשנת הלימודים תשע"ח. סקר זה נערך לראשונה בשנת הלימודים תשע"ד והוא מועבר בקרב ההורים אחת לשנתיים. שנת הלימודים תשע"ח היא השנה השלישית שבה מועבר סקר זה.

בשנים האחרונות מתחדדת התפיסה שלפיה הצלחה של בתי ספר ושל מערכות חינוך בכלל תלויה לא רק בגורמים המעורבים ישירות במעשה החינוכי (תלמידים ואנשי צוות) אלא גם בבעלי עניין ובראשם הורי התלמידים, לצד הקהילה והחברה בכללותה. אין עוררין על החשיבות הרבה שיש להכרה ולהבנה של עמדות ההורים. עמדות ההורים אינן בהכרח עולות בקנה אחד עם עמדות ילדיהם ועם עמדות צוות בית הספר, לפיכך תמונת מצב חינוכית ללא ניטור עמדות ההורים היא תמונה חסרה. ניטור זה מאפשר לשתף את ההורים בתהליכי קבלת החלטות ברמה המערכתית וכן מעודד את שיתוף הפעולה בין בית הספר להורים, אשר הכרחי להשגת המטרות החינוכיות.

בשנת הלימודים תשע"ד החלה ראמ"ה לנטר את עמדות הורי התלמידים באמצעות סקר רחב היקף במדגם ארצי מייצג של הורים. הסקר נועד להציג אחת לשנתיים תמונת מצב מייצגת ובת השוואה (בין קבוצות אוכלוסייה ולאורך זמן) במגוון נושאים, כפי שהם נתפסים בעיני ההורים, כדי לסייע בקבלת החלטות במערכת החינוך. שאלון הסקר נבנה בשיתוף ועדה מקצועית שכללה נציגים ממשד החינוך ומהאקדמיה ונציגי הורים.

סקר זה הוא הרחבה והשלמה לסקרי האקלים והסביבה הפדגוגית הנערכים אחת לשנה ומשקפים תמונת מצב של מערכת החינוך לפי תפיסותיהם של התלמידים, המורים והמנהלים, וכן לסקרי עמדות גננות והורי ילדי הגן.

תודות – דוח זה הוא פרי עבודה מקצועית, מאומצת וקפדנית של צוות ראמ"ה ועמו שותפים רבים: הגורמים המוסמכים במשרד החינוך; חברות זכייניות – המרכז הארצי לבחינות ולהערכה (עיבוד הנתונים), טלדור (תפעול הסקרים) ויועצים ממאגר המומחים של ראמ"ה. תודתנו והערכתנו העמוקות לכל השותפים.

אנו מקווים שהתובנות שעולות מדוח זה יסייעו לקדם את מערכת החינוך על היבטיה השונים, מתוך היכרות עם עמדות ההורים, שהם ללא ספק בין בעלי העניין המרכזיים במערכת.

בברכה,

חגית גליקמן

ד"ר חגית גליקמן

מנכ"לית ראמ"ה

רקע ושיטה

בשנת תשע"ח ערכה ראמ"ה, זו הפעם השלישית, סקר להורים לתלמידים בבתי ספר בכיתות א'-י"ב. סקר זה מבקש לבחון את עמדות ההורים כלפי בתי הספר בנושאים שונים: הנחלת ערכים במערכת החינוך, התמקדות מערכת החינוך ובית הספר בהישגים לעומת בערכים, שביעות רצון כללית ממערכת החינוך ובבית הספר, יחסים חיוביים בין המורים לתלמידים, תפיסת ההוראה בכיתות כמעניינת וברורה, הסביבה הפיזית של בית הספר, שותפות ומעורבות הורים בבית הספר, גובה תשלומי ההורים, מוגנות ואלימות בבית הספר, הסתייעות בשיעורים פרטיים, צהרונים, מעורבות ההורים בבחירת בית הספר שבו ילמד ילדם ועוד.

סקר זה הועבר לראשונה בשנת הלימודים תשע"ד וזוהי פעימתו השלישית. הכוונה היא לקיים את הסקר פעם בשנתיים כך שיתאפשר מעקב לאורך זמן אחר מצב מערכת החינוך בראי עמדות ההורים.

אופן העברת הסקר ומועד ההעברה:

הסקר הועבר טלפונית בחודשים אפריל-יולי 2018. פרט לשפה העברית, הסקר תורגם ל-5 שפות נוספות (ערבית, רוסית, אמריקאית, צרפתית ואנגלית) וכל מרואיין בחר את שפת הריאיון המתאימה לו. למרואיינים הובטחה שמירה על חסיון הנתונים. בשאלון היו כ-75 שאלות והוא ארך כ-15 דקות בממוצע. עבור רוב השאלות, התבקש ההורה להשיב בנוגע לבית הספר הספציפי שבו לומד אחד מילדיו (אשר נדגם אקראית), ולא לענות באופן כללי בדבר מערכת החינוך. רק במיעוט מהשאלות התבקשו ההורים להשיב בנוגע למערכת בכללותה.

אוכלוסייה ומדגם:

האוכלוסייה הנמדדת היא אוכלוסיית ההורים לתלמידים בכיתות א'-י"ב בבתי ספר בחינוך הרגיל בפקוח הממלכתי והממלכתי-דתי. בתחילת השאלון הודגש בפני ההורה שעליו להשיב בנוגע לילד הספציפי שעליו נשאל בשאלון ועל בית הספר שלו, ולא בנוגע לכלל ילדיו, גם אם יש להורה ילדים נוספים הלומדים בבית הספר. כמו כן, ההורה התבקש להשיב בנוגע לבית הספר הספציפי ולא באופן כללי בנוגע למערכת החינוך (פרט לשאלות בודדות שהדבר נאמר בהן במפורש). לצורך הדגימה, היחידה הנמדדת שהוגדרה היא משפחה בתוך כל שלב גיל בנפרד. משפחה הוגדרה על פי הילדים של אותה אם (כאשר אין מידע מי האם – כל הילדים של אותו האב הוגדרו כמשפחה, ובמקרים שבהם לא ידועה זהות שני ההורים – כל ילד הוגדר כמשפחה). נעשתה חלוקה של המשפחות לפי שלבי גיל (יסודי/חט"ב/חט"ע) כדי ללמוד על נקודת המבט של המבוגר בנפרד בשכבות השונות.

המדגם נבנה כך שייצג את השונות באוכלוסייה (מבחינת הרמה הסוציו-אקונומית, השכלת ההורים, מספר הילדים במשפחה, מין הילד ועוד), והשתתפו בו 400 משפחות בכל אחת מתשע השכבות הנוצרות מחיתוך של משתנה מגזר-שפה ופיקוח (דוברי עברית ממלכתי / דוברי עברית ממלכתי-דתי / דוברי ערבית) ושלב גיל (יסודי/חט"ב/חט"ע). אם משפחה נדגמה ליותר משלב גיל אחד היא הוגרלה בין הסקרים שבהם נדגמה.

השתתפות ושיעורי השבה:

בסה"כ נסקרו בתשע"ח 2,242 הורים (62% השבה). מתוכם: 885 הורים לתלמידים בכיתות א'-ו' (74% השבה); 744 הורים לתלמידים בכיתות ז'-ט' (62% השבה) ו-613 הורים לתלמידים בכיתות י'-י"ב (51% השבה).

מתוך כלל ההורים שהשיבו על הסקר, 1,618 הם הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית (67% השבה) ו-624 הם הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית (52% השבה). מתוך ההורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית, 854 הם

הורים לתלמידים בבתי ספר בפקוח ממלכתי (71% השבה) ו-764 הם הורים לתלמידים בבתי ספר בפקוח ממלכתי-דתי (64% השבה).

ברמה הבית ספרית, מתוך 1,201 בתי ספר שנעשתה אליהם פנייה, השיבו הורים מ-1005 בתי ספר (84%). בקרב דוברי עברית השיבו הורים מ-736 בתי ספר מתוך 859 (86%); בקרב דוברי עברית השיבו הורים מ-269 בתי ספר מתוך 342 (79%). בחלוקה לשלבי גיל, ביסודי השיבו הורים מ-578 בתי ספר מתוך 711 (81%); בחט"ב השיבו הורים מ-390 בתי ספר מתוך 489 (80%) ובחט"ע השיבו 273 בתי ספר מתוך 345 (79%).¹

בלוח 1 מרכזים נתוני ההשתתפות ושיעורי ההשבה בסקר ההורים.²

לוח 1: שיעור המשיבים על שאלוני סקר ההורים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח

שלב גיל		דוברי עברית	דוברי ערבית	כלל ההורים
יסודי	נסקרו	624	261	885
	שיעורי השבה	78%	66%	74%
חט"ב	נסקרו	542	202	744
	שיעורי השבה	68%	51%	62%
חט"ע	נסקרו	452	161	613
	שיעורי השבה	57%	40%	51%
כלל ההורים	נסקרו	1,618	624	2,242
	שיעורי השבה	67%	52%	62%

יצוין כי מתוך כלל המשיבים על השאלון (2,242 הורים), כשליש (644 הורים) אינם שייכים למדגם המקורי; מדובר במחליפים בעלי מאפייני רקע דומים שנסקרו במקרים שבהם מסיבות שונות לא ניתן היה להשיג את ההורים השייכים למדגם המקורי.

אופן ניתוח הנתונים:

לצורך הצגת תוצאות הסקר קובצו חלק מהשאלות למקבצים הנקראים "מדדים". כל מדד מכיל שאלות הנוגעות להיבט מסוים של מערכת החינוך: שביעות רצון כללית מבית הספר, יחסים בין המורה לתלמיד, תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה, הסביבה הפיזית בבית הספר, שותפות הורים בבית הספר ושביעות רצון כללית מהצהרון. המדדים הם הממוצע של אחוז ההורים המסכימים או מסכימים מאוד עם ההיגדים המרכיבים את המדד. לרוב, אחוז גבוה יותר מצביע על תפיסה חיובית יותר של ההורים כלפי מערכת החינוך בהקשר של אותו מדד.³

בדוח מוצגים הנתונים של תשע קבוצות הורים: א. כלל ההורים; ב. הורים לילדים בבתי ספר דוברי עברית; ג. הורים לילדים בבתי ספר דוברי ערבית – לפי כל אחד משלושת שלבי הגיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. הנתונים מוצגים בעבור שנת תשע"ח ובהשוואה לנתוני תשע"ד ותשע"ו. עבור שאלות המקובצות למדדים, תוצג השוואה רב-שנתית למדד בלבד ולא להיגדים המרכיבים אותו.

¹ סכום בתי הספר בכל שלבי הגיל אינו תואם את מספר בתי הספר במדגם, כיוון שיש בתי ספר הכוללים יותר משלב גיל אחד.

² נתוני ההשבה בשנים הקודמות מפורסמים באתר ראמ"ה בקישור:

http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/Rama/MivchanimArtzyim/Seker_Horim.htm

³ נציין כי בשונה מנושאים אחרים בדוח בהם הסולם היה מידת ההסכמה ואחוז גבוה הצביע על תפיסה חיובית יותר, בשאלות הנוגעות לאלומות ההורים נשאלו על שכיחות כל תופעה ולא למידת הסכמתם. בהתאם, בנושאים אלה אחוז נמוך מבטא מצב טוב יותר.

חלק מתשובות ההורים על שאלות הסקר מדווחות ללא מדד מסכם, בשל הרצון להציג התפלגות עבור כל שאלה בנפרד ולשקף כך את עמדות ההורים באופן מפורט יותר. בנוסף, השאלון גם כלל מספר שאלות פתוחות שעליהן יכלו ההורים להשיב כרצונם. במקרים אלו, בוצע ניתוח תוכן (content analysis) של תשובות ההורים, והנושאים המרכזיים שעלו סוכמו בדוח זה.

הנתונים חושבו תוך שימוש במשקלות המתאימים את התפלגות המדגם להתפלגות האוכלוסייה.

ממצאים עיקריים

- **הנחלת ערכים במערכת החינוך – בין הרצוי למצוי:** ההורים התבקשו לחוות דעתם על מגוון ערכים שבהם עוסקת (או עשויה לעסוק) מערכת החינוך: "מימוש עצמי", "סובלנות וכבוד", "הישגיות", "כישורים בין-אישיים וחברתיים", "אורח חיים בריא", "המסורת והמורשת התרבותית", "תרומה לקהילה ולחברה", "איכות הסביבה", "היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה" ו"זהות דתית-לאומית" (על הערך האחרון נשאלו רק הורים לתלמידים בבתי הספר בפיקוח הממלכתי-דתי). עבור כל אחד מהערכים, התבקשו ההורים לציין באיזו מידה הם היו רוצים שמערכת החינוך תקדם ערך זה ובאיזו מידה המערכת מדגישה ערך זה בפועל. ככלל, שיעור ההורים שדיווחו שחשוב שמערכת החינוך תקדם את הערכים השונים שהוצגו בסקר היה גבוה. כ-90% או יותר מההורים דיווחו שחשוב שמערכת החינוך תעסוק בערכים "מימוש עצמי", "סובלנות וכבוד", "כישורים בין-אישיים וחברתיים", "תרומה לקהילה ולחברה" ו"היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה". מעט פחות מכך (כ-85% מההורים) דיווחו שחשוב שמערכת החינוך תקדם את הערכים "הישגיות", "אורח חיים בריא", "איכות הסביבה" ו"המסורת והמורשת התרבותית" (ערך זה נמצא הנמוך ביותר). בכל הנושאים שיעורי הדיווח על חשיבות הערך גבוהים משיעורי הדיווח על הדגשתו ע"י בית הספר בפועל. תופעה זו נרשמה בשני מגזרי השפה ובכל אחד משלבי הגיל. בקרב כלל ההורים נרשמו פערים גדולים במיוחד בין שיעורי הדיווח על חשיבות הערך להדגשתו בפועל בערכים הבאים: "מימוש עצמי" בשלושת שלבי הגיל; "אורח חיים בריא" בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות; "כישורים בין-אישיים וחברתיים" בחטיבות הביניים. פערים קטנים יחסית בין החשיבות העקרונית לבין ההדגשה ע"י בתי"ס בפועל נרשמו בערכים הבאים: "המסורת והמורשת התרבותית" בשלושת שלבי הגיל; בערכים "סובלנות וכבוד" ו"תרומה לקהילה ולחברה" בחטיבות העליונות ובערך "איכות הסביבה" בבתי הספר היסודיים. ככלל, בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים הפערים בין שיעורי הדיווח על חשיבות הערך להדגשתו בפועל גדולים יותר בקרב דוברי עברית בהשוואה לדוברי ערבית. לעומת הפערים המתוארים, בערך "זהות דתית-לאומית" רוב ההורים דיווחו שבית הספר עוסק בערך בפועל (84% עד 90%), כך שהפער בין הרצוי למצוי בו היה קטן מאוד (עד כדי בלתי קיים). **לאורך השנים** נרשמו בקרב כלל ההורים דפוסים שונים בפערים בין הרצוי למצוי בכל אחד משלבי הגיל: **בחטיבות העליונות נרשמה מגמת צמצום בפערים בין הרצוי למצוי לאורך תקופת המדידה ברוב הערכים** (פרט ל"מימוש עצמי" ול"הישגיות"). בחטיבות הביניים הפערים בין הרצוי למצוי הצטמצמו בערכים "הישגיות" ו"אורח חיים בריא", בערך "מימוש עצמי" נרשמו תנודות וביתר הערכים לא נרשם שינוי של ממש בפערים בין הרצוי למצוי. בבתי הספר היסודיים נרשמה יציבות בפער בין המצוי לרצוי ברוב הערכים⁴. **בקרב הורים דוברי עברית מצטיירת תמונה דומה של פערים בין המצב הרצוי למצוי, ואילו בקרב דוברי ערבית הפערים בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים הצטמצמו בין תשע"ו לתשע"ח** (ככלל בעקבות ירידות

⁴ אלו הערכים שלא נרשם בהם דפוס אחיד: בערך "מימוש עצמי" נרשמה יציבות בין תשע"ו לתשע"ח לאחר ירידה בין תשע"ד לתשע"ו; בערך "אורח חיים בריא" נרשמה ירידה מתונה מתשע"ד, בערך "המסורת והמורשת התרבותית" נרשמה ירידה בין תשע"ו לתשע"ח לאחר עלייה בין תשע"ד לתשע"ו, ואילו בערך "כישורים בין-אישיים וחברתיים" נרשמו תנודות ושיעורי הדיווח בתשע"ד ותשע"ח דומים.

בשיעורי הדיווח על חשיבות הערכים ועליות בשיעורי הדיווח על הדגשתם בפועל).⁵ בחטיבות עליונות דוברות ערבית הפערים בין תשע"ו לתשע"ח התרחבו ככלל לאחר שהצטמצמו בין תשע"ד לתשע"ו.

- **הדגשת הישגים לעומת ערכים – הרצוי והמצוי:** בשאלה נוספת התבקשו ההורים להידרש למתח שבין הישגים לערכים: הם נשאלו אם הם סבורים שבית הספר אמור להדגיש אחד יותר מהשני, האם באותה מידה את שניהם וכן מה הם סבורים שבית הספר של ילדם מדגיש בפועל.

60% מההורים בבתי הספר היסודיים, 62% מההורים בחטיבות הביניים ו-68% מההורים בחטיבות העליונות דיווחו שבית הספר מדגיש הישגים וערכים באותה המידה, אך רק כמחצית ציינו שזהו האיזון הרצוי מבחינתם (בבתי הספר היסודיים 51%, בחטיבות הביניים 59% ובחטיבות העליונות 55%).

ככל שעולים בגיל, נראה שלפי דיווחי ההורים בית הספר מדגיש פחות ערכים ביחס להישגים לימודיים (ביסודי: 25% ציינו שבית הספר מדגיש יותר ערכים ו-15% ציינו שבית הספר מדגיש יותר הישגים, בחט"ב: 19% לשניהם ובחט"ע: 13% ו-19% בהתאמה), זאת למרות שבכל שלבי הגיל ההורים רוצים כי ידגישו יותר ערכים (כ-35%) מאשר יותר הישגים לימודיים (כעשירית). ככלל, הפער בין האיזון המצוי (בין הדגשת הישגים לימודיים לערכים) לבין האיזון הרצוי גדולים יותר בקרב הורים דוברי עברית בהשוואה להורים דוברי ערבית. לצד זאת, יותר משני שלישים מההורים סבורים כי בית הספר מפעיל על התלמידים לחץ סביר להגיע להישגים (בעיקר בחט"ב דוברות עברית).

בשלושת שלבי הגיל הורים דוברי ערבית מדווחים בשיעורים גבוהים יותר מדוברי עברית כי מערכת החינוך מדגישה הישגים יותר מערכים. כמו כן שיעורי ההורים דוברי הערבית שדיווחו שזהו המצב הרצוי בעיניהם גבוהים משיעור ההורים דוברי העברית שסברו כך. עם זאת, שיעור ההורים דוברי הערבית שדיווחו שבבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים לוחצים על התלמידים יתר על המידה גבוה בהשוואה לדוברי העברית.

- **שביעות רצון כללית מבית הספר:** כשלושה רבעים מההורים דיווחו על שביעות רצון כללית מבית הספר. שיעורי המדווחים בבתי הספר היסודיים גבוהים יותר בקרב הורים דוברי ערבית (81%) בהשוואה לדוברי עברית (73%). בין השנים תשע"ו ותשע"ח נרשמה עלייה בשיעורי המדווחים על שביעות רצון כללית בקרב הורים דוברי ערבית בבתי ספר יסודיים ובחטיבות ביניים, וירידה בקרב הורים דוברי עברית בבתי ספר יסודיים. יציבות בשיעורי הדיווח נרשמה בקרב הורים דוברי עברית בחטיבות הביניים וקרב הורים לתלמידים בחטיבות העליונות בשני מגזרי השפה.

- **יחסים חיוביים בין המורים לתלמידים:** מרבית ההורים (78% מההורים דוברי הערבית בחטיבות העליונות, כ-84% מההורים דוברי הערבית בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים ו-80% מההורים דוברי העברית בכל שלבי הגיל) דיווחו על יחסים חיוביים בין המורים לתלמידים. בין השנים תשע"ו ותשע"ח נרשמה עלייה בקרב הורים דוברי ערבית בבתי ספר יסודיים ובחטיבות ביניים, ויציבות בחטיבות העליונות. בקרב דוברי עברית נרשמה יציבות בין השנים בכל שלבי הגיל.

- **תפיסת ההוראה כמעניינת וברורה:** כשני שלישים מההורים דיווחו על תפיסת ההוראה כמעניינת וברורה. שיעורי המדווחים על כך גבוהים יותר בקרב הורים דוברי ערבית (72% עד 77%) בהשוואה לדוברי עברית (57% עד 65%) בכל שלבי הגיל. בשני מגזרי השפה שיעורי המדווחים בקרב הורים לילדים בבתי הספר היסודיים גבוהים

⁵ ברקע צמצום הפערים בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים עומדות ירידות בשיעורי הדיווח על חשיבות הערכים ועליות בשיעורי הדיווח על הדגשתם בכל הנושאים בבתי הספר היסודיים וברוב הנושאים בחטיבות הביניים, מלבד "מימוש עצמי", "המסורת והמורשת התרבותית", "אורח חיים בריא" ו"היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה".

בהשוואה לשיעורי המדווחים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות (בהתאמה: 65% בהשוואה ל-57% ו-62% בקרב דוברי עברית, ו-77% בהשוואה ל-72% ו-73% בקרב דוברי ערבית).

בין השנים תשע"ו ותשע"ח נרשמה ירידה קלה בשיעורי המדווחים בקרב הורים דוברי עברית בחטיבות הביניים (לאחר עלייה בשיעורים דומים בין תשע"ד לתשע"ו) ובחטיבות העליונות, ואילו בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה עלייה בשיעורי המדווחים בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים.

- **הוראה המעודדת מעורבות ורלוונטיות:** כשני שלישים מההורים דיווחו כי לדעתם ההוראה בבית הספר מעודדת מעורבות של התלמיד בלימודים וכן כי הלמידה רלוונטית עבורו. שיעורי המדווחים על כך גבוהים יותר בקרב הורים דוברי ערבית (68% בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות ו-75% בתי הספר היסודיים) בהשוואה להורים דוברי עברית בכל שלבי הגיל (57% בחטיבות הביניים, 61% בבתי הספר היסודיים ו-64% בחטיבות העליונות).

בכל מגזר שפה נרשמו פערים שונים בין שלבי הגיל – בקרב הורים דוברי עברית שיעורי המדווחים הגבוהים ביותר נרשמו בחטיבות העליונות, ואילו בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי המדווחים הגבוהים ביותר נרשמו בבתי הספר היסודיים. נושא זה נכלל לראשונה בסקר בשנת תשע"ח ולכן לא נערכה עבורו השוואה רב-שנתית.

- **הסביבה הפיזית בבית הספר:** כשני שלישים מההורים דיווחו על סביבה פיזית מטופחת ונקייה בבית הספר. שיעורי המדווחים על כך בקרב הורים דוברי ערבית (כ-75%) גבוהים משיעורי המדווחים בקרב הורים דוברי עברית (66%) בכל שלבי הגיל. בין השנים תשע"ו ותשע"ח נרשמה ירידה קלה בשיעורי המדווחים בקרב דוברי עברית בחטיבות העליונות, בעוד שבבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים לא נרשם שינוי. בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה עלייה בשיעורי המדווחים בכל שלבי הגיל.

- **קשר עם ההורים:** כשני שלישי מההורים דיווחו כי קיימת שותפות של ההורים בבית הספר (66% עד 72%). בשני מגזרי השפה ההורים דיווחו בשיעורים גבוהים (מעל 80%) שהם מרגישים בנוח לפנות לצוות החינוכי במצבי משבר או קושי של ילדם. להשלמת הממצאים, ההורים נשאלו גם אם הם חשים שהם עצמם מעורבים בבית הספר שבו לומד ילדם, ושיעורי הדיווח כי זהו אכן המצב היו נמוכים יחסית (כ-45% בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות ו-60% בבתי הספר היסודיים).

בקרב הורים שדיווחו שאינם מעורבים בבית הספר, פחות ממחצית בשני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל הביעו רצון להיות מעורבים בבית הספר. שיעורי המדווחים כי קיימת שותפות של הורים בבית הספר בקרב הורים דוברי ערבית (71% עד 80%) גבוהים בהשוואה לדוברי ערבית (65% עד 70%) בכל אחד משלבי הגיל, וכך גם שיעורי המדווחים על תחושת מעורבותם של ההורים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות (53% ו-51% בקרב הורים דוברי ערבית, 41% ו-44% בקרב הורים דוברי עברית, בהתאמה).

לעומת זאת, כשנבדקו שיעורי הדיווח על שותפות ההורים במצבי משבר או קושי של הילד נמצא כי בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות השיעורים גבוהים מעט יותר בקרב דוברי עברית בהשוואה לדוברי ערבית (87% ו-86% למול 83% ו-81% בהתאמה). בין השנים תשע"ו ותשע"ח נרשמה בקרב הורים דוברי עברית עלייה בשיעורי הדיווח על שותפות ההורים בחטיבות הביניים ולא נרשם שינוי של ממש בשיעורי הדיווח על מעורבות ההורים בכל אחד משלבי הגיל.

בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה עלייה בין תשע"ו לתשע"ח בשיעורי הדיווח על שותפות ההורים בכל שלבי הגיל וירידה בשיעורי הדיווח על מעורבות ההורים בבתי הספר היסודיים ובחטיבות העליונות. בין השנים תשע"ו ותשע"ח

נרשמו בקרב ההורים משני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל ירידות בשיעורי הדיווח על רצון למעורבות רבה יותר מצדם בנעשה בבית הספר.

• **גובה תשלומי ההורים לבית הספר:** בקרב הורים דוברי עברית בבתי הספר היסודיים יותר ממחצית ההורים (58%) דיווחו כי לדעתם גובה התשלומים הנדרש מההורים הוא **במידה הנכונה**, ואילו בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות יותר ממחצית ההורים (52%-ו-58% בהתאמה) דיווחו כי לדעתם התשלומים הנדרשים **גבוהים מדי**. לעומת זאת, בקרב הורים דוברי ערבית כשני שלישים מההורים בכל שלבי הגיל דיווחו כי לדעתם גובה התשלומים הוא **במידה הנכונה** (72% בתי הספר היסודיים, 64% בחטיבות הביניים ו-70% בחטיבות העליונות). נרשם פער ניכר בין הורים דוברי עברית להורים דוברי ערבית בשיעורי המדווחים על כך שגובה התשלומים הוא **נמוך מדי** (1% בקרב הורים דוברי ערבית ו-12% בקרב הורים דוברי ערבית). בין השנים תשע"ו לתשע"ח נרשמה בקרב הורים דוברי ערבית בבתי הספר היסודיים ירידה בשיעורי המדווחים כי גובה התשלומים הוא **גבוה מדי** ועלייה בשיעורי המדווחים כי גובה התשלומים הוא **במידה הנכונה**, ואילו בחטיבות הביניים נרשמו שינויים בכיוון ההפוך: נרשמה ירידה בשיעורי המדווחים כי גובה התשלומים הוא **במידה הנכונה** ועלייה בשיעורי המדווחים כי גובה התשלומים **גבוה מדי**. בקרב הורים דוברי ערבית לא נרשמו שינויים של ממש בשיעורי המדווחים בין השנים בכל שלבי הגיל.

• **מוגנות ואלימות בבית הספר:** מדיווחי ההורים על **אלימות בין תלמידים** נראה שבשני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל אלימות מילולית היא האלימות הרווחת ביותר (48% בבתי הספר היסודיים, 32% בחטיבות הביניים ו-18% בחטיבות העליונות, בקרב כלל ההורים), וככלל שיעורי ההורים שדיווחו על אלימות דיגיטלית הם נמוכים יחסית (כ-7% בקרב כלל ההורים).

פער גדול במיוחד נרשם בין שיעורי המדווחים על אלימות מילולית בבתי הספר היסודיים בקרב הורים דוברי ערבית (52%) בהשוואה להורים דוברי ערבית (33%). בשאר היבטי האלימות לא נרשם דפוס אחיד של פערים בין מגזרי השפה. ככלל, שיעורי המדווחים בשני מגזרי השפה נמוכים יותר ככל ששלב הגיל גבוה יותר, למעט שיעורי המדווחים על אלימות דיגיטלית שדומים (ונמוכים יחסית) בשלבי הגיל השונים.

בין השנים תשע"ו לתשע"ח, בקרב הורים דוברי עברית נרשמו ככלל ירידות או יציבות בשיעורי המדווחים על כל אחד מהיבטי האלימות, למעט עלייה בשיעורי הדיווח על אלימות דיגיטלית בחטיבות העליונות שדומים בתשע"ח לשיעורי הדיווח בשנת תשע"ד. בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה תמונה מורכבת יותר: בבתי הספר היסודיים נרשמה ירידה בשיעורי הדיווח על אלימות דיגיטלית ועליות בשיעורי הדיווח על אלימות פיזית ועל אלימות חברתית. בחטיבות הביניים נרשמה ירידה בשיעורי הדיווח על אלימות חברתית ועלייה בשיעורי הדיווח על אלימות מילולית ואלימות פיזית, ובחטיבות העליונות נרשמו ירידות בשיעורי הדיווח על אלימות חברתית ודיגיטלית ועלייה בשיעורי הדיווח על אלימות פיזית ומילולית.

גם בנושא של **אלימות כלפי התלמידים מצד מורים** עולה מדיווחי ההורים כי בשני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל אלימות מילולית (כ-5% בקרב דוברי עברית, ו-8% עד 13% בקרב דוברי ערבית) רווחת יותר מאלימות פיזית (כ-2% בקרב דוברי עברית ו-3% עד 10% בקרב דוברי ערבית). שיעורי המדווחים על אלימות מילולית ופיזית מצד מורים כלפי תלמידים בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים גבוהים יותר בקרב הורים דוברי ערבית בהשוואה להורים דוברי עברית. בין השנים תשע"ו ותשע"ח נרשמו ירידות בשיעורי המדווחים על אלימות מילולית בקרב הורים דוברי עברית בחטיבות ביניים ובחטיבות העליונות, ובשיעורי המדווחים על אלימות פיזית בחטיבות העליונות בקרב הורים דוברי ערבית.

באשר למאמצי בית הספר למניעת אלימות, מרבית ההורים בשני מגזרי השפה ובכל אחד משלבי הגיל (78% עד 91%) דיווחו על כך שבית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות. לאורך השנים נרשמה עלייה בשיעורי המדווחים בקרב הורים דוברי ערבית בבתי הספר היסודיים ויציבות ביתר הקבוצות המחולקות עפ"י מגזר שפה ושלב גיל.

- **שביעות רצון ההורים מגודל הכיתה:** מעל מחצית מההורים (51% עד 60%) דיווחו על שביעות רצון מגודל הכיתה של ילדם. בקרב הורים דוברי עברית שיעורי המדווחים בחטיבות העליונות הם הגבוהים ביותר (61%) בהשוואה לשני שלבי הגיל האחרים, ובקרב הורים דוברי ערבית המגמה הפוכה ושיעורי המדווחים בחטיבות העליונות הם הנמוכים ביותר (57%).

בין השנים תשע"ו ותשע"ח נרשמה ירידה בקרב הורים דוברי עברית בשיעורי הדיווח על שביעות רצון מגודל הכיתה בבתי הספר היסודיים ועלייה בשיעורי המדווחים כך בחטיבות הביניים. בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה עלייה בשיעורי המדווחים בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים, וירידה בחטיבות העליונות.

- **הסתייעות בשיעורים פרטיים:** כרבע מההורים דוברי העברית בבתי הספר היסודיים (26%), וכמחצית מההורים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות (51%-55%, בהתאמה) דיווחו כי ילדיהם מסתייעים בשיעורים פרטיים מדי פעם או באופן קבוע. זאת, לעומת כחמישית מההורים דוברי הערבית בבתי הספר היסודיים (19%), וכשליש מההורים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות (29%-30%, בהתאמה) אשר דיווחו כך. שיעורי הדיווח שנרשמו היו גבוהים יותר בקרב הורים דוברי עברית בהשוואה להורים דוברי ערבית בכל שלבי הגיל.

בהשוואה בין שיעורי ההורים שדיווחו כי ילדיהם מסתייעים בשיעורים פרטיים מדי פעם או באופן קבוע בשנים תשע"ו ותשע"ח, ניתן לראות כי בשני מגזרי השפה לא נרשמו שינויים של ממש בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים, בעוד שבשיעורי המדווחים בחטיבות העליונות נרשמה עלייה.

- **בחירת בית הספר:** מעל 90% מההורים בשני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל דיווחו כי חשוב להם שתינתן להם האפשרות לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדם. שיעורי המדווחים כך דומים בין תשע"ו לתשע"ח בקרב דוברי עברית, בעוד שבקרב הורים דוברי ערבית בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות אף נרשמה עלייה בשיעורי המדווחים. לצד זאת, רק כ-55% מההורים דוברי העברית בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים ו-61% מההורים בחטיבות העליונות דיווחו כי הם אלו שבחרו את בית הספר שבו לומד ילדם. שיעורי המדווחים בקרב הורים דוברי ערבית נמוכים יותר ככל ששלב הגיל גבוה יותר (73% בבתי הספר היסודיים, 59% בחטיבות הביניים ו-48% בחטיבות העליונות).

בין השנים תשע"ו לתשע"ח נרשמה בחטיבות העליונות ירידה בשיעורי ההורים המדווחים כי הם אלו שבחרו את בית הספר שבו לומד ילדם (19% בקרב דוברי ערבית ו-4% בקרב דוברי עברית).

- **תרומת הרשות המקומית לאיכות החינוך:** כמחצית מההורים בשני מגזרי השפה בכל שלבי הגיל דיווחו כי הרשות המקומית תורמת לאיכות החינוך וכ-5% בלבד מההורים בשני מגזרי השפה דיווחו כי הרשות המקומית פוגעת באיכות החינוך. בקרב ההורים דוברי העברית, כ-20% דיווחו כי הרשות המקומית לא משפיעה על איכות החינוך לא לחיוב ולא לשלילה ו-19% עד 24% מההורים השיבו שהם אינם יודעים באיזו מידה הרשות המקומית תורמת לאיכות החינוך.

בקרב הורים דוברי ערבית, כ-30% דיווחו כי הרשות המקומית לא משפיעה על איכות החינוך ו-11% עד 17% מההורים השיבו שהם אינם יודעים באיזו מידה הרשות המקומית תורמת לאיכות החינוך. בקרב הורים דוברי עברית אין הבדלים של ממש בין שלבי הגיל השונים, ובקרב הורים דוברי ערבית שיעורי המדווחים כי הרשות המקומית

תורמת לאיכות החינוך דומים בבתי הספר היסודיים ובחטיבות העליונות (54%-52% בהתאמה) ונמוכים יותר בחטיבות הביניים (46%). נושא זה נכלל בסקר לראשונה בשנת תשע"ח ולכן לא נערכה עבורו השוואה רב-שנתית.

- **תפיסת מקצוע ההוראה:** רובם המכריע של ההורים (מעל 90%), בשני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל, דיווחו כי לדעתם מקצוע ההוראה הוא אחד המקצועות החשובים והמשמעותיים בחברה וכי לדעתם הוא דורש יכולות מקצועיות גבוהות. זאת ועוד, פחות מחמישית מההורים (12% עד 15%) בשני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל דיווחו כי לדעתם כל אחד יכול להיות מורה. בסוגיות אלה לא נרשמו הבדלים ניכרים בין שני מגזרי השפה. לעומת זאת, הורים דוברי ערבית הסכימו בשיעורים גבוהים יותר מאשר הורים דוברי עברית עם היגדים בנושאים הבאים: רוב המורים בישראל ראויים לשמש כמודל לחיקוי לתלמידים (53% עד 60% ו-31% עד 35%, בהתאמה), אנשים מגיעים להיות מורים מתוך תחושת שליחות (56% עד 64% ו-34% עד 44%, בהתאמה) וכי יהיו מרוצים אם ילדיהם יבחרו להיות מורים כשיגדלו (76% עד 82% ו-64% עד 69%, בהתאמה). נושא זה נכלל לראשונה בסקר של שנת תשע"ח ולכן לא נערכה עבורו השוואה רב-שנתית.

- **צהרונים:** כרבע (26%) מכלל ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' דיווחו כי ילדם רשום לצהרון אחרי בית הספר. שיעורי הדיווח בקרב הורים דוברי עברית גבוהים בהשוואה להורים דוברי ערבית (27% ו-18%, בהתאמה). לצד זאת, נרשמה בין תשע"ו ותשע"ח עלייה בשיעורי המדווחים בקרב הורים דוברי ערבית, ואילו בקרב הורים דוברי עברית לא נרשם שינוי.⁶ יותר משני שלישים (69%) מההורים דוברי העברית דיווחו כי הצהרון שאליהם ילדם נמצא במתחם בית הספר. כשלושה רבעים (74%) מההורים דוברי העברית דיווחו כי הפעילות בצהרון של ילדם כוללת חוגי העשרה ומעל מחצית מההורים (58%) הביעו שביעות רצון מהצהרון. בין תשע"ו לתשע"ח לא נרשם שינוי של ממש בשיעורי הדיווח על קיומם של חוגי העשרה בצהרון ושביעות הרצון מהצהרון.

- **בית הספר של החופש:** כשלושה רבעים מההורים לתלמידי כיתות א'-ד' (77%) דיווחו על קיומה של התוכנית "בית הספר של החופש" בבית הספר של ילדם, מהם כ-70% דיווחו כי ילדם משתתף בתוכנית. שיעורי ההורים דוברי העברית שדיווחו על קיומה של התוכנית בבית הספר של ילדם (78%) גבוהים בהשוואה לדוברי הערבית (71%), ובשני מגזרי השפה דיווחו בשיעורים דומים על השתתפות ילדם בתוכנית (68% ו-70%). מעל שני שלישים מההורים שילדם משתתף בתוכנית הקיץ דיווחו על שביעות רצון ממנה. שיעורי שביעות רצון גבוהים יותר נרשמו בקרב הורים דוברי ערבית (88%) בהשוואה להורים דוברי העברית (64%). נושא זה נכלל לראשונה בסקר של שנת תשע"ח ולכן לא נערכה עבורו השוואה רב-שנתית.

⁶ בשל מספר משיבים נמוך בקרב דוברי הערבית נתוניהם על יתר השאלות בנושא אינם מוצגים.

ממצאים

להלן מוצגים ממצאי סקר ההורים בהרחבה, על פי הנושאים בהם עוסק הסקר:

- פרק 1 עוסק בנושא הערכים שאליהם נחשפים הילדים בבית הספר. בפרק זה מוצגות עמדות ההורים באשר לחשיבות הערכים הללו ותפיסתם את המידה שבה מדגיש בית הספר את הערכים במסגרת הלימודים.
- פרק 2 מעמיק את הדיון בתפיסות אלו ומתרכז בתפיסת מערכת החינוך כמקדמת מצוינות לימודית וערכית. הפרק דן במידה שבה נתפס בית הספר כמדגיש הישגים לימודיים לעומת ערכים, בהעדפות ההורים בהקשר זה ובמידת הלחץ המופעל על התלמידים במסגרת זו.
- פרק 3 מציג ממצאים עיקריים בנושא האקלים הבית ספרי והסביבה הפדגוגית. בפרק זה מוצגים דיווחי ההורים על שביעות רצונם מבית הספר באופן כללי, תפיסתם את היחסים בין המורים לתלמידים, תפיסתם את איכות ההוראה והסביבה הפיזית בבית הספר ואת מידת השתתפותם בתהליכים המתרחשים בבית הספר. נוסף על כך, בפרק זה מתוארת תפיסת ההורים את גובה התשלומים לבית הספר.
- פרק 4 דן בנושא המוגנות והאלימות בבית הספר. הפרק מציג את תפיסת ההורים בכל הנוגע לאלימות בין התלמידים, לאלימות כלפי התלמידים מצד המורים ולמאמצי בית הספר למניעת אלימות.
- פרק 5 עוסק בסוגיית גודל הכיתות של התלמידים ומציג את שביעות רצון ההורים מהיבט זה.
- פרק 6 מציג את דיווחי ההורים על מידת השתתפותם של ילדיהם בשיעורים פרטיים.
- פרק 7 דן בסוגיית הבחירה: האם ובאיזה אופן הורים בוחרים את בית הספר שבו ילדיהם ילמדו.
- פרק 8 עוסק בתפיסות של ההורים בדבר תרומת הרשות המקומית לאיכות החינוך ביישוב.
- פרק 9 מציג את תפיסת ההורים את מקצוע ההוראה.
- בפרק 10 מוצגים דיווחי ההורים (של תלמידים בכיתות א'-ד') בדבר צהרונים בבתי הספר של ילדיהם ועל הפעילויות השונות המתקיימות בהם.
- בפרק 11 והאחרון מוצגים דיווחי ההורים ביחס לבית ספר של החופש.

להלן יוצגו נתונים מפורטים באשר לנושאים הנ"ל. חשוב לציין שחישוב הנתונים לצורך הצגה בדוח מתבצע כאשר ערכים חסרים נגרעים ממנו. לדוגמה, אם עשרה הורים מתוך מאה לא ענו על שאלה מסוימת, אז אחוז המסכימים עם אותה שאלה יחושב מתוך תשעים ולא מתוך מאה. באופן כללי, אחוז הערכים החסרים בתשובות ההורים נמוך (כ-5%) אך קיימת שונות בין השאלות. עבור שאלות שבהן אחוז הערכים החסרים גבוה באופן חריג (מעל 10%), תופיע הערה על שיעור ההורים שלא השיבו על שאלות אלו.

1. הנחלת ערכים במערכת החינוך

פרק זה עוסק בהנחלת ערכים בבתי הספר, שהיא מטרה חשובה ומרכזית של מערכת החינוך. ההורים נשאלו שתי שאלות ביחס לעשרה ערכים שונים:

- א. "עד כמה חשוב שהמערכת תקדם ותתמקד בערך זה?"
- ב. "באיזו מידה בית הספר של ילדך מדגיש זאת בפועל?"

אלה אפשרויות התשובה שהוצגו בפני ההורים על השאלה הראשונה: "חשוב מאוד שמערכת החינוך תקדם ערך זה"; "חשוב במידה בינונית שמערכת החינוך תקדם ערך זה"; "חשוב במידה מועטה או בכלל לא שמערכת החינוך תקדם ערך זה".

אלה אפשרויות התשובה שהוצגו בפני ההורים על השאלה השנייה: "בית הספר מדגיש זאת במידה רבה או רבה מאוד"; "בית הספר מדגיש זאת במידה בינונית"; "בית הספר מדגיש זאת במידה מועטה או בכלל לא".

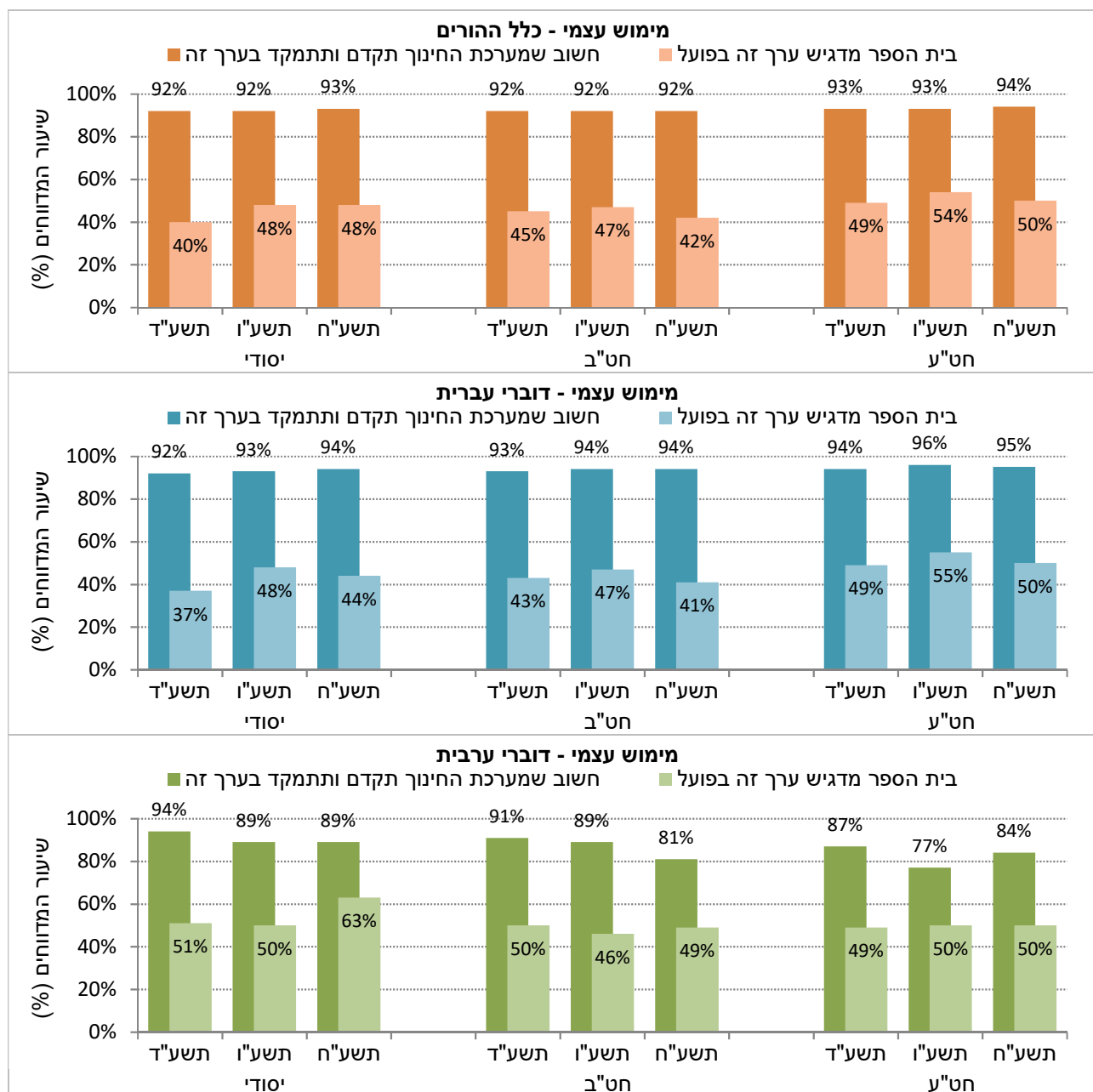
להלן רשימת הערכים שעליהם נשאלו ההורים, בניסוח שבו הופיעו בשאלון:

- "מימוש עצמי. כלומר, מימוש היכולות והפוטנציאל הייחודי של כל ילד וילד"
- "סובלנות, כבוד לזולת וכבוד לאחר ולשונה"
- "הישגיות. עידוד מתמיד להתאמץ ולהתקדם בתחומים שונים של החיים"
- "כישורים בין-אישיים וחברתיים כמו לדעת לפתור סכסוכים, לעזור לחברים וכדומה"
- "אורח חיים בריא, כמו תזונה נכונה וספורט"
- "המסורת והמורשת התרבותית היהודית/ערבית/דרוזית/בדואית"⁷
- "תרומה לקהילה ולחברה. למשל: התנדבות, פעילות למען קידום הקהילה, החברה וכדומה"
- "איכות הסביבה"
- "להכיר ולכבד קבוצות אחרות ושונות בחברה הישראלית"
- (להורים לילדים מבתי ספר ממלכתיים-דתיים בלבד): "זהות דתית-לאומית כפי שבאה לידי ביטוי בתפילה, מידות וכדומה"

בתרשימים שלהלן מוצגים, עבור כל ערך בנפרד, דיווחי ההורים על החשיבות שמערכת החינוך תקדם ותתמקד בערך זה ועל המידה שבה בית הספר מדגיש ערך זה בפועל: בתרשימים מוצג שיעור ההורים שבחרו בקטגוריה "חשוב מאוד שמערכת החינוך תקדם ערך זה" ו-"בית הספר מדגיש זאת במידה רבה או רבה מאוד" בהתאמה. עבור כל ערך, הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בתוך כל אחת מקבוצות אלה נתוני תשע"ח מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ותשע"ו ובכל אחת מהשנים בחלוקה לפי שלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע. סיכום וניתוח הממצאים העיקריים מופיע לאחר כל התרשימים.

⁷ בתי ספר דוברי ערבית נשאלו על "המסורת והמורשת התרבותית" היהודית; בתי ספר דוברי ערבית נשאלו על "המסורת והמורשת התרבותית" הערבית, הדרוזית או הבדואית – בהתאם לזהות בית הספר.

תרשים 1: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "מימוש עצמי" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים עולה כי בתשע"ח מעל 90% מההורים דיווחו כי חשוב שמערכת החינוך תקדם את הערך "מימוש עצמי". לעומת זאת רק כמחצית מההורים (48% בבתי הספר היסודיים, 42% בחטיבות הביניים ו-50% בחטיבות העליונות) דיווחו כי בית הספר שבו לומד ילדם מדגיש ערך זה בפועל.

שיעורי הדיווח הגבוהים ביותר על הדגשת הערך בפועל נרשמו בבתי הספר היסודיים דוברי הערבית (63%) ואילו שיעורי הדיווח הנמוכים ביותר נרשמו בחטיבות הביניים דוברות העברית (41%).

באשר לחשיבות קידום הערך עולה כי שיעור ההורים דוברי העברית שדיווחו כי חשוב לקדם את הערך גבוה בהשוואה להורים דוברי הערבית ועומד על כ-95% בשלושת שלבי הגיל. בקרב ההורים דוברי הערבית שיעור המדווחים על חשיבות הערך נע בין 81% בחטיבות הביניים ל-89% בבתי הספר היסודיים.

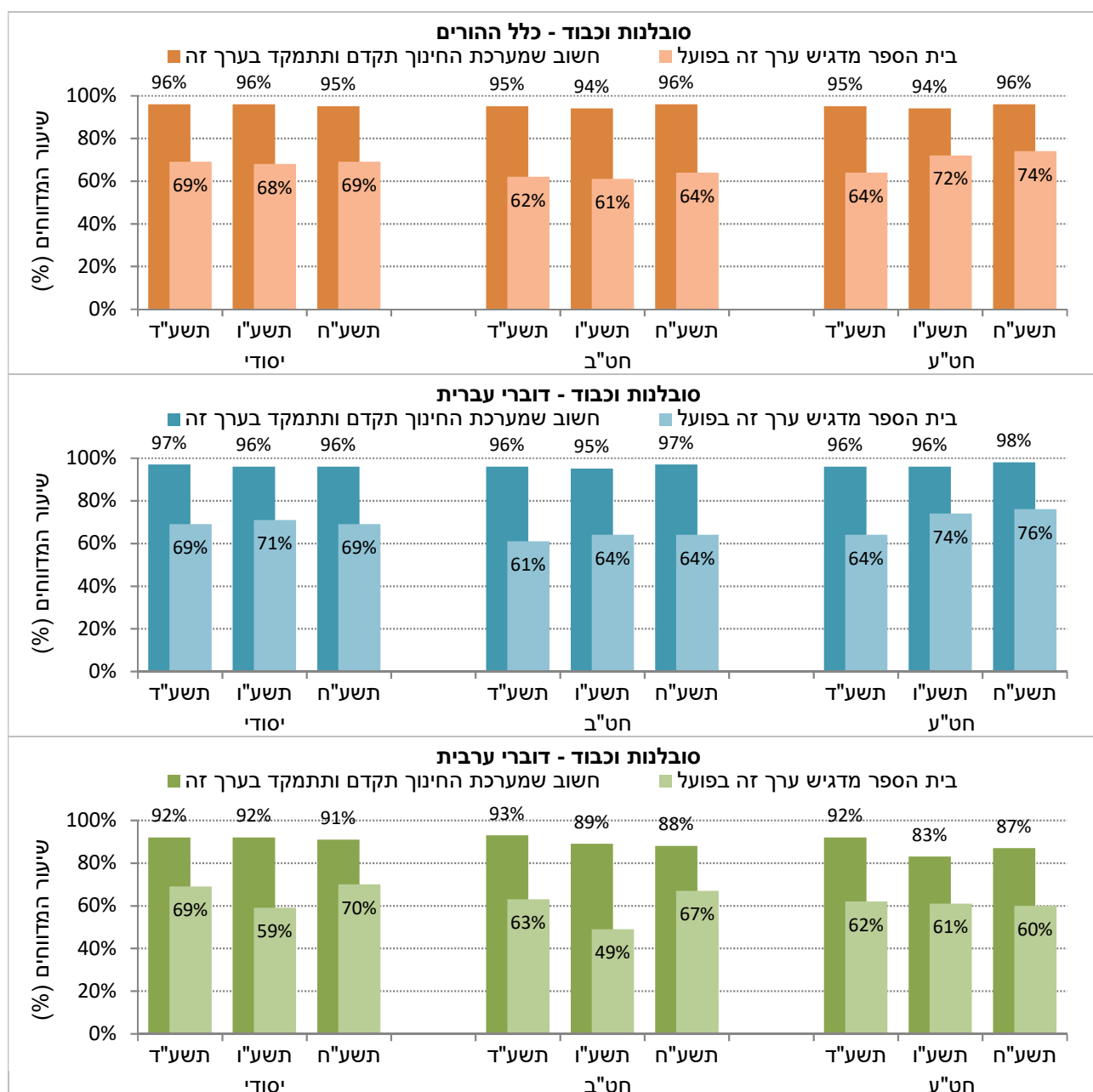
הפער הקטן ביותר בין הרצוי למצוי נרשם בבתי הספר היסודיים דוברי הערבית (26%), ואילו בשאר שלבי הגיל בכל אחד ממגזרי השפה נרשמו פערים גבוהים יותר של 32% עד 53%. בשלושת שלבי הגיל הפערים בין הדיווחים על הרצוי והמצוי בקרב ההורים דוברי העברית גדול מהפערים בקרב דוברי הערבית.

הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ד לתשע"ח לא נרשם בקרב ההורים דוברי העברית שינוי בשיעור המדווחים על חשיבות קידום הערך (שהיה גבוה ממילא מלכתחילה). לעומת זאת, בין השנים תשע"ו לתשע"ח נרשמה ירידה בשיעור המדווחים על הדגשת הערך בפועל, לאחר עלייה בין השנים תשע"ד ותשע"ו. בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות שיעורי הדיווח על הדגשת הערך בפועל בתשע"ח דומים לשיעורי הדיווח שנרשמו בתשע"ד.

בקרב ההורים דוברי הערבית נרשמו לאורך השנים דפוסים שונים בשיעור המדווחים על חשיבות קידום הערך בכל אחד משלבי הגיל. בהשוואה לתשע"ו, בבתי הספר היסודיים נרשמה יציבות ובחטיבות העליונות נרשמה עלייה בשיעורי הדיווח. בשני שלבי הגיל קדמה לעלייה ירידה בשיעורי הדיווח בין השנים תשע"ד ותשע"ו. לעומת זאת בחטיבות הביניים נרשמה ירידה לאורך השנים. כמו כן, נרשמה עלייה ניכרת בשיעור ההורים דוברי הערבית שדיווחו על הדגשת הערך בפועל בבתי הספר היסודיים בניגוד לחטיבות הביניים ולחטיבות העליונות שם נצפתה יציבות לאורך השנים (מלבד ירידה קלה בחטיבות הביניים בין תשע"ד לתשע"ו).

תרשים 2: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "סובלנות וכבוד" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים עולה כי בתשע"ח כ-95% מההורים דיווחו כי חשוב שמערכת החינוך תקדם את הערך "סובלנות וכבוד". לעומת זאת, שיעור ההורים שדיווחו כי בית הספר שבו לומד ילדם מדגיש ערך זה בפועל נמוכים יותר (69% בבתי הספר היסודיים, 64% בחטיבות הביניים ו-74% בחטיבות העליונות).

שיעורי הדיווח על חשיבות קידום הערך גבוהים יותר בקרב ההורים דוברי העברית בהשוואה להורים דוברי הערבית (96% עד 98% בקרב ההורים דוברי העברית לעומת 87% עד 91% בקרב ההורים דוברי הערבית).

שיעורי הדיווח על הדגשת הערך בפועל דומים בשני מגזרי השפה בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים, אך בחטיבות העליונות שיעורי הדיווח בקרב הורים דוברי עברית (76%) גבוהים בהשוואה לשיעורי הדיווח בקרב דוברי הערבית (60%).

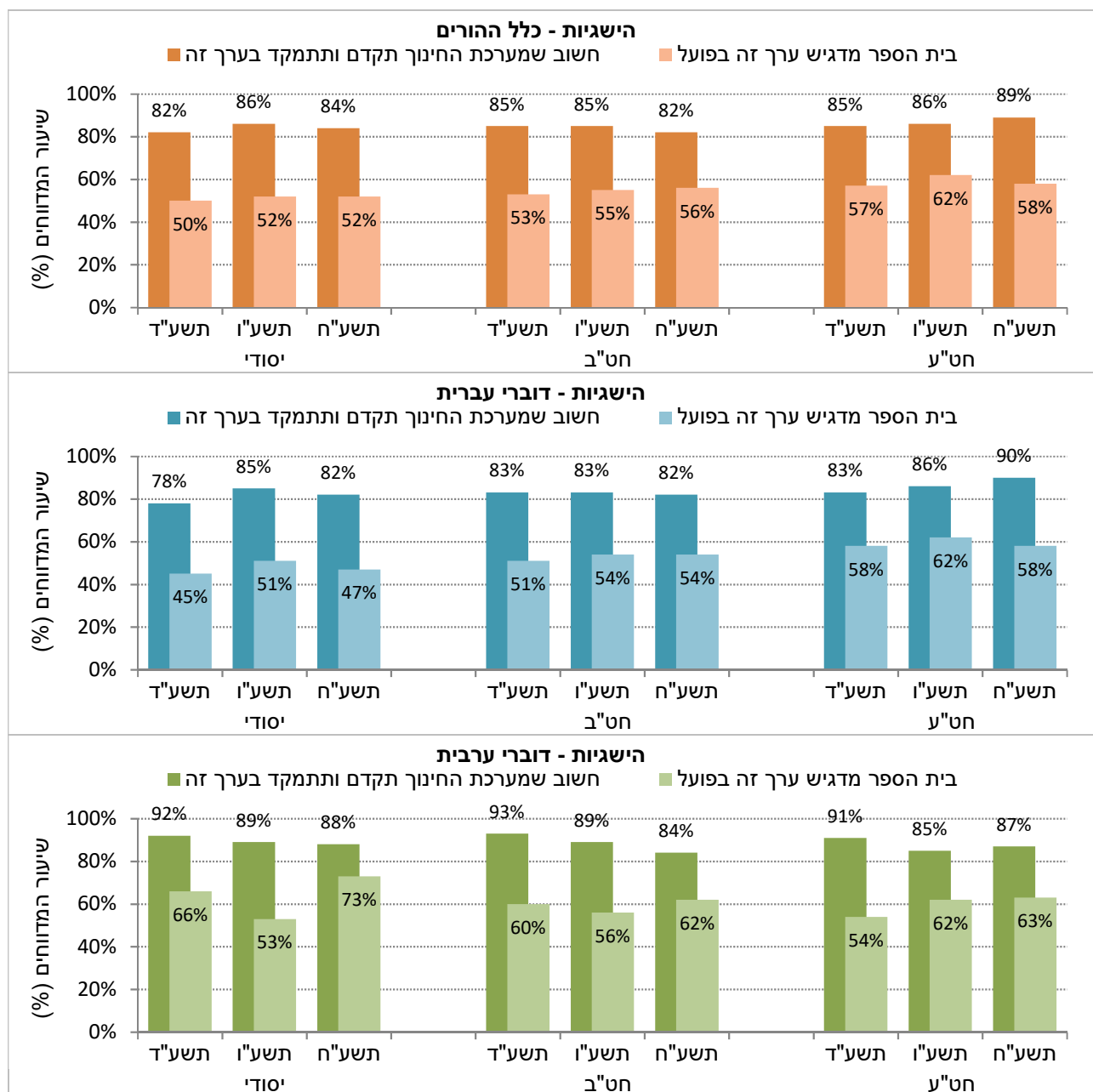
הפערים בין שיעורי הדיווח על חשיבות הערך "סובלנות וכבוד" לבין קידומו בפועל בקרב הורים דוברי עברית גדולים מהפערים בקרב הורים דוברי ערבית בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים (27% לעומת 21% ו-33% לעומת 21% בהתאמה). בחטיבות העליונות נרשם פער גדול יותר בקרב ההורים דוברי הערבית (27% לעומת 22%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בקרב ההורים דוברי העברית לא חל שינוי ניכר בשיעור המדווחים על חשיבות קידום הערך ועל הדגשת הערך בפועל בשלושת שלבי הגיל בין השנים תשע"ו לתשע"ח.

בקרב ההורים דוברי הערבית נרשמה בין השנים תשע"ו לתשע"ח יציבות בשיעור המדווחים על חשיבות קידום הערך בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים. בחטיבות העליונות נרשמה עלייה קלה בשיעורי הדיווח, לאחר ירידה בין תשע"ד לתשע"ו. באשר לשיעורי הדיווח על הדגשת הערך בפועל, בין תשע"ו לתשע"ח נרשמה עלייה בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים, לעומת הירידה שנרשמה בין תשע"ד לתשע"ו. בחטיבות העליונות נרשמה יציבות בין השנים תשע"ד לתשע"ח בשיעורי הדיווח על הדגשת הערך בפועל.

תרשים 3: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "הישגיות" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים עולה כי בתשע"ח שיעור גבוה מההורים (84% בבתי הספר היסודיים, 82% בחטיבות הביניים ו-89% בחטיבות העליונות) דיווחו כי חשוב שמערכת החינוך תקדם את הערך "הישגיות". לעומת זאת, כמחצית מההורים דיווחו שבבתי הספר היסודיים שבהם ילדיהם לומדים מדגישים ערך זה בפועל ושיעורי הדיווח בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות היו גבוהים במעט (56% בחטיבות הביניים ו-58% בחטיבות העליונות).

שיעור המדווחים על חשיבות קידום הערך בבתי הספר היסודיים גבוה יותר בקרב ההורים דוברי הערבית בהשוואה להורים דוברי העברית ואילו בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות שיעורי הדיווח דומים בשני מגזרי השפה.

בכל שלבי הגיל שיעורי הדיווח על הדגשת הערך בפועל גבוהים יותר בקרב ההורים דוברי הערבית בהשוואה להורים דוברי העברית (הפער המשמעותי ביותר הוא 26% בקרב הורי תלמידים בבתי הספר היסודיים).

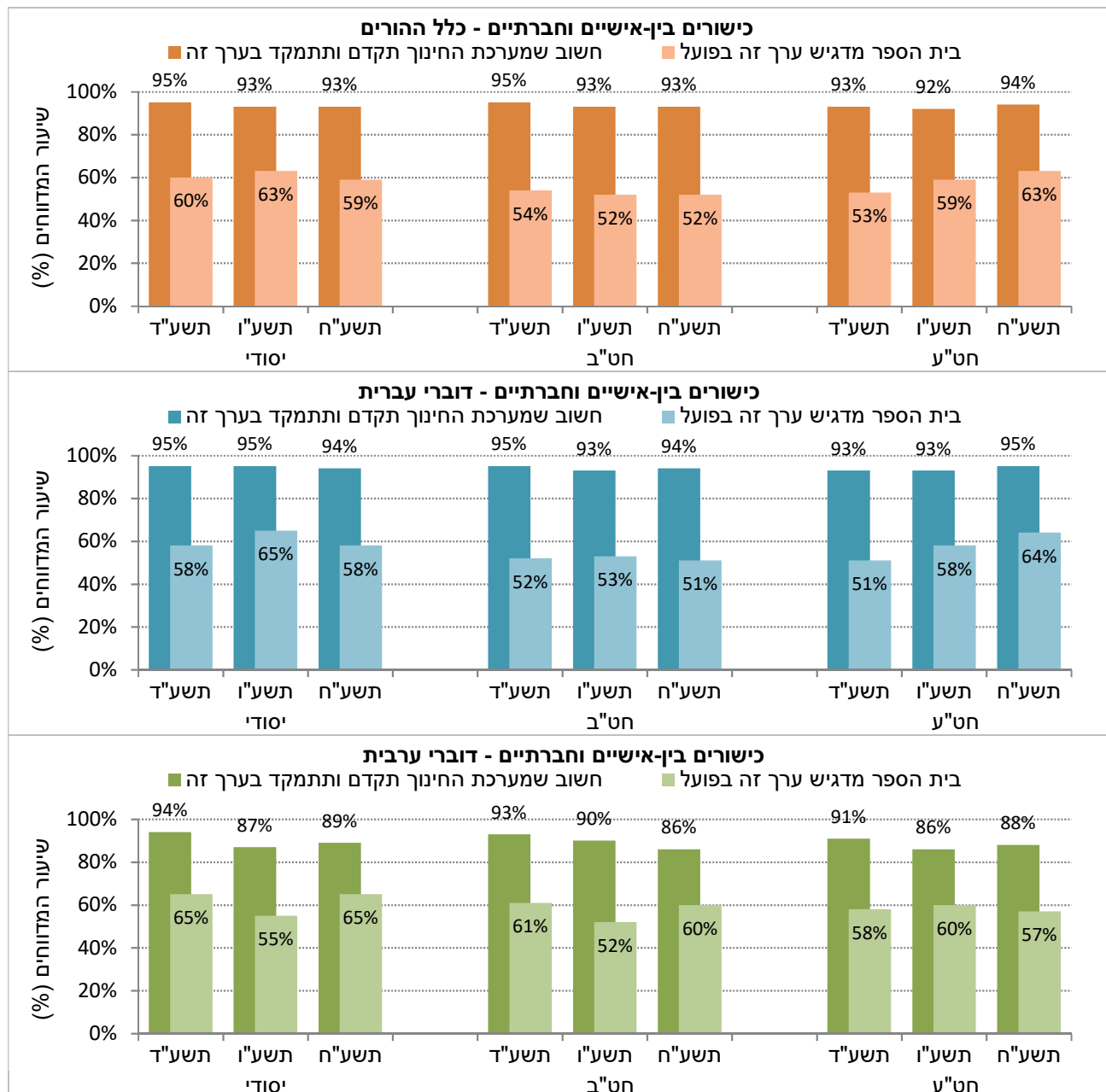
בכל שלבי הגיל נרשמו פערים גדולים יותר בקרב ההורים דוברי העברית בין הרצוי למצוי בשיעורי הדיווח על הערך בהשוואה להורים דוברי הערבית. הפער הקטן ביותר בין הרצוי למצוי נרשם בבתי הספר היסודיים דוברי הערבית (15%), בעוד הפער הגדול ביותר נרשם בבתי הספר היסודיים דוברי העברית (35%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ו לתשע"ח נרשמה עלייה קלה בשיעור המדווחים על חשיבות קידום הערך "הישגיות" בקרב הורים דוברי עברית בחטיבות העליונות. בחטיבות הביניים נרשמה יציבות לאורך השנים. בבתי ספר יסודיים דוברי עברית לא נרשם אומנם שינוי של ממש בין תשע"ו לתשע"ח, אך קדמה לכך עלייה בין תשע"ד לתשע"ו. לעומת זאת בקרב הורים דוברי ערבית לא חל שינוי ניכר בשיעורי הדיווח בבתי הספר היסודיים ובחטיבות העליונות, ונרשמה ירידה בשיעורי הדיווח בחטיבות הביניים.

בין תשע"ו לתשע"ח נרשמו בשני מגזרי השפה מגמות שונות בשיעורי המדווחים על הדגשת הערך בפועל. בקרב הורים דוברי עברית נרשמה יציבות בחטיבות הביניים וירידה בבתי הספר היסודיים ובחטיבות העליונות. בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה עלייה ניכרת בבתי הספר היסודיים, עלייה מתונה יותר בחטיבות הביניים ויציבות בחטיבות העליונות.

תרשים 4: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "כישורים בין-אישיים וחברתיים" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הערה: בשנת תשע"ח נמצא שיעור אי-השבה גבוה (12%) על השאלה הנוגעת למידה שבה בית הספר מדגיש את הערך "כישורים בין-אישיים וחברתיים" בקרב חטיבות עליונות דוברות עברית.

הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים עולה כי בתשע"ח מעל 90% מההורים דיווחו כי חשוב שמערכת החינוך תקדם את הערך "כישורים בין-אישיים וחברתיים". לעומת זאת, שיעור ההורים שדיווחו כי בית הספר שבו לומד ילדם מדגיש ערך זה בפועל היה נמוך יותר באופן ניכר בכל שלבי הגיל: 59% בבתי הספר היסודיים, 52% בחטיבות הביניים ו-63% בחטיבות העליונות. שיעור המדווחים על חשיבות קידום ערך זה בקרב ההורים דוברי העברית בכל שלבי הגיל (כ-95%) גבוה בהשוואה להורים דוברי הערבית (86% עד 89%).

שיעור המדווחים על הדגשת ערך זה בפועל בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים גבוה יותר בקרב הורים דוברי ערבית בהשוואה להורים דוברי עברית, ואילו בחטיבות העליונות שיעורי הדיווח גבוהים יותר בקרב הורים דוברי עברית בהשוואה להורים דוברי ערבית.

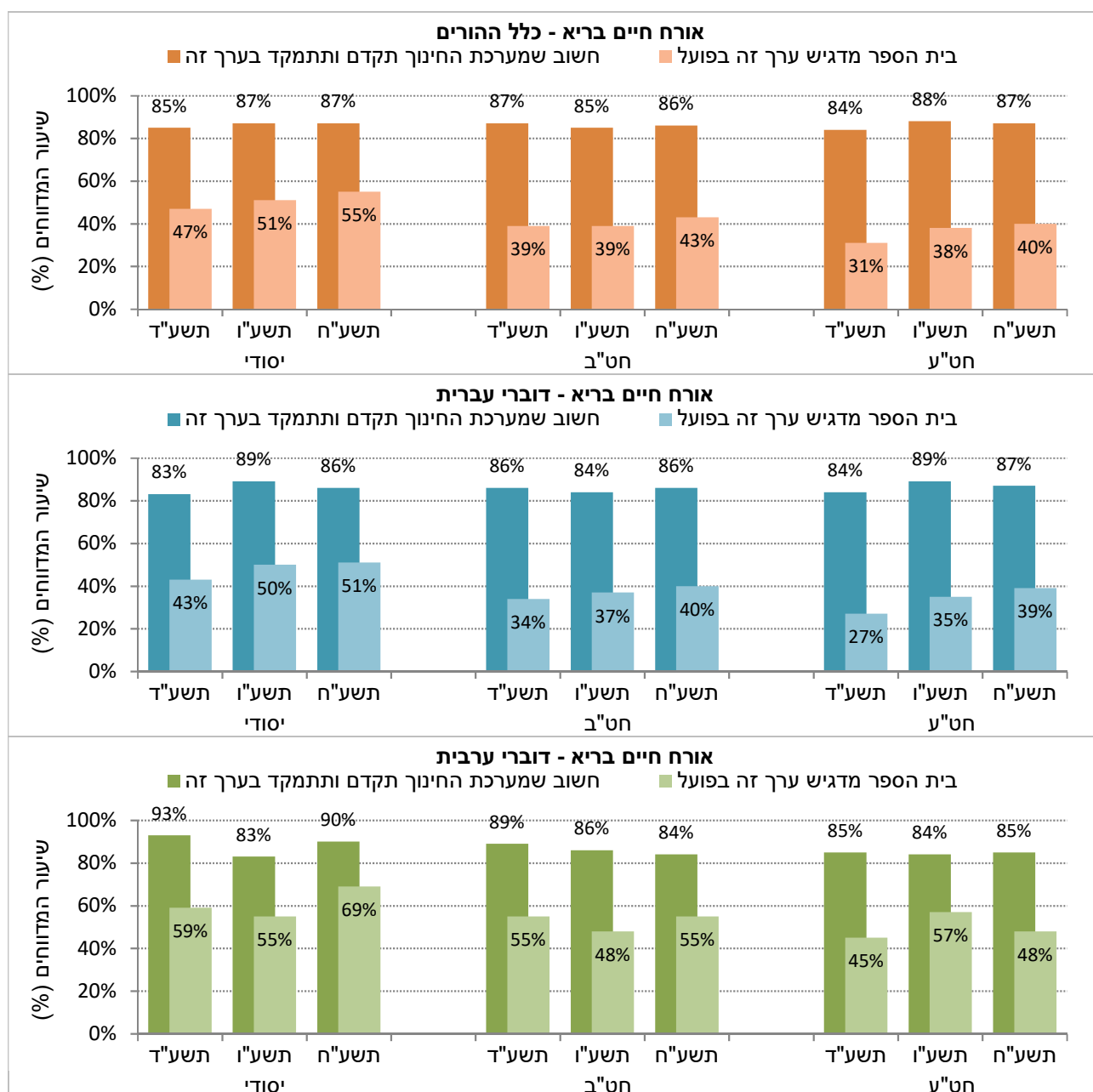
הפער בין הדיווחים על חשיבות הערך לדיווחים על הדגשתו בפועל בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים בקרב דוברי עברית גדולים מהפערים בקרב דוברי ערבית ואילו בחטיבות העליונות הפערים בשני מגזרי השפה זהים. הפער הגדול ביותר בין שיעור ההורים שדיווחו על חשיבות קידום הערך לשיעור ההורים שדיווחו על הדגשת הערך בפועל נרשם בחטיבות הביניים דוברות העברית (43%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בקרב הורים דוברי עברית נרשמה יציבות לאורך השנים בשיעורי הדיווח על חשיבות קידום הערך "כישורים בין-אישיים וחברתיים". בהשוואה לתשע"ו, בקרב הורים דוברי ערבית נרשם בתשע"ח המשך של מגמת הירידה בשיעורי הדיווח בחטיבות הביניים שנרשמה גם בין תשע"ד לתשע"ו. לעומת זאת, בבתי הספר היסודיים ובחטיבות העליונות נרשמה יציבות בשיעורי הדיווח, לאחר ירידה בשיעורי הדיווח בין תשע"ד לתשע"ו.

בנוגע לשיעורי הדיווח על הדגשת הערך בפועל, נרשמו מגמות שונות בשיעורי הדיווח בתשע"ח ביחס לתשע"ו. בקרב הורים דוברי עברית נרשמה ירידה בבתי הספר היסודיים, יציבות בחטיבות הביניים ועלייה בחטיבות העליונות. בקרב הורים דוברי ערבית נרשמו עליות בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים, ויציבות בחטיבות העליונות.

תרשים 5: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "אורח חיים בריא" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הערה: בשנת תשע"ח נמצא שיעור אי-השבה גבוה (12%) על השאלה הנוגעת למידה שבה בית הספר מדגיש את הערך "אורח חיים בריא" בקרב חטיבות עליונות דוברות עברית.

הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים עולה כי בתשע"ח מעל 85% מההורים דיווחו כי חשוב שמערכת החינוך תקדם את הערך "אורח חיים בריא". לעומת זאת שיעור המדווחים כי מערכת החינוך מדגישה ערך זה בפועל נמוך (55% בבתי הספר היסודיים, 43% בחטיבות הביניים ו-40% בחטיבות העליונות).

שיעורי הדיווח על חשיבות קידום הערך בבתי הספר היסודיים גבוהים יותר בקרב הורים דוברי ערבית בהשוואה להורים דוברי עברית (90% ו-86%, בהתאמה), ואילו בשאר שלבי הגיל נרשמו שיעורי דיווח דומים בשני מגזרי השפה. שיעורי הדיווח על הדגשת הערך בפועל גבוהים יותר בקרב הורים דוברי ערבית בהשוואה להורים דוברי עברית בכל שלבי הגיל.

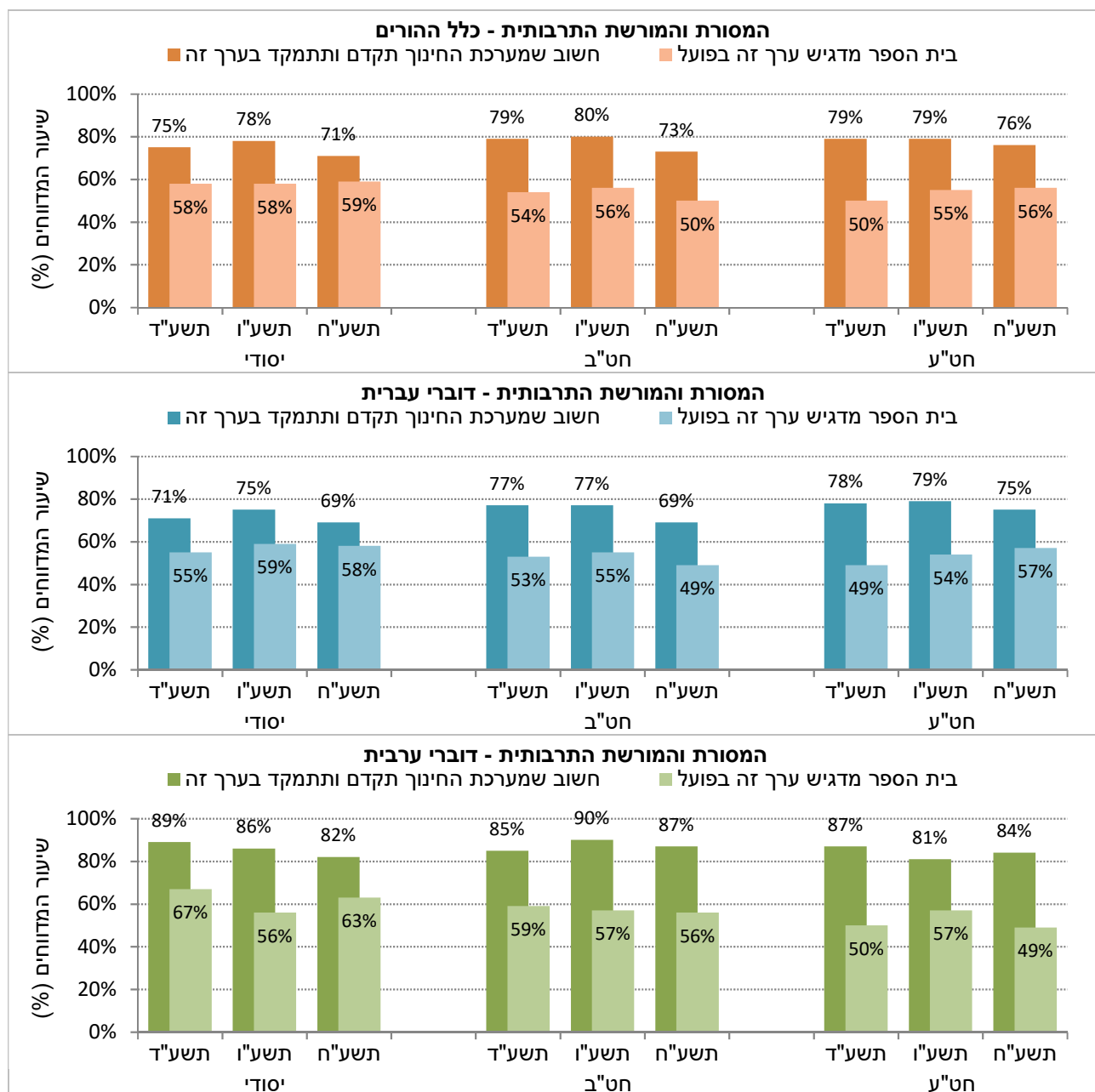
בשלוש שלבי הגיל הפער בין הרצוי למצוי בקרב דוברי עברית גבוה בהשוואה לפער בקרב דוברי ערבית. בשני מגזרי השפה הפער הגדול ביותר בין חשיבות הערך להדגשתו בפועל נרשם בחטיבות העליונות.

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ו ותשע"ח נרשמה יציבות בשיעור המדווחים על חשיבות קידום ערך זה בקרב הורים דוברי עברית בבתי הספר היסודיים (לאחר עלייה בין תשע"ד לתשע"ו), ואילו בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה עלייה. בין תשע"ד לתשע"ח נרשמה בחטיבות הביניים ירידה קלה אך עקבית בקרב דוברי ערבית ויציבות נרשמה בקרב דוברי עברית. בחטיבות העליונות נרשמה יציבות בשני מגזרי השפה.

בקרב הורים דוברי עברית נרשמה בין תשע"ו לתשע"ח יציבות בשיעורי הדיווח על הדגשת הערך בפועל בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים, ועלייה קלה בחטיבות העליונות. מגמות אלו נרשמו לאחר שבין השנים תשע"ד לתשע"ו נרשמה מגמת עלייה בכל שלבי הגיל. לעומת זאת, בקרב ההורים דוברי הערבית נרשמו שתי מגמות הפוכות בשיעורי הדיווח על הדגשת הערך בפועל בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות: בחטיבות הביניים נרשמה עלייה בין תשע"ו לתשע"ח לאחר ירידה דומה בין תשע"ד לתשע"ו, ואילו בחטיבות העליונות נרשמה ירידה בין תשע"ו לתשע"ח ועלייה בין תשע"ד לתשע"ו. לפיכך בפועל שיעורי הדיווח בתשע"ח דומים לשיעורי הדיווח שנרשמו בתשע"ד בשלבי גיל אלו, ואילו בבתי הספר היסודיים דוברי הערבית נרשמה עלייה בין תשע"ד לתשע"ח.

תרשים 6: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "המסורת והמורשת התרבותית"⁸ ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים עולה כי כשלושה רבעים מההורים דיווחו כי חשוב שמערכת החינוך תקדם את הערך "המסורת והמורשת התרבותית" (71% בבתי הספר היסודיים, 73% בחטיבות הביניים ו-76% בחטיבות העליונות). שיעורים נמוכים יותר מההורים דיווחו כי בית הספר מדגיש ערך זה בפועל (59% בבתי הספר היסודיים, 50% בחטיבות הביניים ו-56% בחטיבות העליונות).

⁸ בתי ספר דוברי עברית נשאלו על "המסורת והמורשת התרבותית" היהודית; בתי ספר דוברי ערבית נשאלו על המסורת והמורשת התרבותית הערבית, הדרוזית או הבדואית – בהתאם לזהות בית הספר.

שיעור המדווחים על חשיבות ערך זה נמוך יותר בקרב ההורים דוברי העברית (69% בבתי ספר יסודיים ובחטיבות הביניים ו-75% בחטיבות העליונות) בהשוואה להורים דוברי ערבית (82% בבתי ספר יסודיים, 87% בחטיבות הביניים, ו-84% בחטיבות העליונות).

בקרב הורים דוברי עברית, שיעור המדווחים על הדגשת הערך בפועל גבוה יותר בבתי הספר היסודיים ובחטיבות העליונות (כ-60%) בהשוואה לחטיבות הביניים (49%). בקרב ההורים דוברי הערבית שיעור המדווחים על הדגשת הערך בפועל נמוך יותר ככל ששלב הגיל גבוה יותר (63% בבתי הספר היסודיים, 56% בחטיבות הביניים ו-49% בחטיבות העליונות).

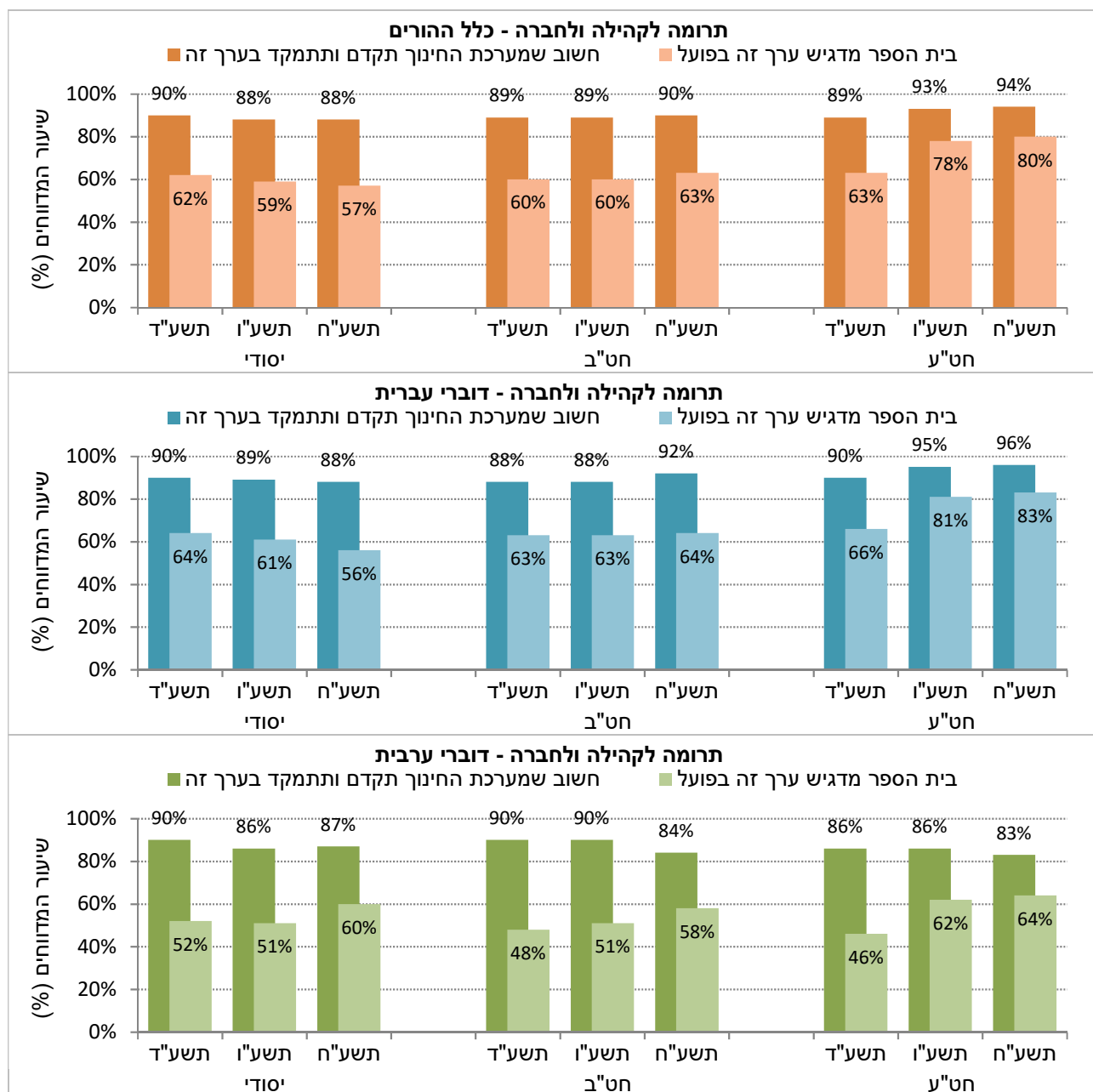
הפער הקטן ביותר בין הרצוי למצוי בשיעורי הדיווח על הערך "המסורת והמורשת התרבותית" נרשם בבתי הספר היסודיים דוברי העברית (11%), ואילו הפער הגדול ביותר בנוגע לערך זה נרשם בחטיבות עליונות דוברות ערבית (35%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ו ותשע"ח נרשמה בקרב ההורים דוברי העברית ירידה בשיעור המדווחים על חשיבות קידום הערך בכל שלבי הגיל, כאשר בבתי הספר היסודיים נרשמה ירידה בין תשע"ו לתשע"ח, כך ששיעורי הדיווח בתשע"ח דומים לשיעורי הדיווח בתשע"ד.

בקרב ההורים דוברי הערבית נרשם המשך של ירידה בבתי הספר היסודיים שהחלה בין תשע"ד לתשע"ו. ביתר שלבי הגיל לא נרשמו שינויים של ממש בין תשע"ו לתשע"ח, ושיעורי הדיווח בתשע"ח דומים לאלו שנרשמו בשנת תשע"ד. בשני מגזרי השפה התמונה שעולה מהנתונים המדווחים על קידום הערך בפועל שונה בכל אחד משלבי הגיל: בקרב ההורים דוברי העברית נרשמה בין תשע"ו לתשע"ח יציבות בבתי הספר היסודיים, ירידה בחטיבות הביניים ועלייה לאורך השנים בחטיבות העליונות. בקרב ההורים דוברי הערבית נרשמה בין תשע"ו לתשע"ח עלייה בבתי הספר היסודיים, יציבות בחטיבות הביניים וירידה בחטיבות העליונות. על אף השינויים שנרשמו, בחטיבות העליונות שיעורי הדיווח בתשע"ח דומים לאלו שנרשמו בתשע"ד ובבתי הספר היסודיים נרשם שינוי קל בלבד בין שיעורי הדיווח בתשע"ד לתשע"ח.

תרשים 7: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "תרומה לקהילה ולחברה" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים עולה כי מרבית ההורים דיווחו על חשיבות קידום הערך "תרומה לקהילה ולחברה" (88% בבתי הספר היסודיים, 90% בחטיבות הביניים ו-94% בחטיבות העליונות). שיעור המדווחים על הדגשת ערך זה בפועל גבוה יותר בחטיבות העליונות בהשוואה לשלבי הגיל האחרים (80% בחטיבות העליונות, 63% בחטיבות הביניים ו-57% בבתי הספר היסודיים).

בקרוב הורים דוברי עברית שיעור המדווחים על חשיבות קידום ערך זה גבוה יותר ככל ששלב הגיל גבוה יותר (88% בבתי הספר היסודיים, 92% בחטיבות הביניים ו-96% בחטיבות העליונות). לעומת זאת, בקרב הורים דוברי ערבית שיעור המדווחים בבתי הספר היסודיים (87%) גבוה בהשוואה לשני שלבי הגיל האחרים (84% בחטיבות הביניים ו-83% בחטיבות העליונות).

בקרב הורים דוברי עברית, בדומה לשיעורי הדיווח על חשיבות הערך, גם שיעור המדווחים על הדגשת ערך זה בפועל גבוה יותר ככל ששלב הגיל גבוה יותר (56% בבתי הספר היסודיים, 64% בחטיבות הביניים ו-83% בחטיבות העליונות). בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי הדיווח דומים בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים (כ-60%) ומעט גבוהים יותר בחטיבות העליונות (64%).

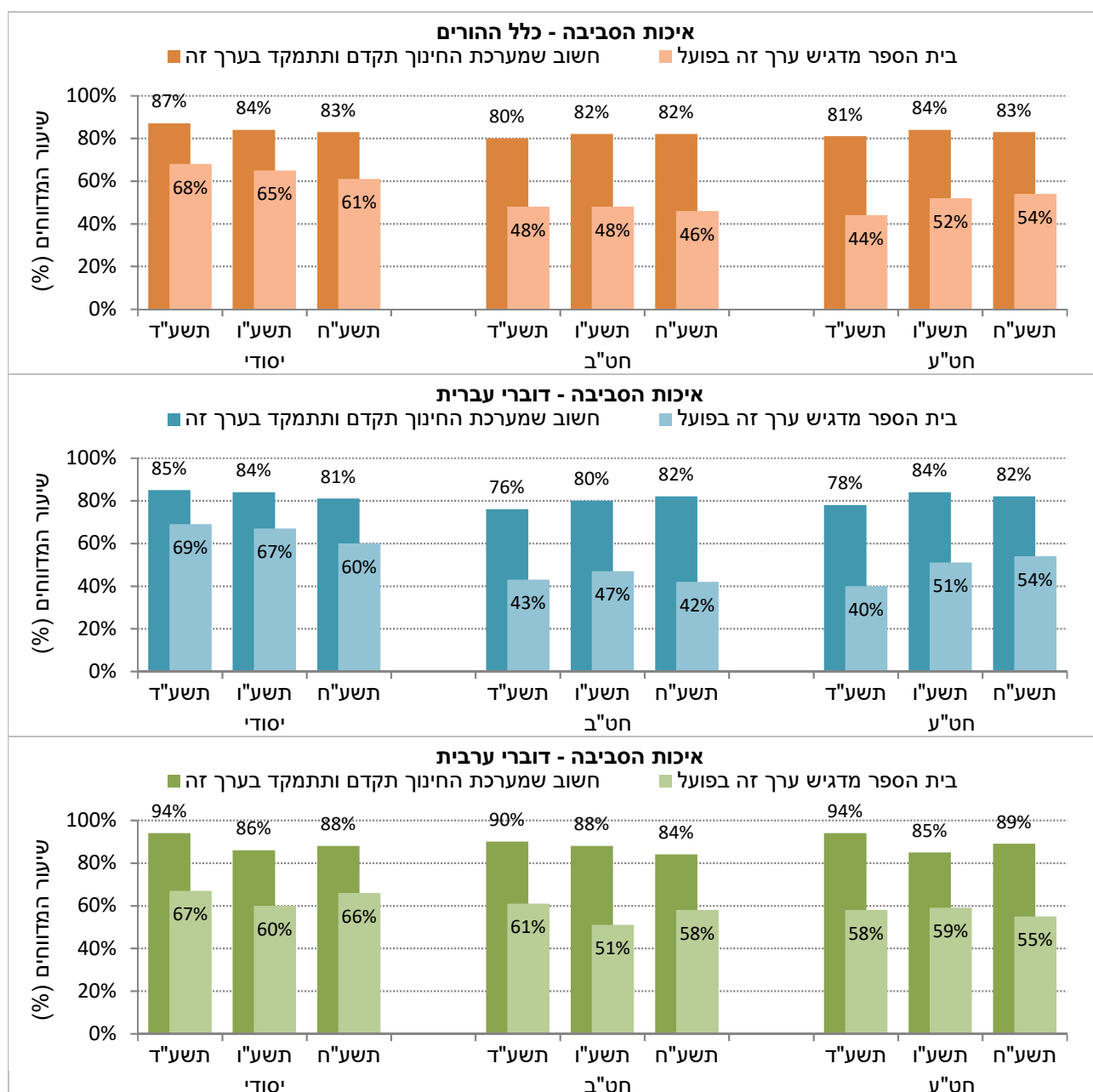
הפערים הקטנים ביותר בין הרצוי למצוי בשיעורי הדיווח על הערך "תרומה לקהילה ולחברה" נרשמו בשני מגזרי השפה בחטיבות העליונות (13%-19%), בעוד שבבתי ספר יסודיים ובחטיבות ביניים נרשמו פערים גבוהים פי אחד וחצי עד פי שניים (26% עד 32%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ו ותשע"ח נרשמה עלייה בשיעור המדווחים על חשיבות קידום ערך זה בקרב הורים דוברי עברית בחטיבות הביניים, ויציבות בשאר שלבי הגיל. בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה ירידה בשיעורי הדיווח על חשיבות קידום הערך בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות, ויציבות בבתי הספר היסודיים.

בהשוואה לתשע"ו, בתשע"ח נרשמה ירידה בשיעורי הדיווח על הדגשת הערך בפועל בקרב ההורים דוברי העברית בבתי הספר היסודיים, ואילו בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות נרשמה יציבות. יש לציין כי מגמה זו נרשמה בחטיבות העליונות לאחר עלייה גדולה בין השנים תשע"ד לתשע"ו. בקרב ההורים דוברי הערבית נרשמה עלייה בשיעורי הדיווח בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים, ויציבות בחטיבות העליונות. גם בקרב דוברי הערבית היציבות בחטיבות העליונות נרשמה לאחר עלייה גדולה בין השנים תשע"ד לתשע"ו.

תרשים 8: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "איכות הסביבה" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הערה: בשנת תשע"ח נמצא שיעור אי-השבה גבוה על השאלה הנוגעת למידה שבה בית הספר מדגיש את הערך "איכות הסביבה" בקרב חטיבות עליונות דוברות עברית (23%) ובקרב חטיבות ביניים דוברות עברית (17%).

הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים עולה כי מעל 80% מההורים דיווחו כי חשוב שמערכת החינוך תקדם את הערך "איכות הסביבה". כמו כן, ההורים דיווחו בשיעורים נמוכים יותר על הדגשת הערך בפועל – 61% בבתי הספר היסודיים, 46% בחטיבות הביניים, 54% בחטיבות העליונות.

שיעורי הדיווח על חשיבות קידום הערך בקרב הורים דוברי ערבית גבוהים יותר בהשוואה להורים דוברי עברית בבתי הספר היסודיים ובחטיבות העליונות (כ-90% בקרב ההורים דוברי הערבית וכ-80% בקרב ההורים דוברי העברית). בחטיבות הביניים נרשם שיעור דיווח דומה בשני מגזרי השפה.

בנוגע לדיווח על הדגשת הערך בפועל, שיעורי הדיווח בקרב ההורים דוברי הערבית בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים (66% ו-58%, בהתאמה) גבוהים יותר בהשוואה להורים דוברי העברית (60% ו-42%, בהתאמה). בחטיבות העליונות נרשם שיעור דיווח דומה בשני מגזרי השפה (כ-55%).

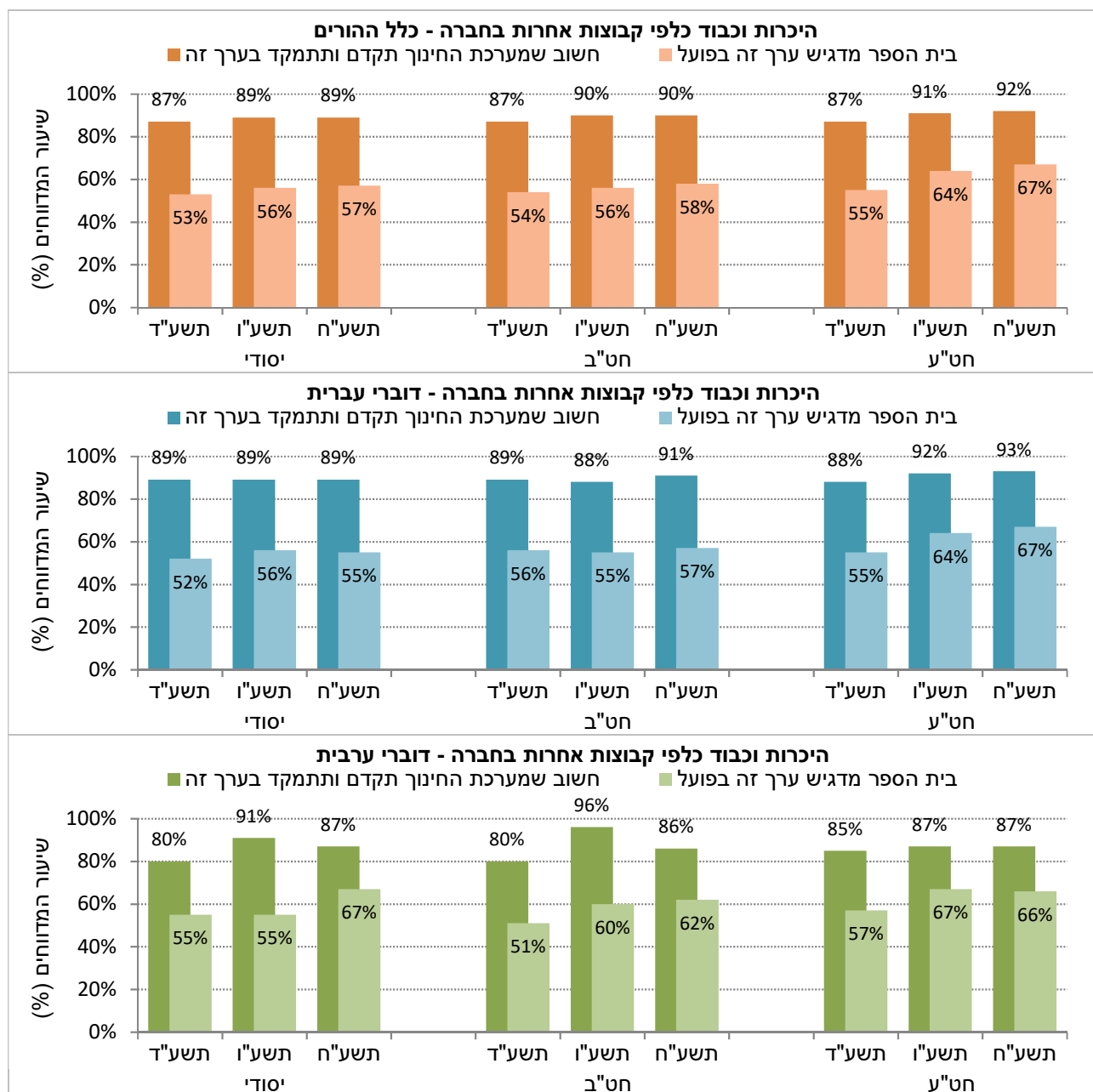
הפערים הקטנים ביותר בין הרצוי למצוי בשיעורי הדיווח על הערך "איכות הסביבה" נרשם בשני מגזרי השפה בבתי הספר היסודיים (כ-21% בשני מגזרי השפה).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ו ותשע"ח נראה כי בקרב ההורים דוברי העברית נרשמה יציבות בשיעור המדווחים על חשיבות קידום ערך זה. בקרב ההורים דוברי הערבית נרשמה יציבות בבתי הספר היסודיים, ירידה בחטיבות הביניים, ועלייה בחטיבות העליונות.

בהשוואה לתשע"ו, נרשמה ירידה בשיעורי הדיווח על הדגשת הערך בפועל בקרב הורים דוברי עברית בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים, ואילו בחטיבות העליונות נרשמה עלייה קלה לאחר העלייה שנרשמה בין השנים תשע"ד לתשע"ו. בקרב ההורים דוברי הערבית עולה דפוס הפוך: בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים נרשמה בין תשע"ו לתשע"ח עלייה כך ששיעורי המשיבים בתשע"ח דומים לשיעורים שנרשמו בתשע"ד, ואילו בחטיבות העליונות נרשמה ירידה קלה בין תשע"ו לתשע"ח.

תרשים 9: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הערה: בשנת תשע"ח נמצא שיעור אי-השבה גבוה על השאלה הנוגעת למידה שבה בית הספר מדגיש את הערך "היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה" בחטיבות עליונות דוברות עברית (12%) ובחטיבות ביניים דוברות עברית (13%).

הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים עולה כי מרבית ההורים מדווחים על חשיבות הערך "היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה" (כ-90%) ויותר ממחצית מההורים מדווחים על הדגשתו בפועל (כ-60% בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים, ו-67% בחטיבות העליונות).

שיעור המדווחים על חשיבות קידום הערך בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות גבוה יותר בקרב ההורים דוברי העברית בהשוואה להורים דוברי הערבית (כ-90% בקרב ההורים דוברי העברית וכ-85% בקרב ההורים דוברי הערבית). בבתי הספר היסודיים שיעורי הדיווח דומים בשני מגזרי השפה. לעומת זאת, מהדיווח על קידום הערך בפועל עולה תמונה שונה: שיעורי הדיווח על קידום הערך בפועל בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים גבוהים יותר בקרב

ההורים דוברי הערבית (כ-65%) בהשוואה להורים דוברי העברית (כ-55%), ואילו בחטיבות העליונות שיעורי הדיווח דומים בשני מגזרי השפה (כשני שלישים).

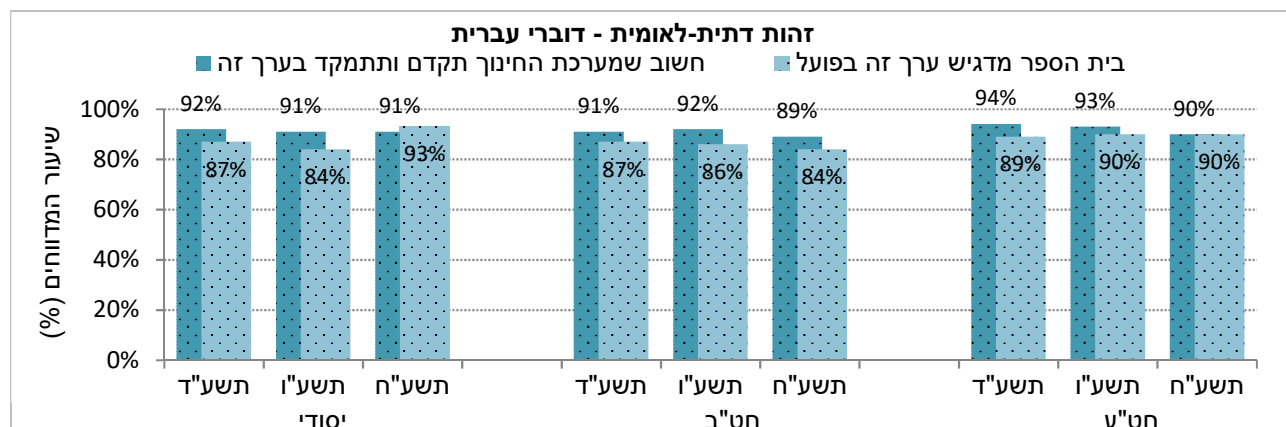
בקרב הורים דוברי הערבית נרשמו פערים קטנים יותר בשלושת שלבי הגיל בין הרצוי למצוי בשיעורי הדיווח על הערך "היכרות וכבוד כלפי קבוצות אחרות בחברה" בהשוואה לפערים בקרב ההורים דוברי העברית.

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בהשוואה לתשע"ו בקרב הורים דוברי עברית ככלל לא חל שינוי בשיעורי הדיווח בתשע"ח הן על חשיבות קידום ערך זה והן על קידום הערך בפועל. למעט עליות קלות שנרשמו בשיעורי הדיווח בחטיבות הביניים על חשיבות קידום הערך, ובשיעורי הדיווח בחטיבות העליונות על קידום הערך בפועל.

בין השנים תשע"ו לתשע"ח נרשמו ירידות בקרב הורים דוברי ערבית בשיעורי הדיווח על חשיבות קידום הערך בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים, ואילו בחטיבות העליונות נרשמה יציבות. כמו כן, נרשמה עלייה בשיעורי הדיווח על קידום הערך בפועל בבתי הספר היסודיים, ויציבות בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות.

תרשים 10: דיווחי ההורים על חשיבות הערך "זהות דתית-לאומית" ועל המידה שבה בית הספר מדגיש זאת בפועל: שיעורי המדווחים לפי שלב גיל בבתי ספר בפקוח ממלכתי-דתי⁹ בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הערה: בשנת תשע"ח נמצא שיעור אי-השבה גבוה על השאלות הנוגעות לחשיבות הערך "זהות דתית-לאומית" (24%) ולמידה בה בית הספר מדגיש ערך זה בפועל (25%) בקרב הורים לילדים בבתי ספר בפקוח ממלכתי-דתי.

הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים עולה כי בבתי הספר היסודיים ובחטיבות העליונות שיעור ההורים שדיווחו על חשיבות קידום הערך "זהות דתית-לאומית" דומה לשיעורי הדיווח על קידום הערך בפועל (כ-90%). לעומת זאת, בחטיבות הביניים שיעור הדיווח על חשיבות קידום ערך זה (89%) גבוה במעט בהשוואה לשיעור הדיווח על קידום הערך בפועל (84%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ו ותשע"ח נרשמה יציבות בשיעורי הדיווח על חשיבות קידום ערך הזהות הדתית לאומית בשלושת שלבי הגיל. לעומת זאת, בין שנים אלו נרשמה עלייה בשיעורי הדיווח על קידום הערך בפועל בבתי הספר היסודיים, ויציבות בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות.

⁹ שאלה זו הוצגה להורים לילדים בבתי ספר בפקוח ממלכתי-דתי בלבד.

2. מערכת החינוך כמחנכת למצוינות לימודית וערכית

הפרק הקודם עסק בהנחלת ערכים במערכת החינוך. פרק זה עוסק באיזון בין הדגשת הישגים לימודיים וציונים לבין חינוך למצוינות ערכית. בהקשר זה, תפקידה של מערכת החינוך כפול: הן הקניית מיומנויות למידה וידע ופיתוח למידה משמעותית, והן חינוך לערכים, כגון אהבת הזולת, סובלנות, מימוש עצמי וכדומה. יש הסבורים כי "השמיכה קצרה" וכי שימת דגש על אחת ממטרות אלה עשויה לפגוע, במידה זו או אחרת, במטרה השנייה. לפיכך, הוחלט לבדוק כיצד ההורים תופסים את הסוגיה: עד כמה בית הספר שבו לומד ילדם אמור לקדם מטרות אלה, אחת ביחס לשנייה, ועד כמה הוא מקדמן בפועל.

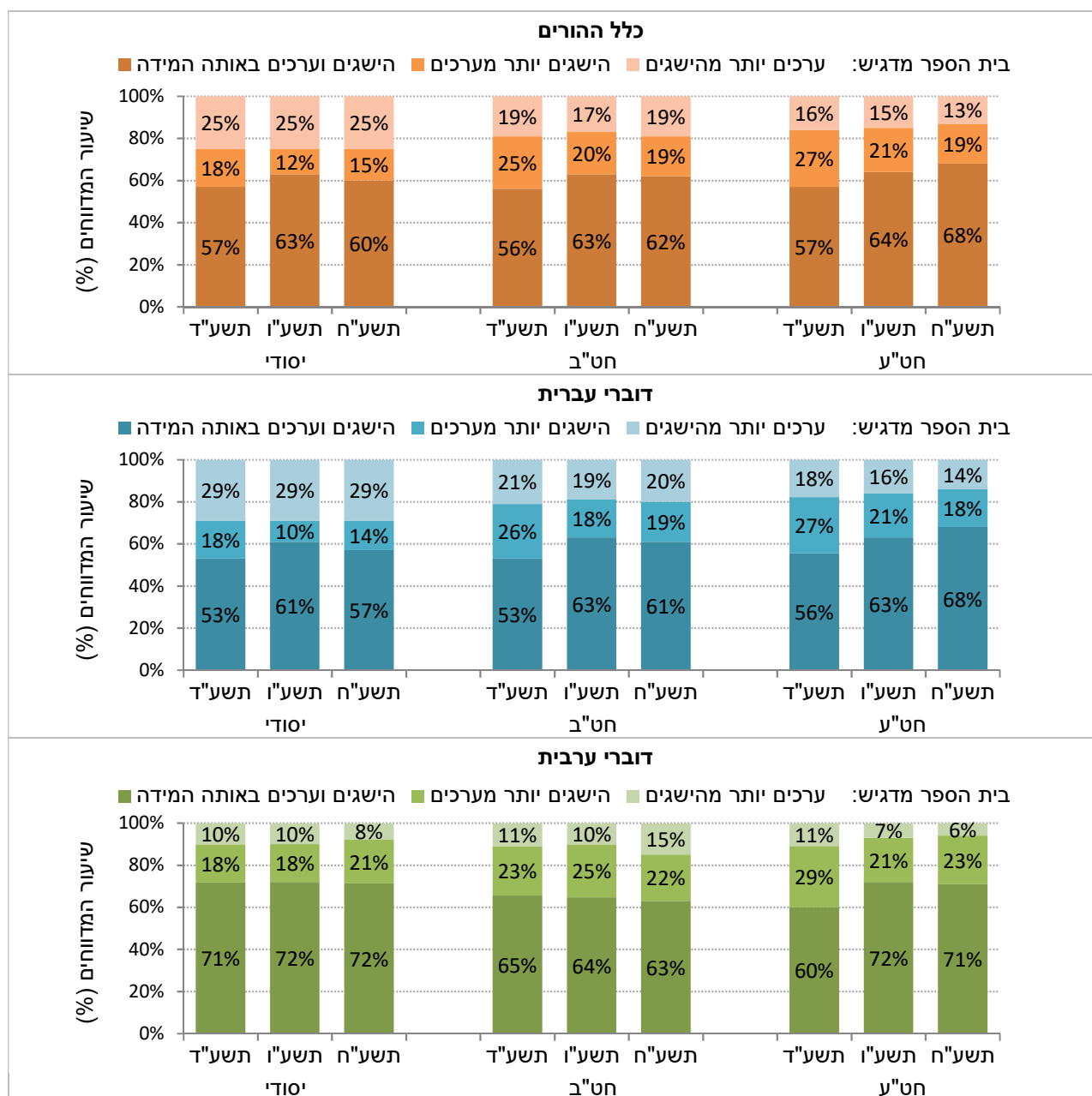
בתחילה מוצגים דיווחי ההורים בנוגע לתפיסתם את מערכת החינוך כמדגישה הישגים לימודיים לעומת ערכים, ולאחר מכן מוצגים דיווחי ההורים על האיזון הרצוי מבחינתם בין השניים. לסיום, מוצגים דיווחי ההורים על מידת הלחץ שמפעיל בית הספר על התלמידים כדי להגיע להישגים. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בתוך כל אחת מקבוצות אלה נתוני תשע"ח מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ותשע"ו ובכל אחת מהשנים בחלוקה לפי שלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע.

2.1 תפיסת מערכת החינוך כמדגישה הישגים לימודיים לעומת ערכים

בתת-פרק זה מוצגות תפיסות ההורים בנוגע לאיזון בין הישגים לימודיים לבין הנחלת ערכים. ההורים נשאלו מה לדעתם בית הספר שבו לומד ילדם **מדגיש** יותר: ערכים או הישגים לימודיים. שלוש אפשרויות תשובה הוצגו בפני ההורים: "בית הספר מדגיש הישגים לימודיים גבוהים וערכים באותה המידה"; "בית הספר מדגיש יותר הישגים לימודיים גבוהים ופחות את נושא הערכים"; "בית הספר מדגיש יותר את הנושא הערכי ופחות הישגים לימודיים גבוהים".

בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים על תפיסתם את מערכת החינוך כמדגישה הישגים לימודיים לעומת ערכים, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בכל אחת מהקבוצות נתוני תשע"ח מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ותשע"ו ובחלוקה לשלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע.

תרשים 11: דיווחי ההורים על תפיסתם את מערכת החינוך כמדגישה הישגים לימודיים לעומת ערכים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הערה: שיעורי המדווחים בקטגוריות השונות אינם בהכרח מסתכמים ל-100% שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים עולה כי כשני שלישים מההורים בחטיבות העליונות (68%) ומעט פחות מכך בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים (כ-60%) דיווחו כי בית הספר מדגיש הישגים לימודיים וערכים באותה מידה. שיעור המדווחים כך בבתי ספר יסודיים דוברי ערבית (72%) גבוה בהשוואה לבתי ספר דוברי עברית (57%). בשאר שלבי הגיל שיעור המדווחים דומה בשני מגזרי השפה (כ-60% בחטיבות הביניים וכ-70% בחטיבות העליונות).

שיעור המדווחים על **הדגשת ערכים יותר מהישגים** בשלושת שלבי הגיל בקרב ההורים דוברי העברית (14% בחטיבות העליונות, 20% בחטיבות הביניים ו-29% ביסודי) גבוה בהשוואה להורים דוברי הערבית (6% בחטיבות העליונות, 15% בחטיבות הביניים ו-8% ביסודי).

יש לציין כי בקרב הורים דוברי עברית שיעור המדווחים כי בית הספר **מדגיש הישגים לימודיים וערכים באותה מידה** גבוה יותר ככל ששלב הגיל גבוה יותר ואילו בקרב הורים דוברי הערבית שיעור הדיווח בחטיבות הביניים נמוך משני שלבי הגיל האחרים. לעומת זאת, ביחס לדיווח על **הדגשת ערכים יותר מהישגים** התמונה הפוכה – בקרב ההורים דוברי העברית שיעור המדווחים קטן יותר ככל ששלב הגיל גבוה יותר, ואילו בקרב ההורים דוברי הערבית שיעור המדווחים דומה ביסודי ובחטיבות העליונות וגבוה במקצת בחטיבות הביניים. כמו כן שיעור המדווחים על **הדגשת הישגים יותר מערכים** גבוה יותר בקרב ההורים דוברי הערבית בהשוואה להורים דוברי העברית בכל שלבי הגיל.

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

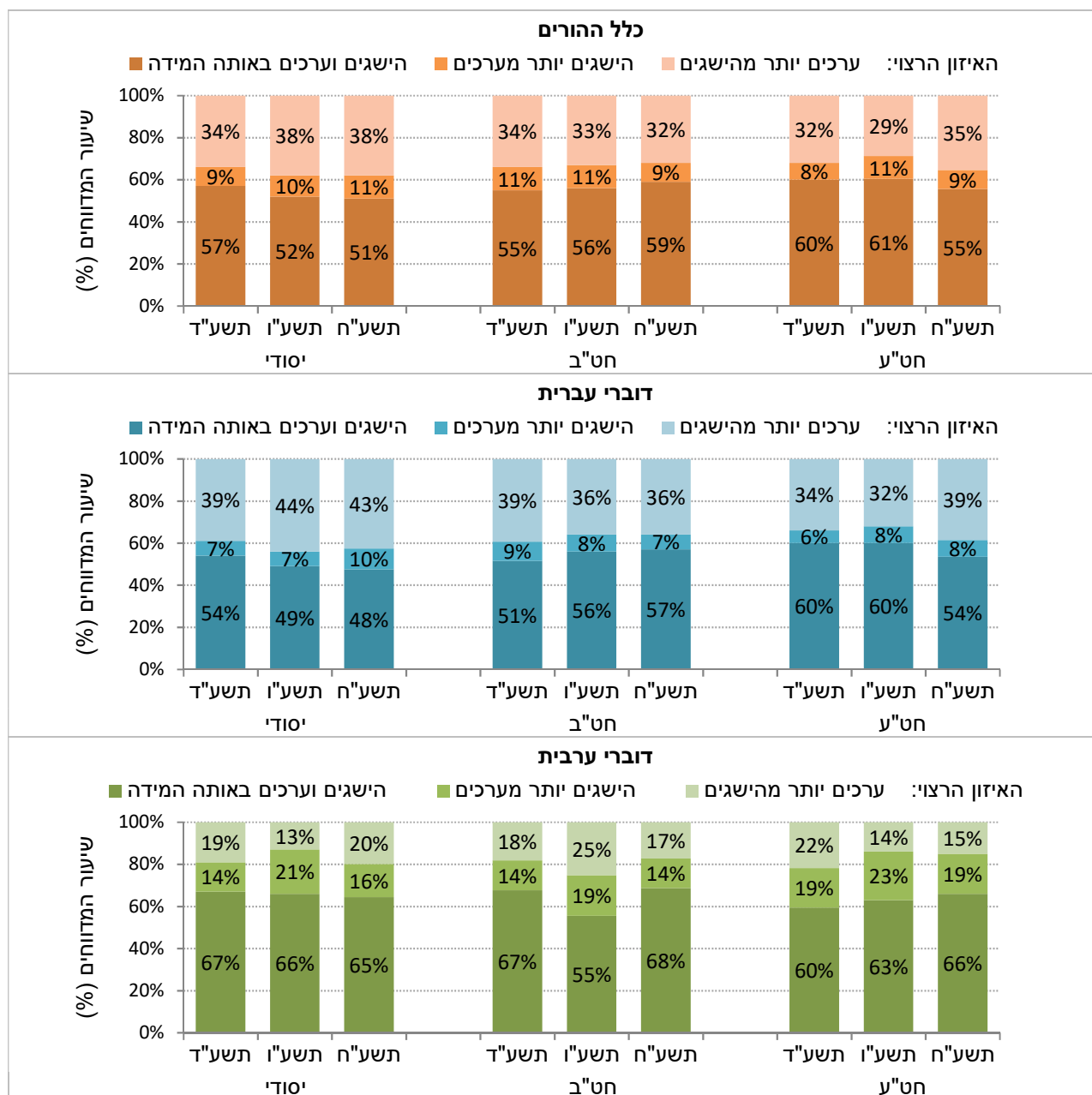
בהשוואה לתשע"ו, שיעור המדווחים בתשע"ח בקרב ההורים דוברי העברית על **הדגשת הישגים וערכים באותה מידה** ירד בבתי הספר היסודיים, נשאר דומה בחטיבות הביניים ועלה בחטיבות העליונות. בהתאם, שיעור המדווחים על **הדגשת הישגים יותר מערכים** עלה בבתי הספר היסודיים, נשאר דומה בחטיבות הביניים וירד בחטיבות העליונות. שיעור המדווחים כי בית הספר **מדגיש ערכים יותר מאשר הישגים** נשאר יציב בכל שלבי הגיל בין תשע"ו לתשע"ד. בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים לא נרשם שינוי מתשע"ד ועד תשע"ח.

ככלל, בין השנים תשע"ו לתשע"ח, נראה שבקרב ההורים דוברי הערבית לא חל שינוי בשיעור המדווחים בשלוש הקטגוריות בבתי הספר היסודיים ובחטיבות העליונות. מגמה זו ממשיכה את מגמת היציבות בשיעורי הדיווח בשלוש הקטגוריות בין תשע"ד לתשע"ו בבתי הספר היסודיים. עם זאת בחטיבות הביניים נרשמה בין תשע"ו לתשע"ח עלייה בשיעור המדווחים על **הדגשת ערכים יותר מהישגים**.

2.2. עמדות ההורים בנוגע לאיזון בין הדגשת הישגים לימודיים לערכים

בתת-פרק הקודם נשאלו ההורים על האיזון בפועל בין הדגשת הישגים לימודיים לבין הנחלת ערכים. בתת-פרק זה מוצגים דיווחי ההורים על **המצב הרצוי** בעיניהם בנוגע לאיזון זה. כך תתחדד ההבנה בנוגע לתפיסות "רצוי מול מצוי" של ההורים באשר לסוגיה זו. ההורים נשאלו מה לדעתם בית הספר שבו לומד הילד שלהם **צריך להדגיש ולקדם יותר: ערכים או הישגים לימודיים**. אלה אפשרויות התשובה שהוצגו בפני ההורים: "הישגים לימודיים גבוהים וערכים באותה המידה"; "יותר הישגים לימודיים גבוהים ופחות את נושא הערכים"; "יותר ערכים ופחות הישגים לימודיים גבוהים". בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים על **האיזון הרצוי בין הדגשת הישגים לימודיים לערכים**, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בכל אחת מהקבוצות נתוני תשע"ח מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ותשע"ו ובחלוקה לשלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע.

תרשים 12: דיווחי ההורים על האיזון הרצוי בין הדגשת הישגים לימודיים לערכים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הערה: שיעורי המדווחים בקטגוריות השונות אינם בהכרח מסתכמים ל-100% שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים עולה כי כמחצית מההורים ואף יותר דיווחו כי האיזון הרצוי הוא הדגשת הישגים **באותה מידה** כמו ערכים (51% בבתי הספר היסודיים, 55% בחטיבות העליונות ו-59% בחטיבות הביניים). בקרב ההורים דוברי הערבית שיעור המדווחים על איזון מסוג זה (כ-65%) גבוה יותר בהשוואה להורים דוברי העברית בכל שלבי הגיל (48% בבתי הספר היסודיים, 54% בחטיבות העליונות ו-57% בחטיבות העליונות).

כעשירית מכלל ההורים העדיפו כי בית הספר **ידגיש הישגים יותר מאשר ערכים**. שיעורי דיווח גבוהים יותר נרשמו בקרב ההורים דוברי הערבית (כ-15% בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים ו-19% בחטיבות העליונות) בהשוואה להורים דוברי העברית (כ-10%).

כשליש מכלל ההורים דיווחו כי האיזון הרצוי הוא **הדגשת ערכים יותר מהישגים**. שיעור המדווחים בקרב ההורים דוברי העברית גבוה יותר בהשוואה להורים דוברי הערבית – 36% בחטיבות הביניים, 39% בחטיבות העליונות ו-43% בבתי הספר היסודיים בקרב ההורים דוברי העברית, וכ-15% עד 20% בקרב ההורים דוברי הערבית.

יש לציין כי בכל שלבי הגיל בקרב דוברי עברית ובבתי הספר היסודיים בקרב הורים דוברי ערבית שיעור המעדיפים כי בית הספר ידגיש ערכים יותר מהישגים גדול משיעור המעדיפים שהוא ידגיש הישגים יותר מערכים. כאמור, שיעור המדווחים על העדפה של ערכים יותר מהישגים נמוך יותר בקרב דוברי ערבית בהשוואה לדוברי עברית בכל שלבי הגיל (ובהתאמה גם שיעור המדווחים על העדפה של הישגים יותר מערכים נמוך יותר אצל הורים דוברי עברית מאשר בקרב הורים דוברי ערבית).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ו ותשע"ח נרשמה בקרב הורים דוברי עברית ירידה בשיעור ההורים המעדיפים כי בית הספר ידגיש ערכים והישגים באותה מידה בחטיבות העליונות. ירידה זו לוותה בעלייה בשיעור ההורים המעדיפים שבית הספר ידגיש ערכים יותר מהישגים. בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים נרשמה יציבות בכל שיעורי הדיווח.

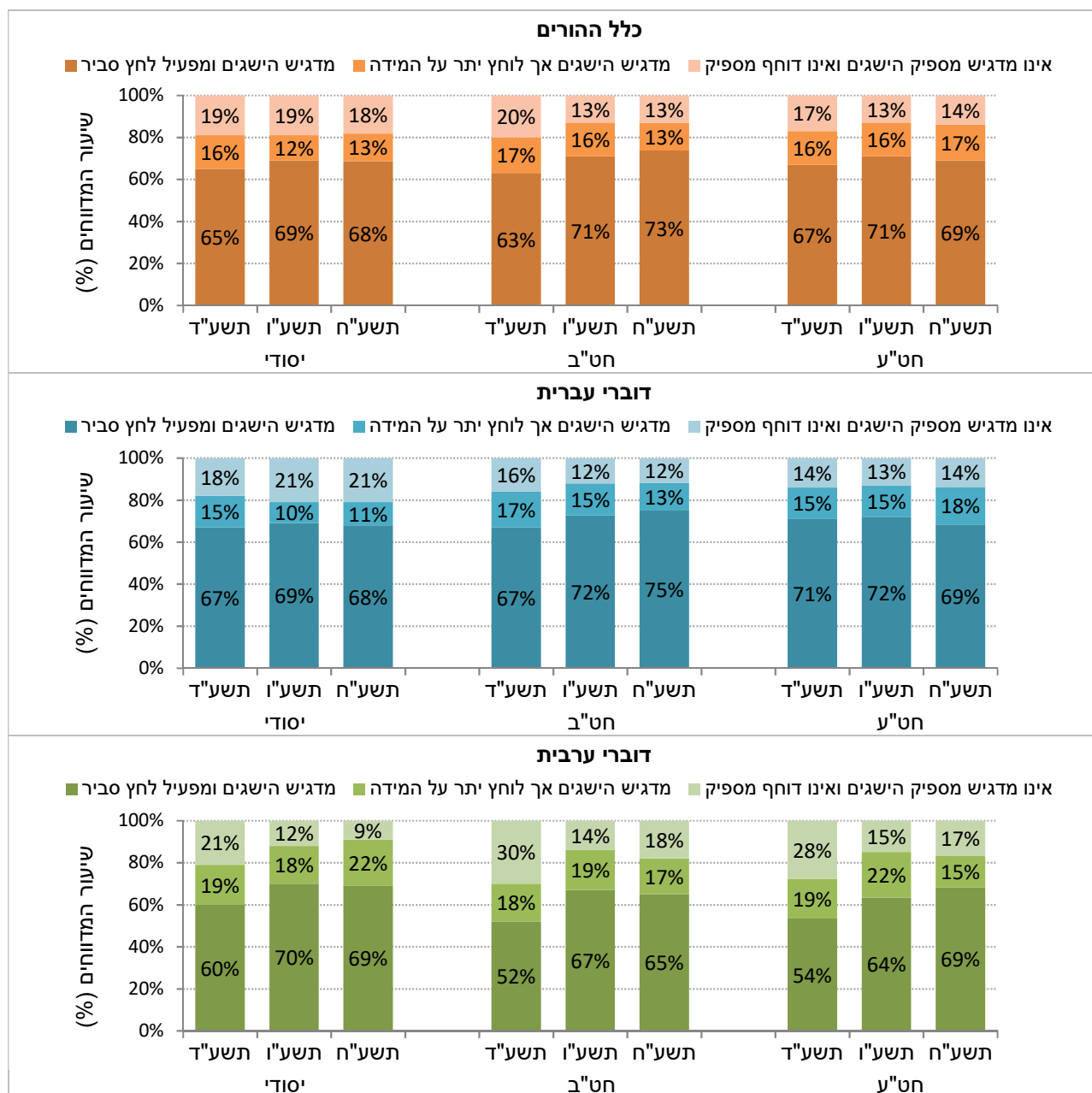
בהשוואה לתשע"ו, בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה ירידה בשיעורי הדיווח בתשע"ח על איזון רצוי של **הישגים יותר מערכים** בכל שלבי הגיל. בבתי הספר היסודיים ירידה זו לוותה בעלייה בשיעורי הדיווח על איזון רצוי של ערכים יותר מהישגים. לעומת זאת, בחטיבות הביניים לוותה הירידה בעלייה בשיעורי הדיווח על איזון רצוי של **הדגשת הישגים וערכים באותה מידה**. כמו כן בחטיבות הביניים נרשמה ירידה גם בשיעור הדיווח על איזון רצוי של **ערכים יותר מהישגים**. על אף השינויים, שיעורי הדיווח בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים בתשע"ח דומים לשיעורי הדיווח שנרשמו בתשע"ד על כל אחת מאפשרויות התשובה.

2.3. הפעלת לחץ מופרז על התלמידים להגיע להישגים לימודיים

מעת לעת נשמעים קולות הטוענים כי מערכת החינוך מפעילה לחץ מופרז על התלמידים להגיע להישגים לימודיים. לכן, חשוב לבחון מהן תפיסות ההורים בנוגע לסוגיה זו. ההורים נשאלו מה לדעתם המידה שבה מדגיש בית הספר שבו לומד הילד שלהם הישגים לימודיים ומפעיל לחץ על התלמידים כדי להגיע להישגים. שלוש אפשרויות תשובה הוצגו בפני ההורים: "מדגיש מאוד הישגים לימודיים ומפעיל על התלמידים לחץ סביר – כפי שנחוץ"; "מדגיש מאוד הישגים לימודיים, אך לוחץ את התלמידים יתר על המידה להגיע להישגים"; "אינו מדגיש מספיק הישגים לימודיים, ואינו דוחף מספיק את התלמידים להגיע להישגים".

בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים על **מידת הלחץ שמפעיל בית הספר על התלמידים כדי להגיע להישגים**, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בכל אחת מהקבוצות נתוני תשע"ח מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ותשע"ו ובחלוקה לשלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע.

תרשים 13: דיווחי ההורים על מידת הלחץ שבית הספר מפעיל על התלמידים כדי להגיע להישגים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הערה: שיעורי המדווחים בקטגוריות השונות אינם בהכרח מסתכמים ל-100% שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים עולה כי יותר משני שלישים מההורים בכל שלבי הגיל דיווחו על כך שבית הספר **מדגיש הישגים ומפעיל לחץ סביר** על התלמידים כדי להגיע להישגים (68% עד 73%). ההורים דיווחו בשיעורים נמוכים באופן ניכר (כ-15%)

כי בית הספר **מדגיש הישגים אך לוחץ יתר על המידה** או **אינו מדגיש מספיק הישגים ואינו דוחף מספיק**.

שיעור המדווחים על כך שבית הספר **מדגיש הישגים ומפעיל לחץ סביר** דומה בבתי הספר היסודיים ובחטיבות העליונות בשני מגזרי השפה (כ-70%) ואילו בחטיבות הביניים הוא גבוה יותר בקרב הורים דוברי עברית (75%) בהשוואה להורים דוברי ערבית (65%).

בבתי הספר היסודיים נרשם שיעור המדווחים הגבוה ביותר בשתי קטגוריות: בקרב הורים דוברי ערבית בנוגע לכך שבית הספר **מדגיש הישגים אך לוחץ יתר על המידה** (22% בהשוואה לכל שלבי הגיל בשני מגזרי השפה 11% עד 18%) ובקרב הורים דוברי עברית, מנגד, בנוגע לכך שבית הספר **אינו מדגיש מספיק הישגים ואינו דוחף מספיק** (21% בהשוואה לכל שלבי הגיל בשני מגזרי השפה 9% עד 18%). בחטיבות הביניים שיעור המדווחים בקרב הורים דוברי הערבית גבוה בהשוואה להורים דוברי העברית גם בנוגע לכך שבית הספר **אינו מדגיש מספיק הישגים ואינו דוחף מספיק** (18% לעומת 12%) וגם בנוגע לכך שבית הספר **מדגיש הישגים אך לוחץ יתר על המידה** (17% לעומת 13%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בקרב הורים דוברי עברית לילדים בחטיבות הביניים נרשמה לאורך השנים עלייה קלה אך הדרגתית בשיעור המדווחים כי בית הספר **מדגיש הישגים ומפעיל לחץ סביר**. בבתי הספר היסודיים ובחטיבות העליונות נרשמה יציבות בכל שיעורי הדיווח.

בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה בין תשע"ו לתשע"ח יציבות בשיעורי הדיווח כי בית הספר **מדגיש הישגים ומפעיל לחץ סביר** בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים, ועלייה קלה בחטיבות העליונות. דפוסים אלו נרשמו לאחר עלייה בין השנים תשע"ד לתשע"ו בכל שלבי הגיל. בבתי הספר היסודיים נרשמה עלייה בשיעורי הדיווח כי בית הספר **מדגיש הישגים אך לוחץ יתר על המידה**, שלוותה בירידה בשיעורי הדיווח כי בית הספר **אינו מדגיש מספיק הישגים ואינו דוחף מספיק**. בחטיבות הביניים נרשמה עלייה בשיעורי הדיווח כי בית הספר **אינו מדגיש מספיק הישגים ואינו דוחף מספיק**, ובחטיבות העליונות נרשמה ירידה בשיעורי הדיווח כי בית הספר **מדגיש הישגים אך לוחץ יתר על המידה**.

3. אקלים וסביבה פדגוגית בבית הספר לפי דיווחי ההורים

שני הפרקים הקודמים עסקו בחינוך למציאות ערכית ובאיזון בינו לבין הדגשת הישגים לימודיים. בפרק הנוכחי מוצגים דיווחי ההורים על מבחר נושאי אקלים בית ספרי וסביבה פדגוגית. ההורים נשאלו הן על נושאים הנוגעים ישירות לילדם, לזמן שהייתו בבית הספר וליחסים שלו עם מוריו, והן על היחסים בין בית הספר לבין ההורה: שותפות ההורים ומעורבותם בנעשה בבית הספר שבו לומד ילדם ועמדתם בנוגע לגובה התשלומים לבית הספר.

ההורים התבקשו לדרג את מידת הסכמתם עם היגדים בנושאי אקלים בית ספרי וסביבה פדגוגית, על סולם בן חמש דרגות, הנע מ-"במידה רבה מאוד" עד "במידה מועטה מאוד". לצורך הדיווח על הממצאים, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה" כמסכימים עם ההיגד.

נוסף על הדיווח על מידת ההסכמה עם ההיגדים, מוצגים עבור כל קבוצת היגדים הקשורים זה לזה נתוני המדד המסכם המאגד אותם – ממוצע שיעור המסכימים עם ההיגדים הכלולים במדד.

אלה המדדים המסכמים המדווחים בפרק זה:

- שביעות רצון כללית מבית הספר
- יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד
- תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה
- הוראה המעודדת מעורבות ורלוונטיות
- הסביבה הפיזית בבית הספר
- שותפות הורים בבית הספר

בפרק זה מוזכרים גם מספר נושאים נוספים, שאינם מאוגדים תחת מדד מסכם:

- מעורבות הורים בבית הספר
- שותפות הורים במצבי משבר או קושי של הילד
- גובה תשלומי ההורים לבית הספר

3.1. שביעות רצון כללית מבית הספר

תת-פרק זה עוסק בסוגיה הבסיסית של תחושת שביעות הרצון של הילד ושל ההורה מבית הספר, כפי שמשתקף מדיווחי ההורים: כיצד בית הספר משפיע על רווחת הילד? האם טוב לילד בבית הספר והאם ההורה מרוצה מבית הספר?

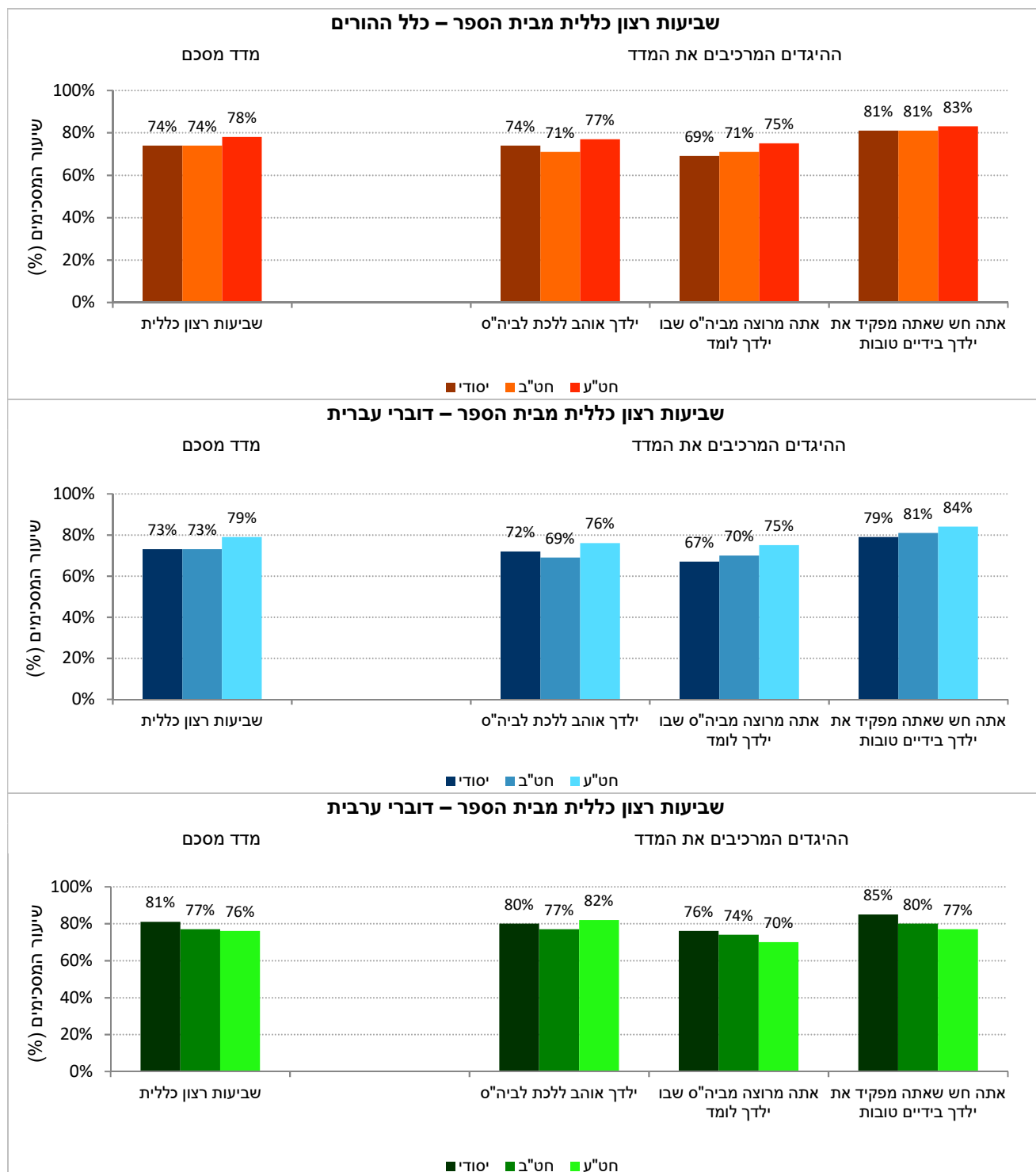
להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: שביעות רצון כללית מבית הספר
א. "ילדך אוהב ללכת לבית הספר."
ב. "אתה מרוצה מבית הספר שבו ילדך לומד".
ג. "בסך הכול, אתה חש שכשאתה שולח את ילדך לבית הספר, אתה מפקיד אותו בידיים טובות".

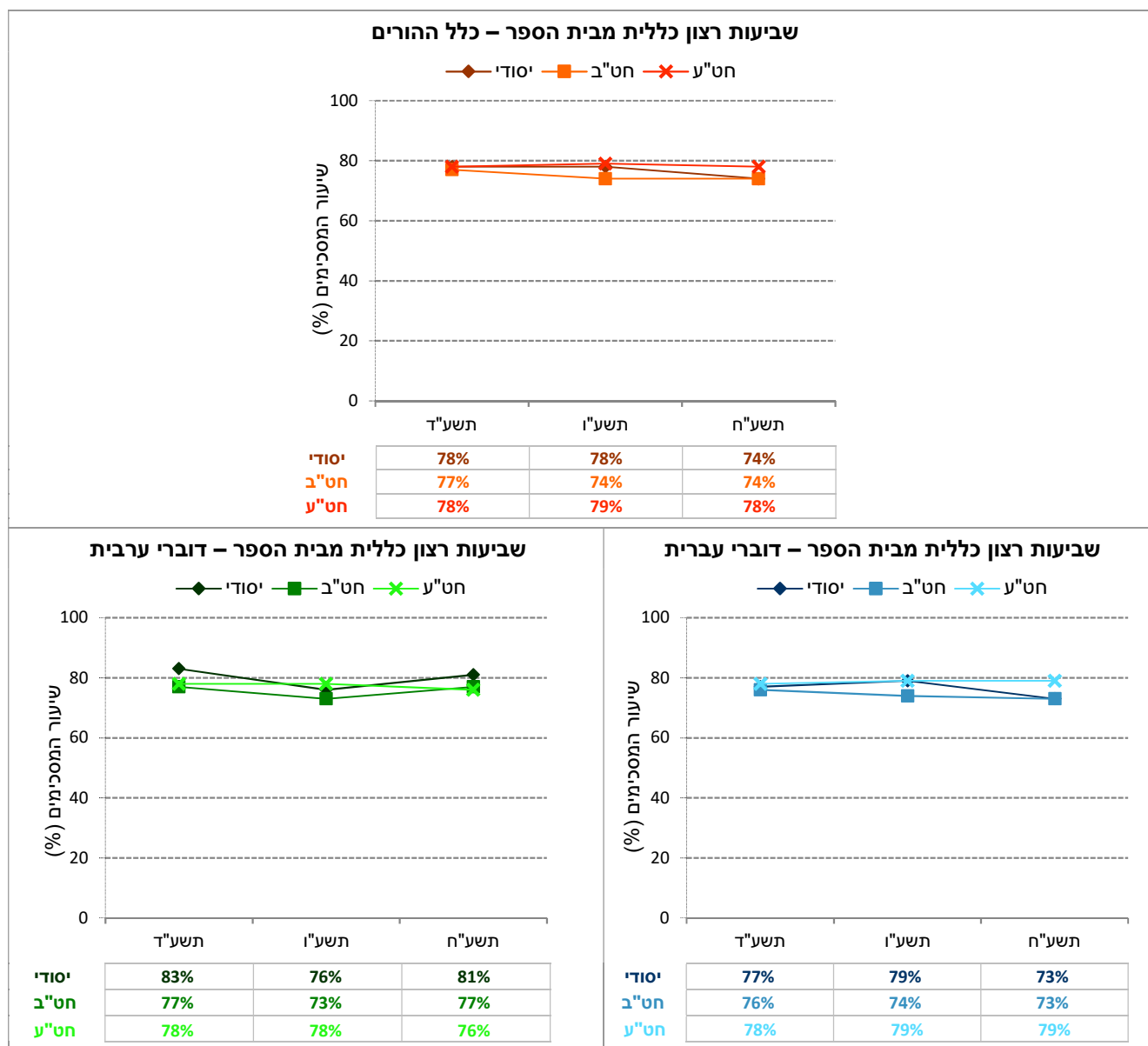
בתרשימים הבאים מוצגים נתוני המדד המסכם "שביעות רצון כללית מבית הספר" וההיגדים המרכיבים אותו בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ח ולאחר מכן מוצגת השוואה של נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.

תרשים 14: דיווחי ההורים על שביעות רצון כללית מבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר

שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח



תרשים 15: דיווחי ההורים על שביעות רצון כללית מבית הספר לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 14 עולה כי כשלושה רבעים מההורים דיווחו על שביעות רצון כללית מבית הספר. בקרב הורים דוברי עברית שיעורי המדווחים על שביעות רצון כללית זהה בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים (73%) וגבוהים יותר בחטיבות העליונות (79%). בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי המדווחים דומים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות (כ-77%) ומעט גבוהים יותר ביסודי (81%). כמו כן, נמצאו שיעורי דיווח גבוהים יותר בקרב בתי ספר דוברי ערבית בהשוואה לדוברי עברית בגילאי היסודי (81% בהשוואה ל-73%) ובחטיבות הביניים (77% לעומת 73% בהתאמה).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בקרב הורים דוברי ערבית בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים נרשמה עלייה בשיעורי הדיווח בתשע"ח בהשוואה לתשע"ו, לאחר ירידה בשיעורי הדיווח שנרשמה בין תשע"ד לתשע"ו. בקרב הורים דוברי עברית בבתי הספר היסודיים נרשמה ירידה בשיעורי הדיווח בתשע"ח בהשוואה לתשע"ו. בקרב הורים דוברי עברית בחטיבות הביניים ובקרב הורים משני מגזרי השפה בחטיבות העליונות נרשמה יציבות בשיעורי הדיווח לאורך השנים.

3.2. יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד

בתת-פרק זה מוצגים ממצאים מדיווחי ההורים על מערכת היחסים בין צוות המורים לבין התלמידים. יחסים אלו הם התשתית עליה נבנים תהליכי ההוראה והלמידה, באופן היוצר אווירה בין-אישית חיובית ומעצימה.

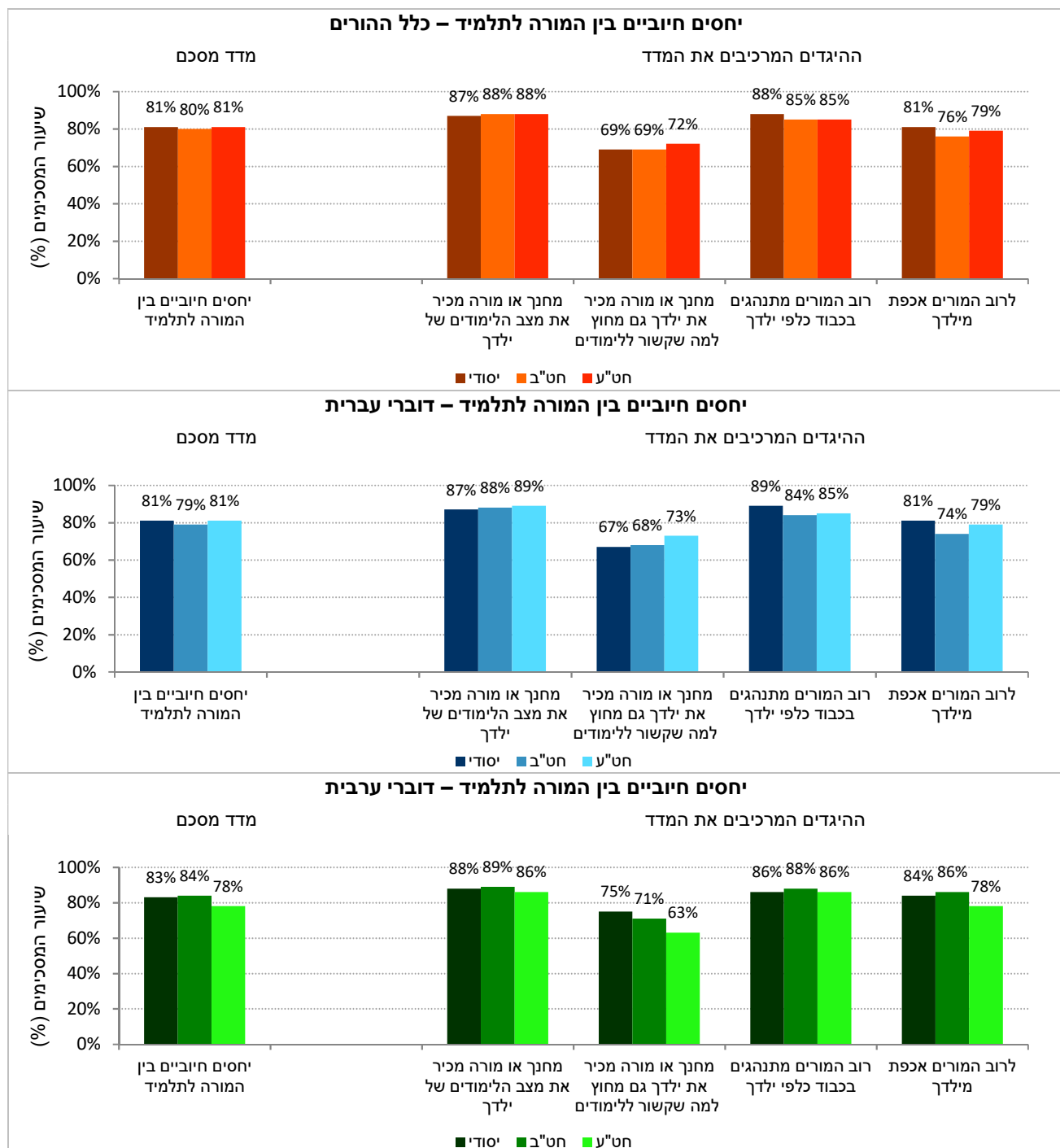
להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד
א. "מחנך הכיתה של ילדך, או מורה אחר בבית הספר, מכיר את ילדך בכל מה שנוגע למצבו בלימודים".
ב. "מחנך הכיתה של ילדך, או מורה אחר בבית הספר, מכיר את ילדך גם מחוץ לכל מה שקשור ללימודים, כמו תחביבים, תחומי עניין וכדומה".
ג. "רוב המורים בבית הספר מתנהגים בכבוד כלפי ילדך".
ד. "אתה מרגיש שלרוב המורים בבית הספר אכפת מילדך".

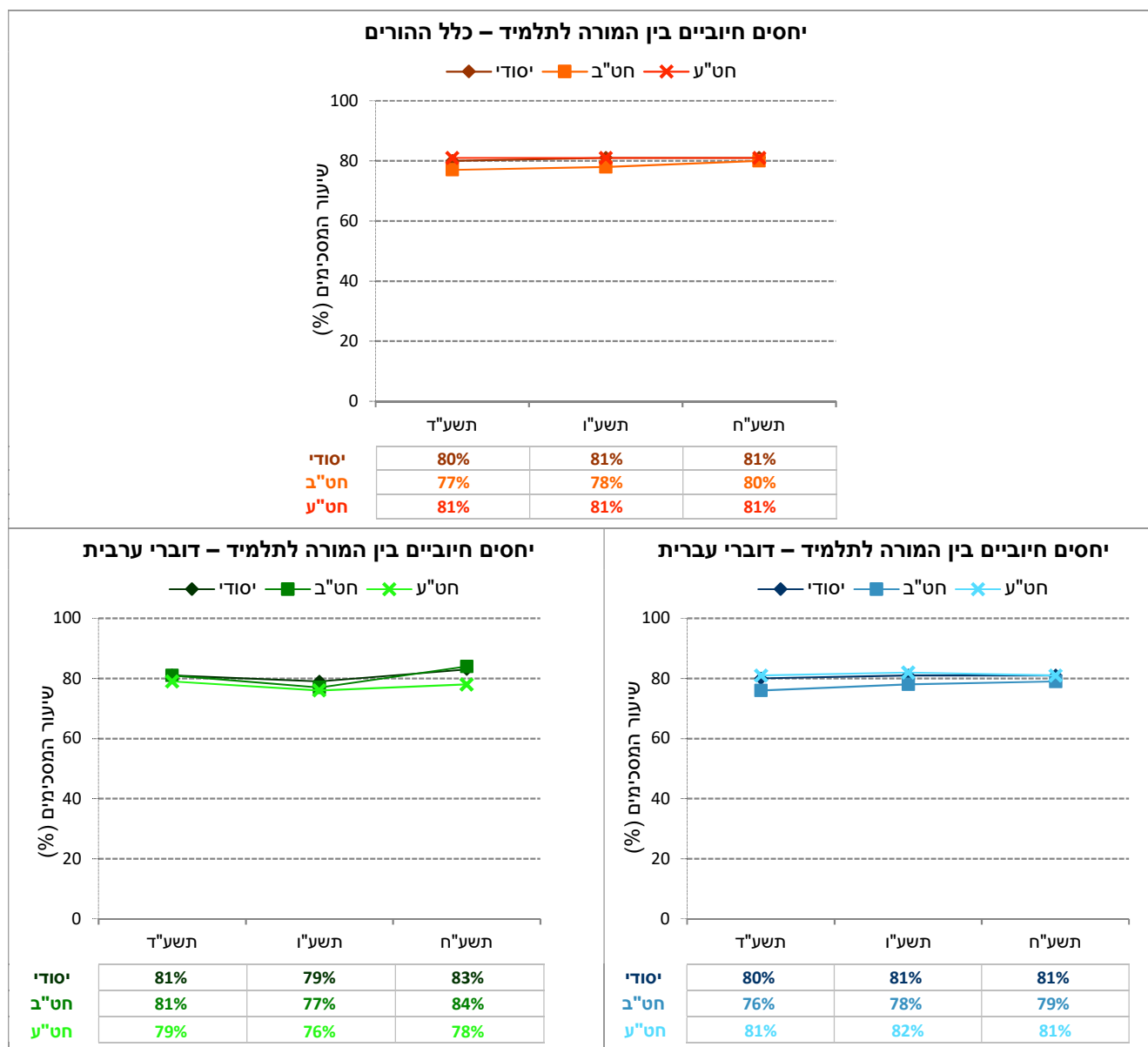
בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם "יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד" וההיגדים המרכיבים אותו בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ח ולאחר מכן מוצגת השוואה של נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.

תרשים 16: דיווחי ההורים על יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי

מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח



תרשים 17: דיווחי ההורים על יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 16 עולה כי מרבית ההורים (כ-80%) דיווחו על יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד. עם זאת שיעורי דיווח נמוכים יותר נרשמו בנוגע להיגד העוסק בהיכרות המורים עם התלמידים מחוץ להקשר הלימודי (כ-70%). בקרב הורים דוברי עברית שיעורי המדווחים על יחסים חיוביים בין המורה לתלמיד דומים בכל שלבי הגיל (81% בבתי הספר היסודיים ובחטיבות העליונות ו-79% בחטיבות הביניים). בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי המדווחים דומים בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים (83% ו-84% בהתאמה), ומעט נמוכים יותר בחטיבות העליונות (78%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

לאורך השנים נרשמה יציבות בדיווחי הורים דוברי עברית בכל אחד משלבי הגיל. בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה עלייה קלה בין תשע"ו לתשע"ח בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים, ויציבות בחטיבות העליונות.

3.3. תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה

ההורים התבקשו לחוות את דעתם על מאפייני ההוראה של המורים בבית הספר שבו לומד ילדם: עד כמה ההוראה ברורה, מעוררת סקרנות ועניין בלימודים, מחזקת את הרגשת המסוגלות העצמית של התלמידים ומסייעת להם למצות את הפוטנציאל האישי שלהם.

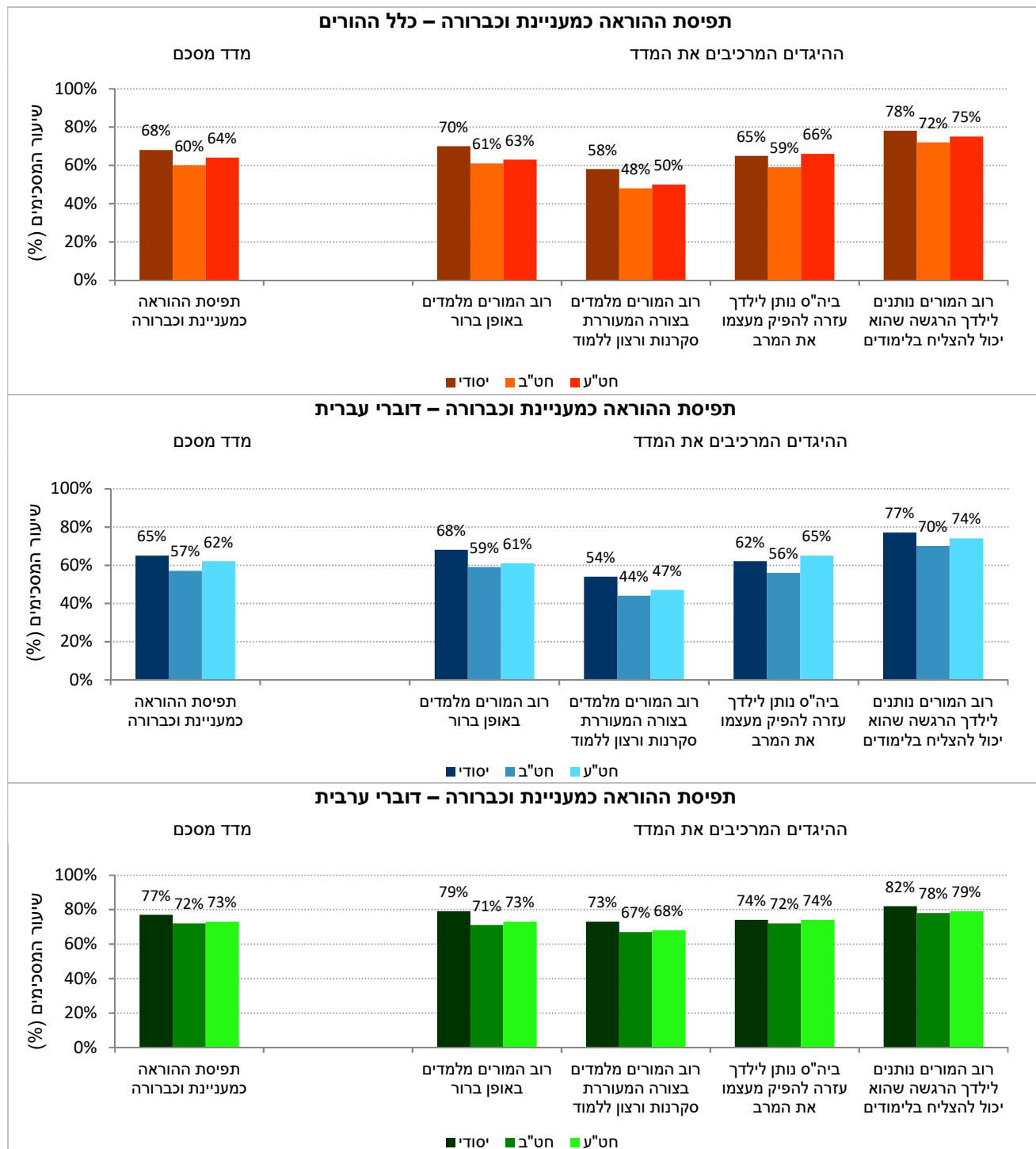
להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה
א. "רוב המורים שמלמדים את ילדך מלמדים באופן ברור, המסייע לו להבין את הנושאים הנלמדים".
ב. "רוב המורים שמלמדים את ילדך מלמדים בצורה המעוררת סקרנות וגורמת לו לרצות להמשיך ללמוד".
ג. "בית הספר נותן לילדך את כל העזרה שהוא זקוק לה כדי להפיק מעצמו את המרב (המקסימום)".
ד. "רוב המורים שמלמדים את ילדך נותנים לו הרגשה שהוא יכול להצליח בלימודים".

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם "תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה" וההיגדים המרכיבים אותו בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ח ולאחר מכן מוצגת השוואה של נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.

תרשים 18: דיווחי ההורים על תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי

מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח



תרשים 19: דיווחי ההורים על תפיסת ההוראה כמעניינת וכברורה לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 18 עולה כי כשני שלישים מההורים (60% בחטיבות הביניים, 64% בחטיבות העליונות ו-68% בבתי הספר היסודיים) דיווחו על תפיסת ההוראה כמעניינת וברורה. עם זאת שיעורי ההורים שדיווחו על ההיגד "רוב המורים מלמדים בצורה המעוררת סקרנות ורצון ללמוד" בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות נמוך יותר (כמחצית מההורים). שיעורי המדווחים על המדד המסכם ועל כל אחד מההיגדים המרכזיים אותו, גבוהים יותר בקרב הורים דוברי ערבית בהשוואה להורים דוברי עברית בכל שלבי הגיל.

בקרב הורים דוברי עברית שיעורי הדיווח בבתי הספר היסודיים (65%) ובחטיבות העליונות (62%) גבוהים בהשוואה לשיעורי הדיווח בחטיבות הביניים (57%). בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי הדיווח גבוהים יותר בבתי הספר היסודיים בהשוואה לשני שלבי הגיל האחרים (77% בהשוואה ל-72% ו-73%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בקרב הורים דוברי עברית נרשמה ירידה קלה בשיעור המדווחים בין השנים תשע"ו לתשע"ח בחטיבות הביניים (לאחר עלייה קלה בין תשע"ד לתשע"ו) ובחטיבות העליונות. בבתי הספר היסודיים נרשמה יציבות בין תשע"ו לתשע"ח לאחר עלייה קלה בין תשע"ד לתשע"ו. בפועל שיעורי הדיווח בתשע"ח דומים לשיעורי הדיווח בתשע"ד. בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה יציבות בשיעורי הדיווח בתשע"ח בהשוואה לתשע"ו בחטיבות העליונות ועלייה בחטיבות הביניים ובבתי הספר היסודיים. בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות שיעורי הדיווח דומים לשיעורי הדיווח בתשע"ד.

3.4. הוראה המעודדת מעורבות ורלוונטיות

תת-פרק זה עוסק במידה שבה ההוראה בבית הספר מעודדת מעורבות ורלוונטיות, לפי דעתם של ההורים: עד כמה המורים בבית הספר מעודדים את ילדם להעלות רעיונות מקוריים ולהביע עמדה אישית, מלמדים באופן המעודד חשיבה והתעמקות והופכים את הלימודים לרלוונטיים גם מחוץ לבית הספר.

הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ח ולכן לא תוצג עבורו השוואה רב-שנתית.

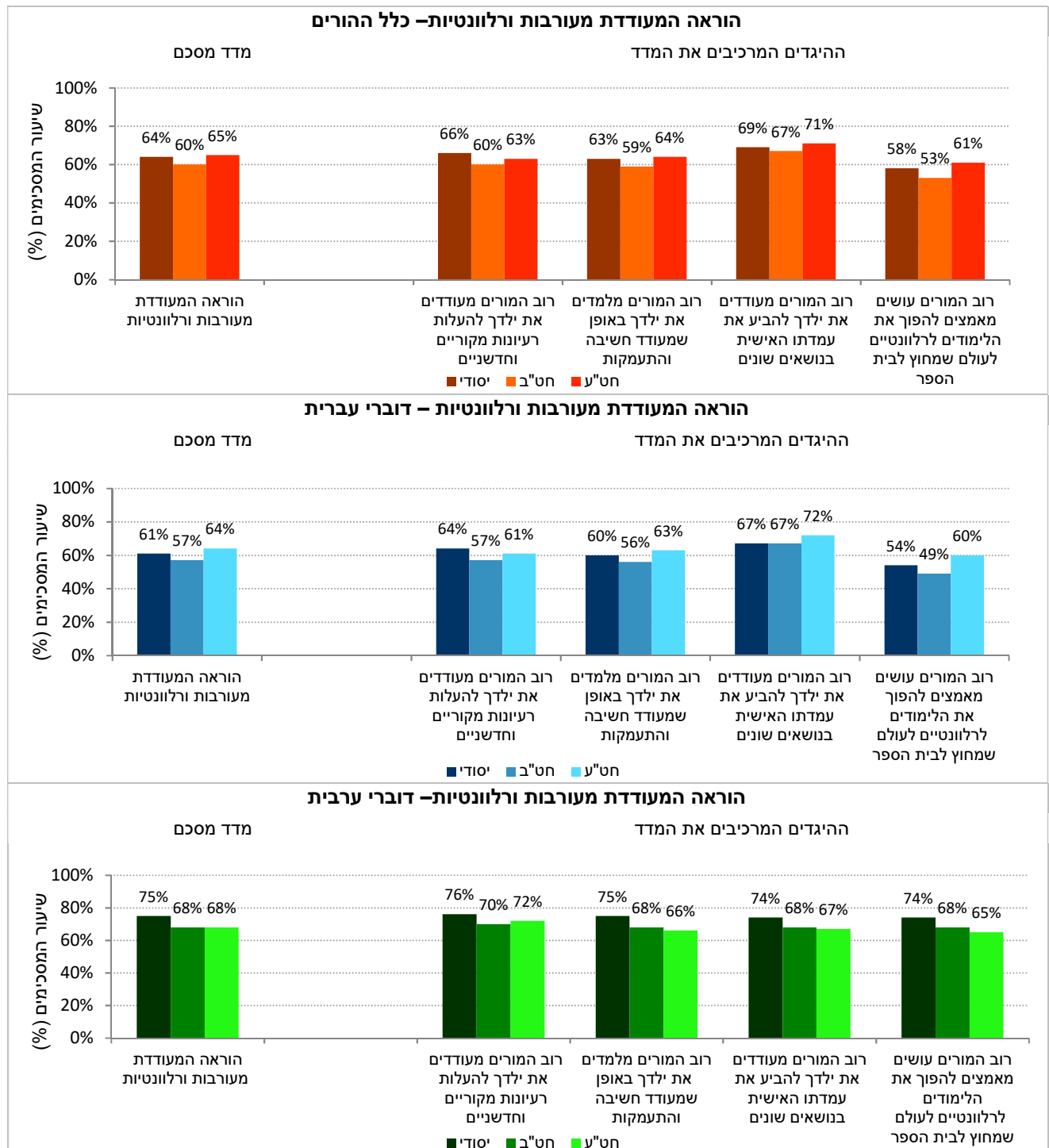
להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: הוראה המעודדת מעורבות ורלוונטיות
א. "רוב המורים מעודדים את ילדך להעלות רעיונות מקוריים וחדשניים".
ב. "רוב המורים מלמדים את ילדך באופן שמעודד חשיבה והתעמקות".
ג. "רוב המורים מעודדים את ילדך להביע את עמדו האישית בנושאים שונים".
ד. "ניכר כי רוב המורים עושים מאמצים להפוך את הלימודים לרלוונטיים לעולם שמחוץ לבית הספר".

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם "הוראה המעודדת מעורבות ורלוונטיות" וההיגדים המרכיבים אותו בשנת תשע"ח. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל.

תרשים 20: דיווחי ההורים על הוראה המעודדת מעורבות ורלוונטיות: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי

מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח



הערה: נמצא שיעור אי-השבה גבוה על ההיגדים "רוב המורים מעודדים את ילדך להעלות רעיונות מקוריים וחדשניים" (13%) ו"ניכר כי רוב המורים עושים מאמצים להפוך את הלימודים לרלוונטיים לעולם שמחוץ לבית הספר" (12%) בקרב הורים לילדים בבתי ספר דוברי עברית. כמו כן נמצא שיעור אי-השבה גבוה על ההיגד "רוב המורים מלמדים את ילדך באופן שמעודד חשיבה והתעמקות" בקרב חטיבות עליונות דוברות עברית (13%) ובקרב בתי ספר יסודיים דוברי עברית (11%), ועל ההיגד "רוב המורים מעודדים את ילדך להביע את עמדתו האישית בנושאים שונים" בקרב חטיבות עליונות ובתי ספר יסודיים דוברי עברית (11%).

הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 20 עולה כי כ-60% מההורים דוברי העברית (57% עד 64%) וכ-70% דוברי הערבית (68% עד 75%) דיווחו כי לדעתם ההוראה בבית הספר מעודדת מעורבות של ילדיהם בלימודים ורלוונטיות של הלימודים עבורם. שיעורי הדיווח בקרב ההורים דוברי הערבית גבוהים במיוחד בבתי הספר היסודיים (75%) ודומים בשני שלבי הגיל האחרים (68%). לעומת זאת בקרב ההורים דוברי העברית שיעורי הדיווח גבוהים דווקא בחטיבות העליונות (64%) בהשוואה לשני שלבי הגיל האחרים (61% בבתי הספר היסודיים ו-57% בחטיבות הביניים).

שיעורי דיווח נמוכים יחסית נרשמו בקרב הורים דוברי עברית בחטיבות הביניים על כך שרוב המורים עושים מאמצים להפוך את הלימודים לרלוונטיים לעולם שמחוץ לבית הספר (רק כמחצית מההורים).

שיעורי ההורים שדיווחו כי רוב המורים מעודדים את ילדם להביע את עמדתו האישית בנושאים שונים בחטיבות העליונות גבוהים יותר בקרב הורים דוברי עברית (72%) מאשר בקרב הורים דוברי ערבית (67%). לעומת זאת בשאר ההיגדים ובמדד המסכם שיעורי הדיווח גבוהים יותר בקרב הורים דוברי ערבית בהשוואה להורים דוברי עברית בכל אחד משלבי הגיל.

3.5. הסביבה הפיזית בבית הספר

כאשר בוחנים את האווירה בבית הספר, חשוב לזכור כי היא אינה מתרחשת בחלל ריק, אלא בתוך סביבה פיזית נתונה. לסביבה הפיזית השפעה רבה על התחושות שחווים התלמידים והמורים ועל היחסים הבין-אישיים בבית הספר. קיומן של תשתיות מתאימות וסביבה נקייה, מטופחת, מרווחת וחופשית ממפגעים הוא תנאי חשוב לאקלים בית ספרי חיובי ומעצים. בתת-פרק זה מוצגים דיווחי ההורים בנוגע לסביבה הבית ספרית: הכיתה, החצר והשירותים.

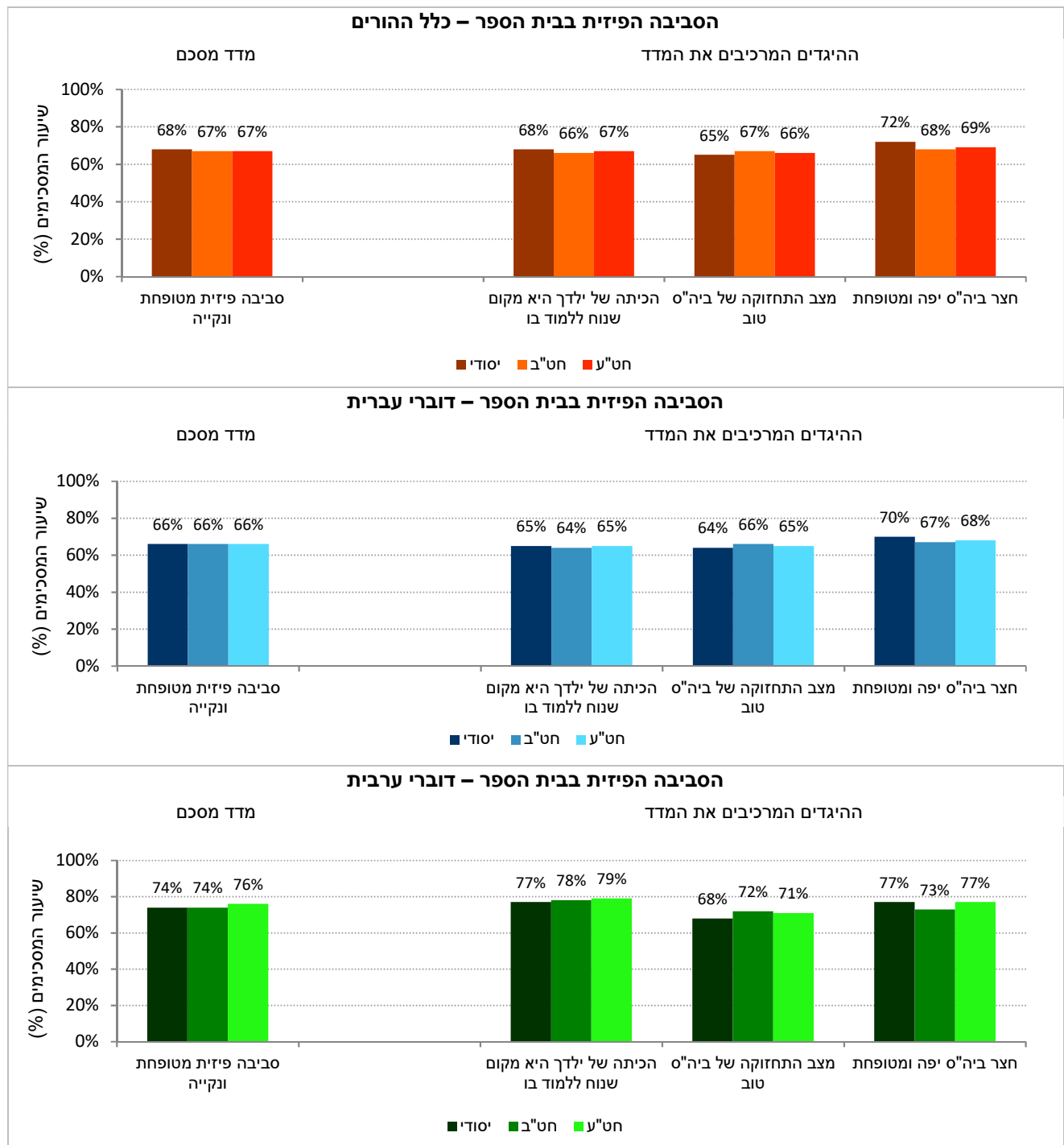
להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: סביבה פיזית מטופחת ונקייה
א. "הכיתה שבה לומד ילדך היא מקום שנוח ללמוד בו, מבחינת מקומות הישיבה, הצפיפות, התאורה, קור וחום, הניקיון, האסתטיות וכדומה".
ב. "מצב התחזוקה של בית הספר הוא טוב, מבחינת החצר, השירותים, ללא מפגעים בטיחותיים וכדומה".
ג. "חצר בית הספר יפה ומטופחת".

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם "סביבה פיזית מטופחת ונקייה" וההיגדים המרכיבים אותו בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ח ולאחר מכן מוצגת השוואה של נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.

תרשים 21: דיווחי ההורים על הסביבה הפיזית בבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר

שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח



תרשים 22: דיווחי ההורים על הסביבה הפיזית בבית הספר לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 21 עולה כי מעל שני שלישים מההורים דיווחו על סביבה פיזית מטופחת ונקייה בכל שלבי הגיל. בכל אחד ממגזרי השפה נרשמו שיעורי דיווח דומים בשלושת שלבי הגיל. שיעורי המדווחים על המדד המסכם סביבה פיזית מטופחת ונקייה בקרב הורים דוברי ערבית (כ-75%) גבוהים משיעורי המדווחים בקרב הורים דוברי עברית (66%) בכל שלבי הגיל. דפוס זה נרשם גם בכל ההיגדים המרכיבים את המדד.

הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

בקרב הורים דוברי עברית לא נרשם שינוי בשיעורי הדיווח בין השנים תשע"ו ותשע"ח בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים, ואילו בחטיבות העליונות נרשמה ירידה קלה. לעומת זאת, בקרב הורים דוברי ערבית נרשמו עליות בשיעורי הדיווח בין תשע"ו לתשע"ח בכל שלבי הגיל (אם כי מדובר בעלייה מתונה יותר).

3.6. קשר עם ההורים

מתוך הקהילה הסובבת את בית הספר, הורי התלמידים הם בעלי העניין העיקריים במתרחש בו. קיום שיח ושותפות חינוכית בין צוותי החינוך לבין ההורים חיוני ובעל השלכות חיוביות על האקלים בבית הספר ועל תהליכי ההוראה והלמידה המתרחשים בו. נדבך מרכזי בכינון יחסים חיוביים הוא ערוץ תקשורת פתוח בין בית הספר להורים, כך שהאחרונים יהיו מעודכנים במה שקורה עם ילדיהם בבית הספר ובמתרחש בבית הספר באופן כללי. יחסים פוריים בין בית הספר לבין ההורים מתאפיינים גם במעורבות פעילה של ההורים וביצירת שותפות חינוכית אמיתית בין בית הספר לבין ההורים.

3.6.1 שותפות הורים בבית הספר

בנושא זה ההורים נשאלו תחילה אם ערוץ התקשורת בינם לבין בית הספר מאפשר להם להיות מעודכנים במה שקורה עם ילדם בבית הספר ובמתרחש בבית הספר באופן כללי (מתן מידע ברמת הפרט והמערכת), אם הם מעורבים באופן פעיל בנעשה בבית הספר (מעורבות פעילה) ואם בית הספר מזמן ומאפשר שותפות אמיתית (הזמנה לשותפות ונגישות). המדד "שותפות הורים בבית הספר" מבקש לבחון את התקשורת ואת מידת העדכון, המעורבות ושיתוף הפעולה בין ההורים לבין בית הספר, על סמך דיווחי ההורים.

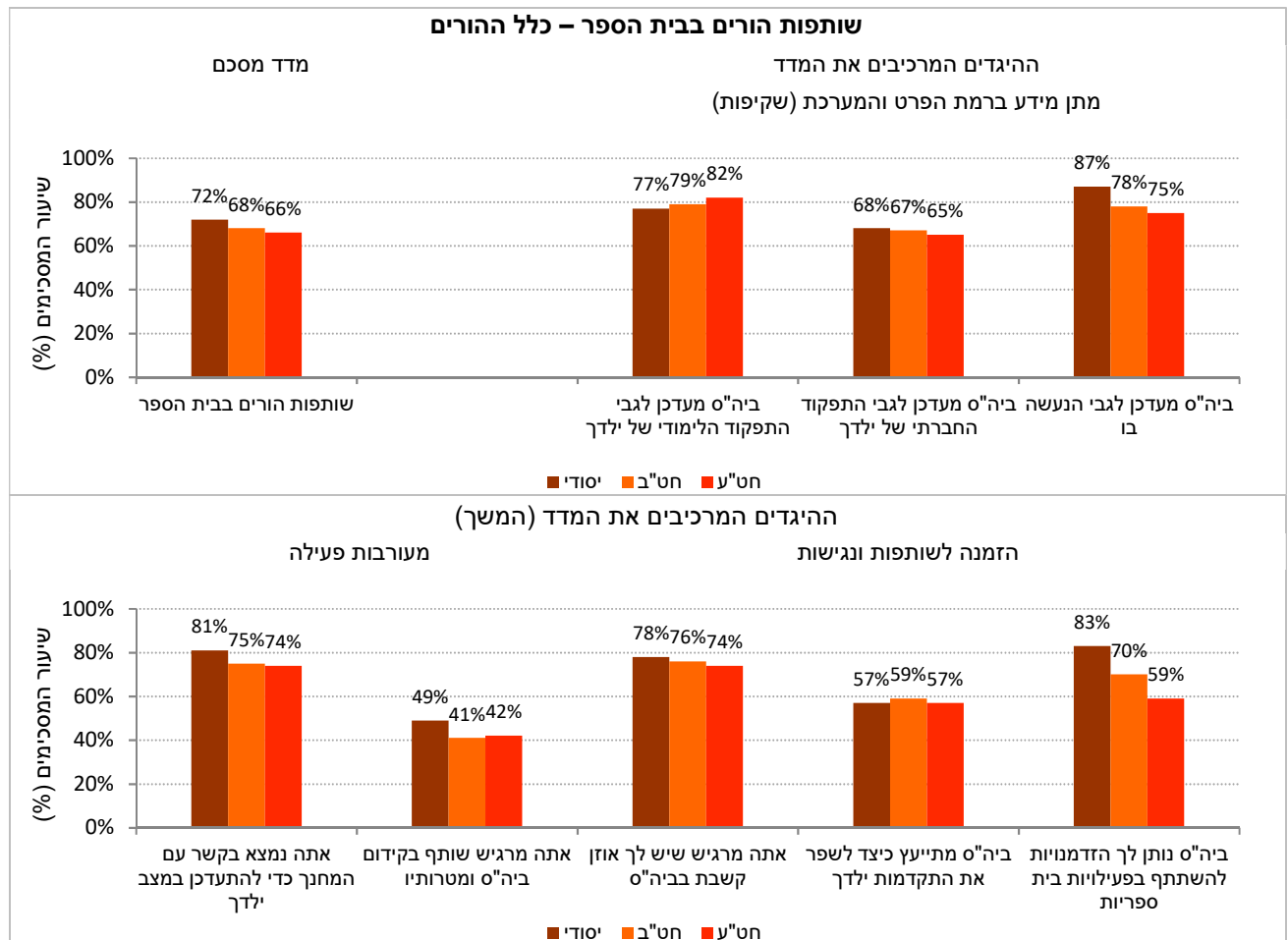
להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: שותפות הורים בבית הספר
מתן מידע ברמת הפרט והמערכת (שקיפות)
א. "בית הספר מעדכן אותך באופן שוטף בכל הנוגע לתפקוד הלימודי של ילדך בבית הספר, כולל ציונים, נוכחות בשיעורים וכדומה".
ב. "בית הספר מעדכן אותך באופן שוטף בכל הנוגע לתפקוד החברתי של ילדך בבית הספר, כולל השתלבות בכיתה, יחס לחברים וכדומה".
ג. "בית הספר מעדכן אותך באופן שוטף בכל הנוגע לנעשה בבית הספר, כגון אירועים, טקסים וכדומה".
מעורבות פעילה
ד. "אתה נמצא בקשר קבוע טלפוני, מייל, סמס, עם המחנך כדי להתעדכן במצבו של ילדך".
ה. "אתה מרגיש שותף בקידום בית הספר ומטרותיו. כלומר, משתפים אותך בסוגיות כגון: לאילו כיוונים כדאי לבית הספר להתפתח, מה יהיה חשוב שיהיה בבית הספר ומה חשוב פחות וכדומה".
הזמנה לשותפות ונגישות
ו. "אתה מרגיש שיש לך אופן קשבת בבית הספר בכל שאלה, בעיה או תלונה שעולה".
ז. "ההורים בבית הספר מתייעצים איתך כיצד כדאי לשפר את ההתקדמות הלימודית של ילדך".
ח. "בית הספר נותן לך הזדמנויות מספיקות להשתתף בפעילויות בית ספריות כמו בהכנת מסיבות, ליווי לטיולים וכדומה".

בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם "שותפות הורים בבית הספר" וההיגדים המרכיבים אותו בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ח ולאחר מכן מוצגת השוואה של נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.

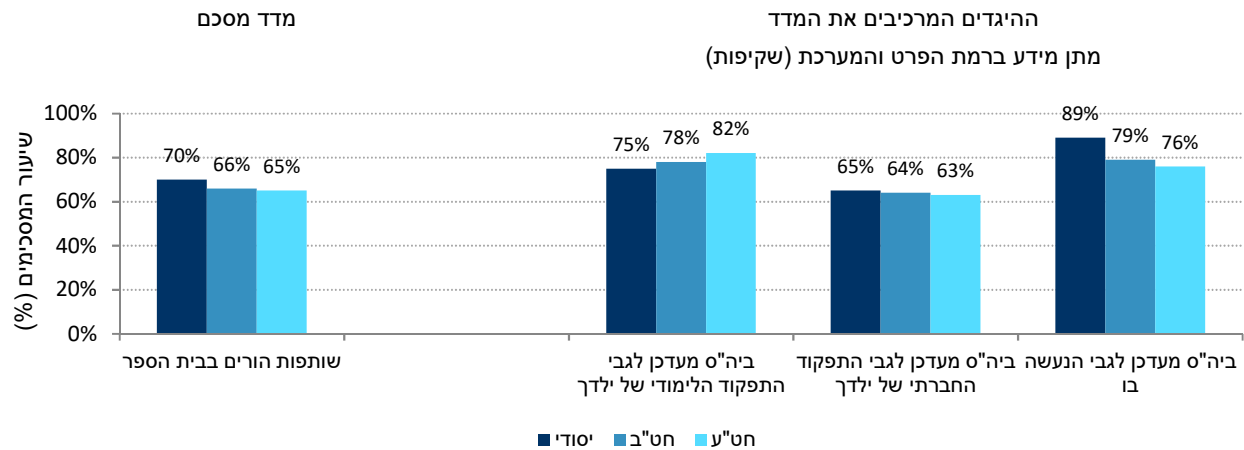
תרשים 23: דיווחי ההורים על שותפות הורים בבית הספר: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים לפי מגזר שפה

ושלב גיל בשנת תשע"ח

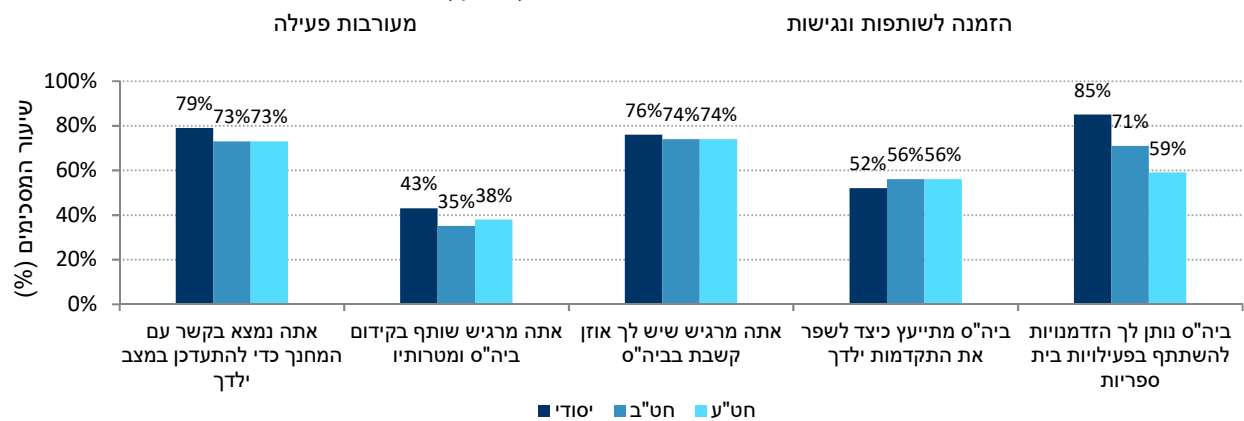


המשך התרשים בעמוד הבא ⇐

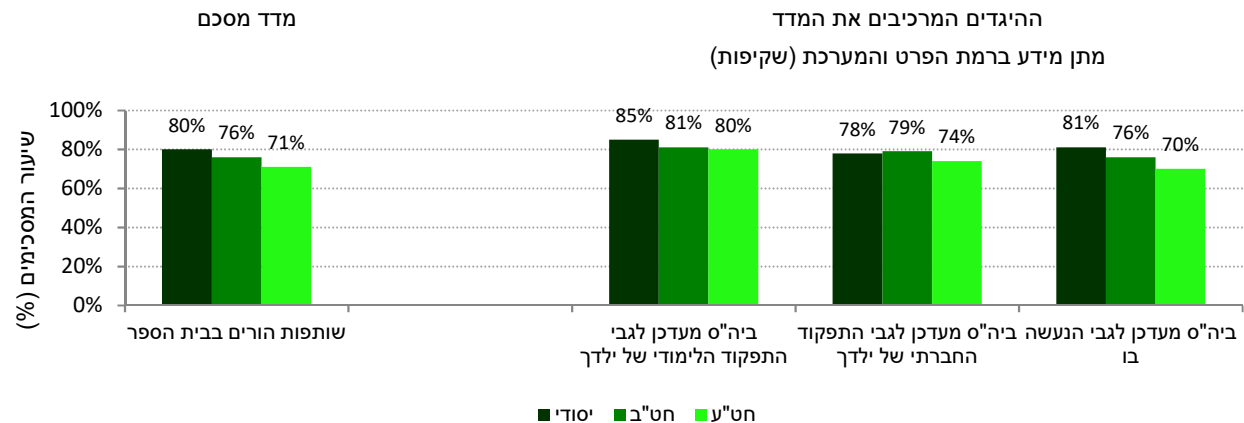
שותפות הורים בבית הספר – דוברי עברית



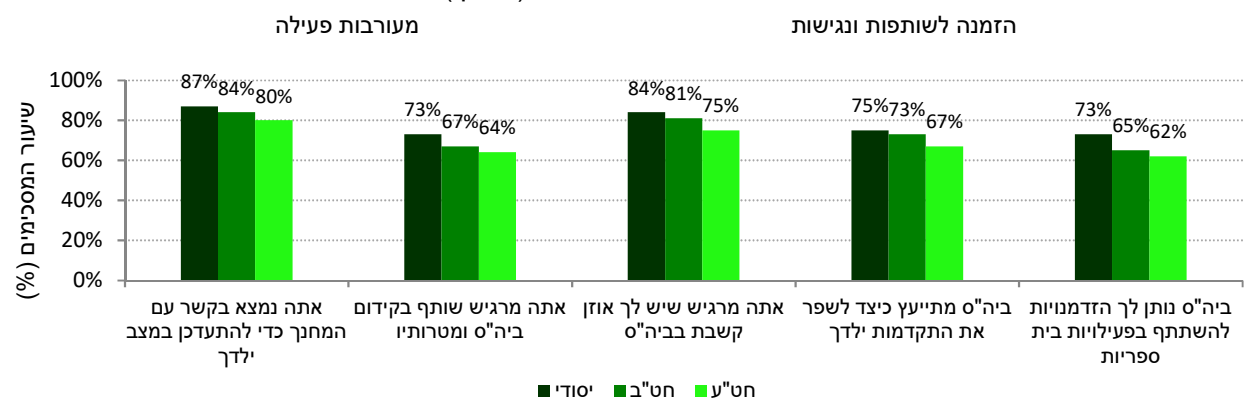
ההיגדים המרכיבים את המדד (המשך)



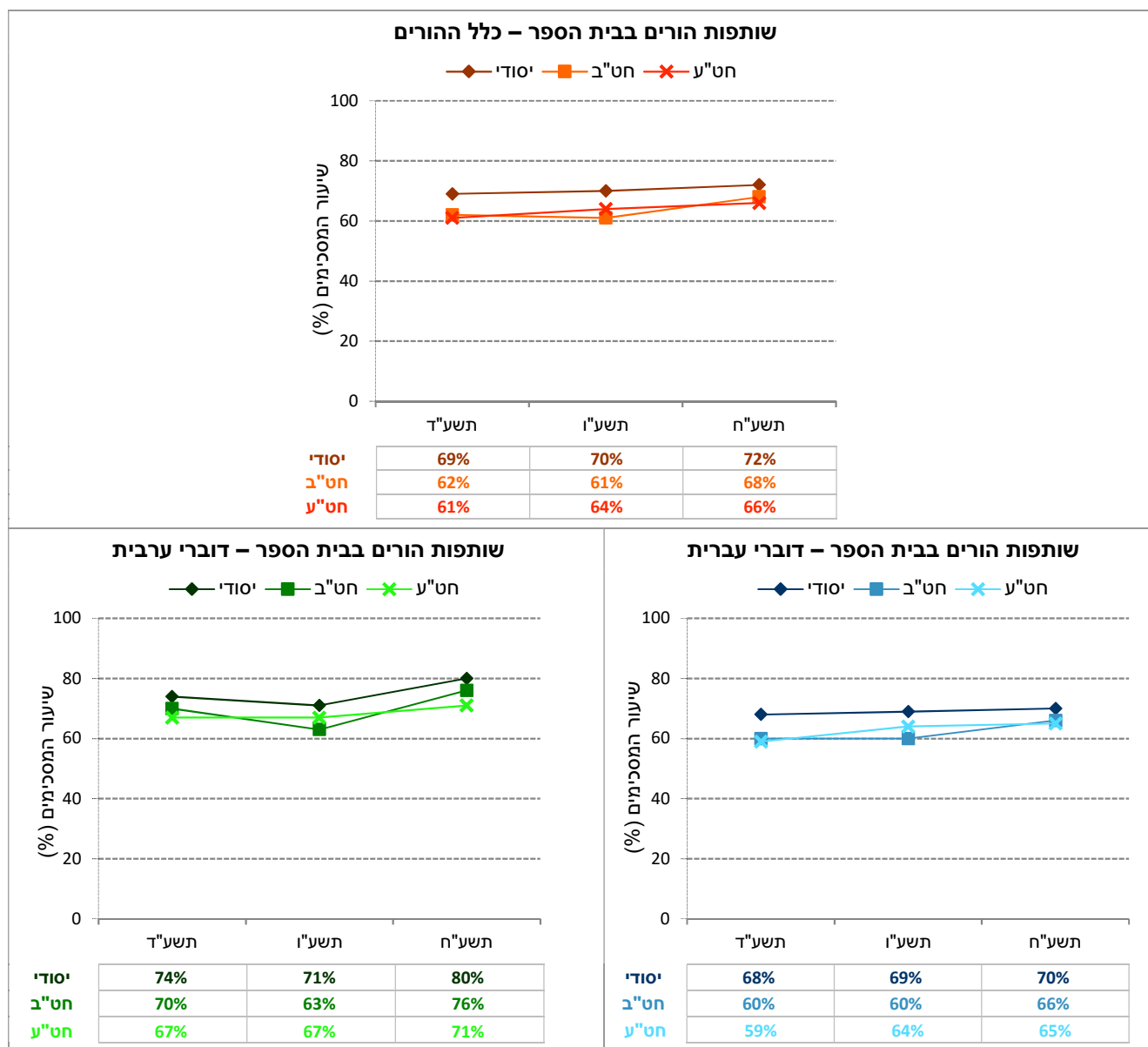
שותפות הורים בבית הספר – דוברי ערבית



ההיגדים המרכיבים את המדד (המשך)



תרשים 24: דיווחי ההורים על שותפות הורים בבית הספר לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 23 עולה כי קצת יותר משני שלישים מההורים (66% עד 72%) דיווחו על שותפות הורים בבית הספר. בקרב הורים דוברי עברית שיעורי המדווחים על שותפות הורים בבית הספר דומים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות (כ-65%) ומעט גבוהים יותר בבית הספר היסודיים (70%). בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי המדווחים על שותפות הורים בבית הספר גבוהים יותר בבתי הספר היסודיים (80%) בהשוואה לחטיבות הביניים (76%) ולחטיבות העליונות (71%). ככלל שיעורי המדווחים בקרב הורים דוברי ערבית גבוהים משיעורי המדווחים בקרב הורים דוברי עברית בכל אחד משלבי הגיל. הורים דוברי עברית דיווחו בשיעורים נמוכים במיוחד (35% עד 43%) על כך שהם מרגישים שותפים בקידום בית הספר ומטרותיו. להלן תיאור ממצאים העולים מהתרשימים הנ"ל, על פי נושאים מרכזיים.

מתן מידע ברמת הפרט והמערכת (שקיפות): בקרב הורים דוברי עברית שיעורי המדווחים על עדכון בית הספר את ההורים לגבי התפקוד הלימודי של הילד גבוהים ביותר בחטיבות העליונות ונמוכים ביותר בבתי הספר היסודיים (75% עד 82%), ואילו שיעורי הדיווח על עדכון בית הספר לגבי הנעשה בו משקפים מצב הפוך (89% בבתי הספר היסודיים בהשוואה ל-76% בחט"ע ו-79% בחט"ב). שיעורי המדווחים על עדכון בית הספר לגבי התפקוד החברתי של הילד עומדים על כ-65% בכל שלבי הגיל, והם נמוכים בהשוואה לשיעורי המדווחים על עדכון בית הספר לגבי התפקוד הלימודי של הילד ועל עדכון בית הספר לגבי הנעשה בו.

בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי המדווחים על עדכון בית הספר לגבי הנעשה בו גבוהים ככל ששלבי הגיל נמוכים יותר (81% בבתי הספר היסודיים, 76% בחטיבות הביניים ו-70% בחטיבות העליונות). ככלל, שיעורי הדיווח על עדכון לגבי התפקוד הלימודי גבוהים מעט משיעורי הדיווח על עדכון לגבי הנעשה בבית הספר ולגבי התפקוד החברתי של הילד, בעיקר בחטיבות העליונות.

מעורבות פעילה של ההורים: בשני מגזרי השפה שיעורי ההורים שדיווחו על קשר עם המחנך לצורך עדכון על מצבו של הילד (73% עד 79% בקרב דוברי עברית ו-80% עד 87% בקרב דוברי ערבית) גבוהים משיעורי ההורים שדיווחו על תחושת שותפות בקידום בית הספר ומטרותיו בכל שלבי הגיל (35% עד 43% בקרב דוברי עברית ו-64% עד 73% בקרב דוברי ערבית). בקרב הורים דוברי עברית הפער בין שני הנושאים גדול מהפער ביניהם בקרב הורים דוברי ערבית. ככלל בשני מגזרי השפה שיעורי המדווחים על כל היגדים גבוהים ביותר בבתי הספר היסודיים בהשוואה לשני שלבי הגיל האחרים.

הזמנה לשותפות ונגישות: בקרב הורים דוברי עברית שיעורי המדווחים שהם מרגישים שיש להם אופן קשבת בבית הספר ושכית הספר מתייעץ עימם לגבי שיפור ההתקדמות של הילד דומים בכל שלבי הגיל (כ-75% ו-55% בהתאמה). לעומת זאת נרשם פער גדול בין שלבי הגיל בשיעורי ההורים שדיווחו כי בית הספר נותן להם הזדמנויות להשתתף בפעילות בית ספרית: 85% בבתי הספר היסודיים, 71% בחטיבות הביניים ו-59% בחטיבות העליונות. שיעורי המדווחים על התייעצות בית הספר לגבי שיפור ההתקדמות של הילד נמוכים יותר בהשוואה לשני הנושאים האחרים. בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי המדווחים דומים בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים בנוגע לתחושה שיש להורים אופן קשבת (84% ו-81% בהתאמה) ובנוגע לכך שבית הספר מתייעץ איתם כדי לשפר את התקדמות ילדם דומים (75% ו-73% בהתאמה). בחטיבות העליונות נרשמו שיעורי דיווח נמוכים יותר (75% דיווחו על תחושה שיש להם אופן קשבת ו-67% דיווחו על כך שבית הספר מתייעץ איתם). לעומת זאת שיעורי הדיווח על הזדמנויות להשתתף בפעילויות בית ספריות גבוהים יותר בבתי הספר היסודיים (73%) ודומים בשני שלבי הגיל האחרים (65% בחט"ב ו-62% בחט"ע). שיעורי המדווחים על הזדמנויות להשתתפות בפעילויות בית ספריות נמוכים יותר בהשוואה לשני הנושאים האחרים, במיוחד בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות.

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

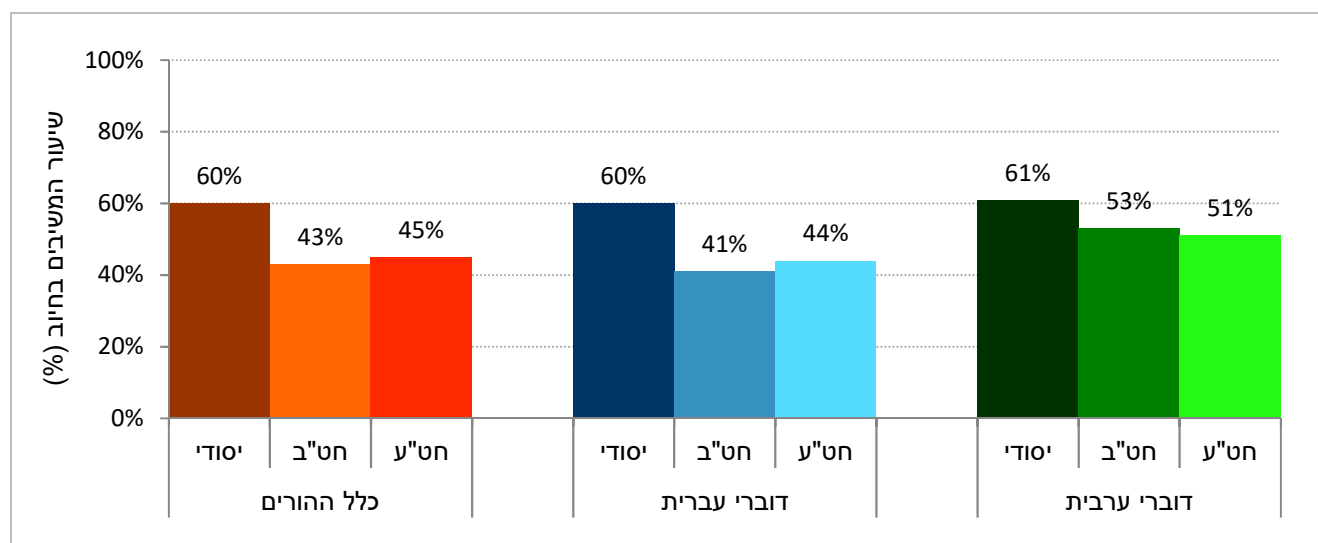
בין השנים תשע"ו ותשע"ח לא חל שינוי בשיעורי הדיווח על שותפות הורים בבית הספר בקרב הורים דוברי עברית בבתי הספר היסודיים ובחטיבות העליונות, ונרשמה עלייה בשיעור המדווחים בחטיבות הביניים. מגמות אלו נרשמו לאחר יציבות בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים ועלייה בחטיבות העליונות בין השנים תשע"ד לתשע"ו. בקרב הורים דוברי ערבית נרשמו עליות בשיעורי הדיווח בתשע"ח בהשוואה לתשע"ו בכל שלבי הגיל, לאחר ירידה בחטיבות הביניים בין השנים תשע"ד לתשע"ו.

3.6.2 מעורבות הורים בבית הספר

כהשלמה למדד "שותפות הורים בבית הספר" שנתונו הוצגו לעיל, ההורים נשאלו על החוויה הסובייקטיבית שלהם – אם הם חשים שהם מעורבים בבית הספר (ההורים התבקשו להשיב "כן" או "לא").

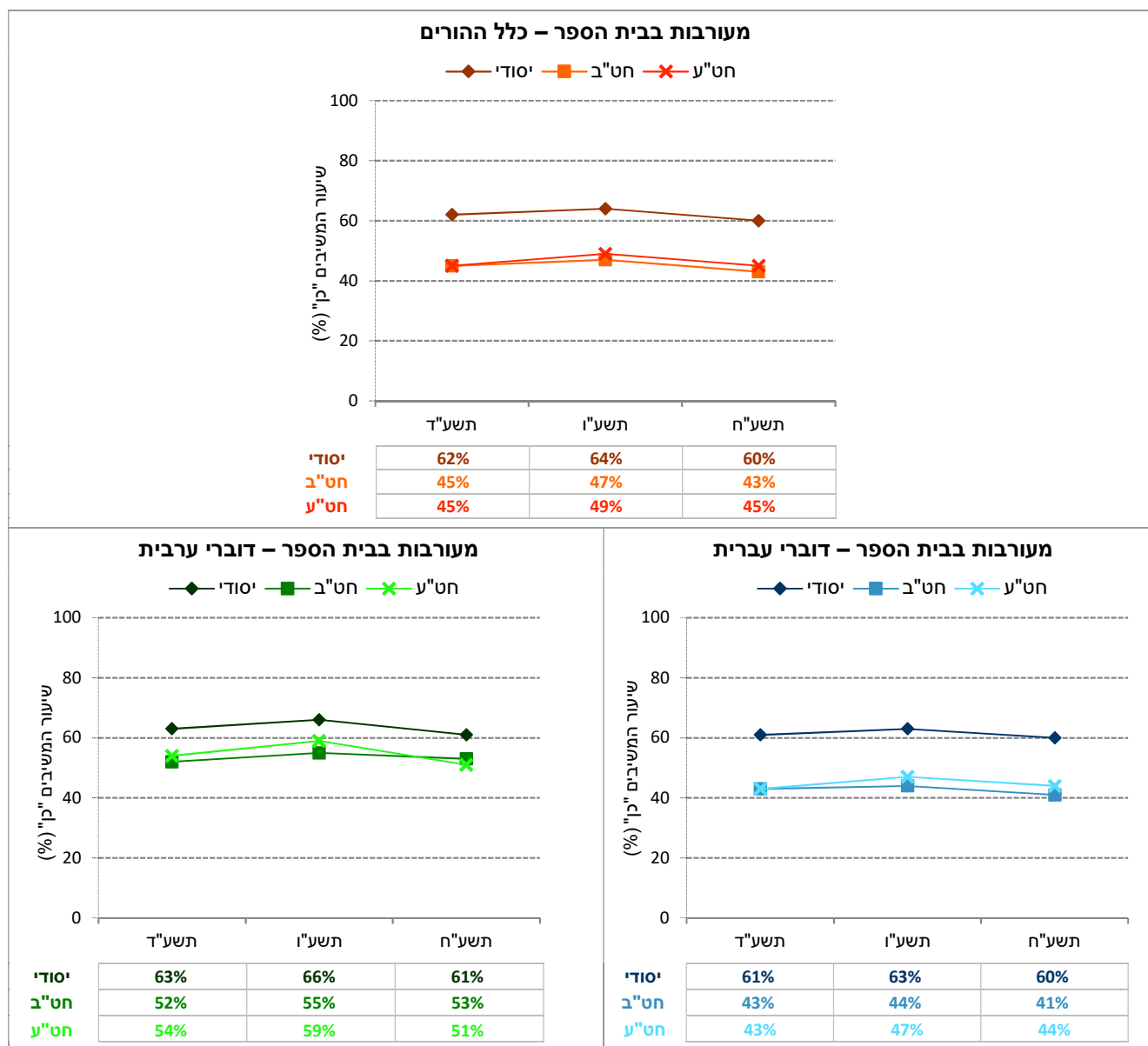
בתרשימים הבאים מוצגים שיעורי ההורים שהשיבו בחיוב על השאלה אם הם חשים מעורבים בבית הספר שבו לומד ילדם. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ח, ולאחר מכן נתוני תשע"ח מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ותשע"ו.

תרשים 25: שיעורי ההורים המדווחים כי הם חשים מעורבים בבית הספר, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח



הערה: נמצא שיעור אי-השבה גבוה על שאלה זו בקרב חטיבות עליונות דוברות ערבית (12%) ובקרב בתי ספר יסודיים דוברי ערבית (11%).

תרשים 26: שיעורי ההורים המדווחים כי הם חשים מעורבים בבית הספר, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 25 עולה כי מעט פחות משני שלישים (כ-60%) מההורים לתלמידים בבתי הספר היסודיים דיווחו על תחושה של מעורבות בבית הספר, ואילו שיעור המדווחים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות נמוך יותר (כ-45%). בהשוואה בין שני מגזרי השפה ניתן לראות כי שיעור המדווחים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות בקרב דוברי ערבית גבוה יותר (כ-50%) בהשוואה לדוברי עברית (41%-ו-44% בהתאמה).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ו לתשע"ח לא נרשמו שינויים של ממש בשיעורי הדיווח בקרב הורים דוברי עברית בכל שלבי הגיל. בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי המדווחים בתשע"ח נמוכים יותר בהשוואה לתשע"ו בבתי הספר היסודיים ובחטיבות העליונות, ואילו בחטיבות הביניים נרשמה יציבות. דפוסים אלו בקרב הורים דוברי ערבית נרשמו לאחר עלייה בשיעורי הדיווח בין השנים תשע"ד לתשע"ו בחטיבות העליונות.

הורים שענו כי הם מעורבים בבית הספר נשאלו במה הם מעורבים. שאלה זו הייתה שאלה פתוחה. מתשובות ההורים עולה שהם פעילים בתחומים שונים:

א. הורים רבים אמרו כי הם מעורבים בעיקר בפן החברתי ובכל הקשור לאירועים, פעילויות בית ספריות, טקסים, טיולים, עזרה אדמיניסטרטיבית ושיפוצים בבית הספר.

"כרציונות ובהכנה לפעילויות בית ספריות, בטקסים, וכו'..." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

"ככל מיני קידום פרויקטים ושיפוצים כצרכים" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר ערבית)

"בחגים, באירועים וכאלה הפעילויות החברתיות" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע)

"כל מיני פעילויות הצעה לאמן בית הספר" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר עברית, ממ"ד)

ב. היו הורים שצינו כי הם פעילים באמצעות שותפות בוועד ההורים הכיתתי או בהנהגה הבית ספרית. הפעילות בוועד ההורים בולטת יותר ביסודי.

ג. היו הורים שאמרו שהם מעורבים ב"הכול": יודעים כל דבר שמתרחש בבית הספר, מרגישים מאוד שותפים ומעורבים, מרגישים כי יש תמיד למי לפנות ונמצאים בקשר שוטף עם המורים:

"אני מצורב בכל דבר" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר ערבית)

"מצורבת בהכול בבית הספר – מבחינה חברתית, לימודית, מצב ראש, הכול בכולות המחנכת" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר עברית)

"בהכול, מוחס בין הילדים וצד מידע שוטף שאני מקבלת על הכול" (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית)

"מצורבן בכל דבר, המורה מצדכנת בהכול" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר עברית)

ד. חלק מההורים אמרו שהם מעורבים בפרט בדברים שקשורים לילד/ה שלהם:

"מצורבת באיק לשפר את הציונים של הילד שלי, בתנאי הלימודים, מקומות ישיבה, איפה הוא חלש, איפה הוא חזק..." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית, ממ"ד)

"ככל מה שקשור לידיעה שלי הייתי מאוד מצורבת, ובפעילויות אחרות כחות" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

"ככל דבר שנוצח לבן שלי" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר ערבית)

ה. היו הורים שצינו שמעורבים בעיקר בכל הקשור לפן הלימודי בבית הספר:

"ככל הקשור לתפקוד הלימודי" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

"בלימודים, במה מלמדים בשיעורים, בתוכן" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר ערבית)

ו. חלק מההורים ציינו כי הם מעורבים בעיקר מיוזמתם, במה שהם רואים לנכון, מיוזמה אישית ומהתנדבות. בנושא זה היה יותר ייצוג להורים לילדים בבתי ספר דוברי עברית.

"אני אומרת את דעתי תמיד, בעבר התנדעתי הרבה לזוועד הורית, אני מצורה בכל מה שאני רואה לנכון." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

"אני כל הזמן עם היד על הדופק, נמצאת בקשר עם האורית והאחנכת מ'ולמתי." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

ז. היו הורים שציינו כי הם מעורבים במה שקורה בבית הספר בעיקר במסגרת ימי הורים ואסיפות הורים המתקיימות בבית הספר.

ח. חלק מההורים ציינו כי הם מעורבים בנושאים בהם עולה צורך מצד בית הספר, כלומר כל דבר שצריך אך לא מעבר לכך.

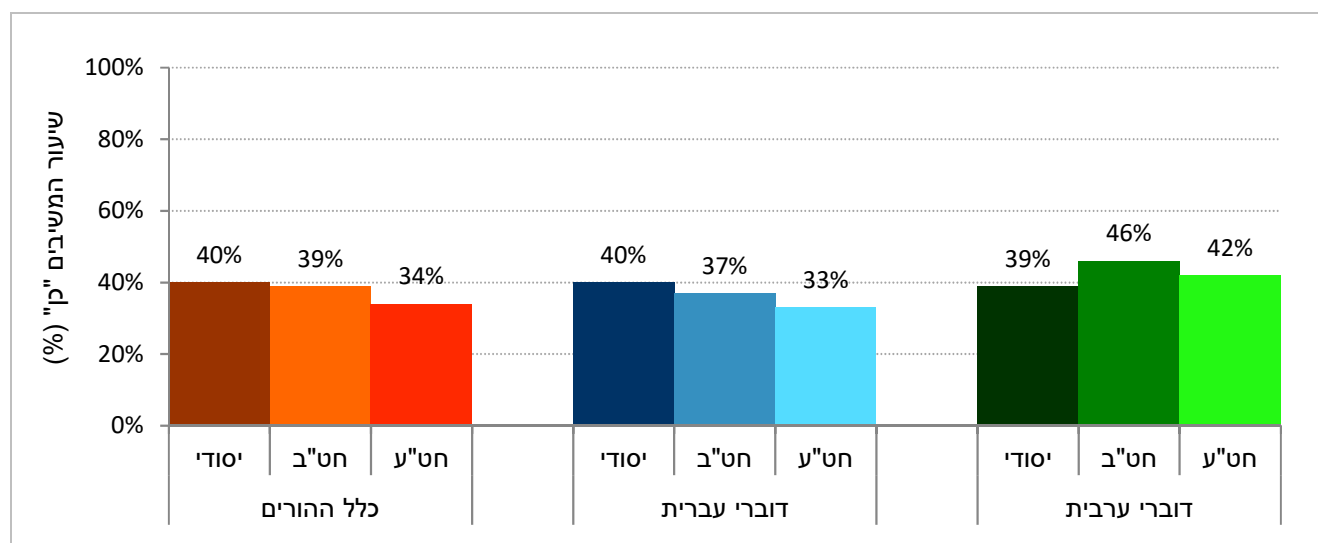
"אני פעילה וצולרת במה שצריך ומשתתפת בפעילויות בית ספריות שמזמינים אותי." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

"אני צולרת מדי פעם כשאבקש מביית הספר." (הורה לתלמיד/ה בחט"ב + חט"ע, בית ספר דובר ערבית)

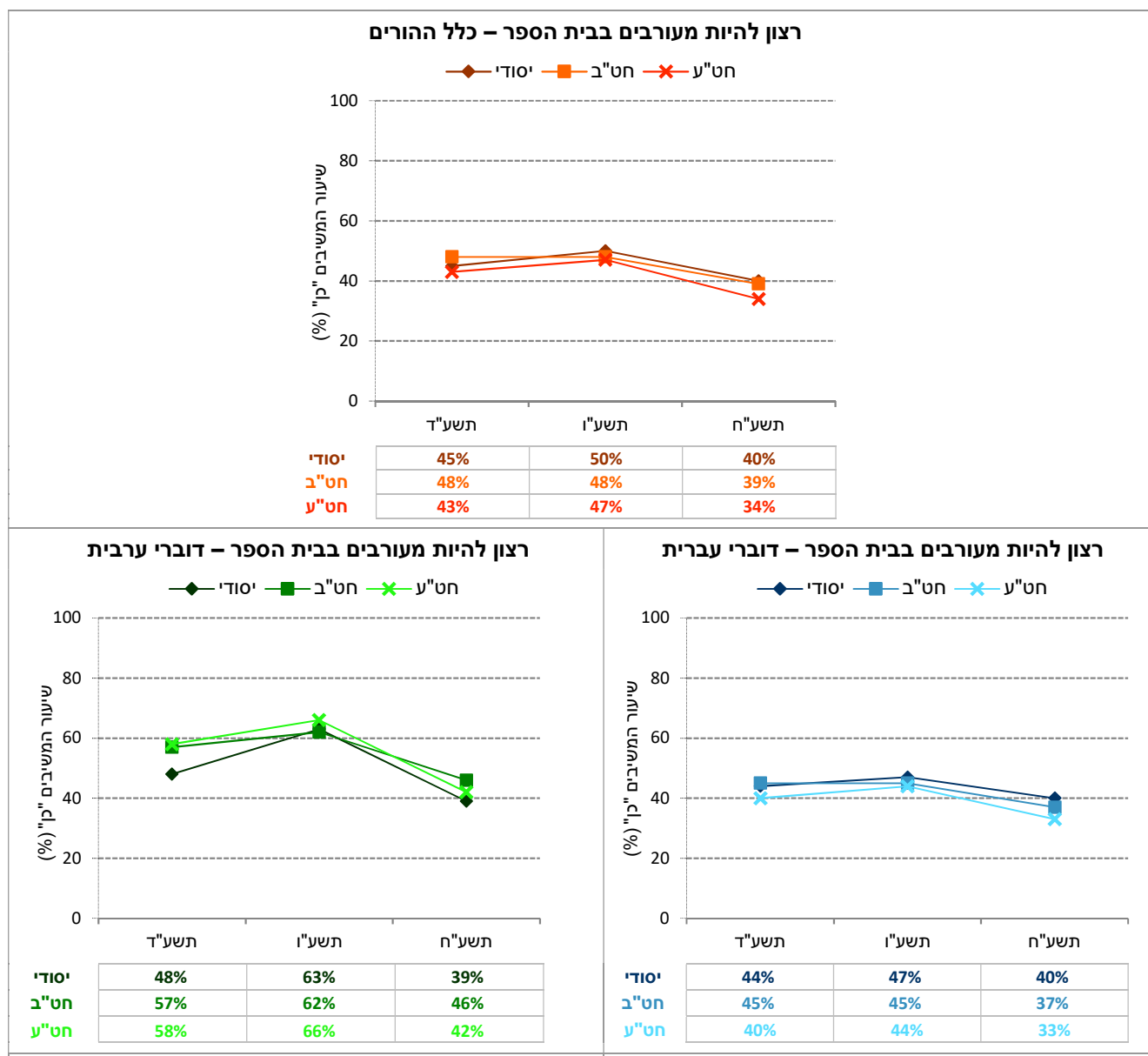
הורים שענו כי אינם מעורבים בבית הספר (כשליש מההורים לתלמידים ביסודי וכמחצית מהורי תלמידים בחט"ב ובחט"ע) נשאלו אם היו רוצים להיות מעורבים והתבקשו להשיב "כן" או "לא".

בתרשימים הבאים מוצגים שיעורי ההורים שהשיבו בחיוב על השאלה אם הם היו רוצים להיות מעורבים בבית הספר, מבין אלו שציינו כי הם אינם מעורבים. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ח, ולאחר מכן נתוני תשע"ח מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ותשע"ו.

תרשים 27: שיעורי ההורים המדווחים כי היו רוצים להיות מעורבים בבית הספר (מבין אלו שצינו כי אינם מעורבים), לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח



תרשים 28: שיעורי ההורים המדווחים כי היו רוצים להיות מעורבים בבית הספר (מבין אלו שצינו כי אינם מעורבים), לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 27 עולה כי בקרב ההורים שדיווחו שאינם מעורבים בבית הספר, פחות ממחצית ההורים בשני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל הביעו רצון להיות מעורבים בבית הספר. בהשוואה בין מגזרי השפה ניתן לראות כי בקרב הורים דוברי עברית שיעורי המדווחים על הרצון להיות מעורבים בבית הספר גבוהים יותר בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים (40% ו-37% בהתאמה) ונמוכים ביותר בחטיבות העליונות (33%). לעומת זאת בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי המדווחים הגבוהים ביותר הם בחטיבות הביניים (46%), ובבתי ספר היסודיים ובחטיבות העליונות נרשמו שיעורי דיווח דומים (39% ו-42% בהתאמה).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ו ותשע"ח נרשמו ירידות בשיעורי הדיווח בקרב ההורים משני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל (ירידות גדולות מאוד בקרב הורים דוברי ערבית). מגמה זו נרשמה לאחר עלייה בשיעורי הדיווח בין השנים תשע"ד ותשע"ו בקרב הורים דוברי עברית בחטיבות העליונות ובקרב הורים דוברי ערבית בכל שלבי הגיל.

הורים שצינו כי לא חשים מספיק מעורבים נשאלו אם היו רוצים להיות מעורבים ובמה. שאלה זו הייתה שאלה פתוחה. להלן התחומים המרכזיים בהם ציינו ההורים בהם היו רוצים להיות מעורבים יותר:

א. חלק ניכר מההורים מעוניינים להיות מעורבים יותר בכל הקשור לפן החברתי בבית הספר, ארגון פעילויות ואירועים ושיתופות בוועד ההורים:

"בטיולאים, בפעילויות, באסיבות." (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

"בתחום החברתי, פעילויות אחר-אחידים." (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר ערבית)

"פעילויות חברתיות, שיתופות בלוצד הארץ." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, דובר עברית, ממלכתי)

ב. שיעור לא מבוטל של הורים רוצים להיות יותר מעורבים ומעודכנים בהכול, בכל מה שקורה בבית הספר ובכל התחומים.

ג. חלק מההורים ציינו כי רוצים להיות מעורבים יותר בכל מה שקשור לילד/ה שלהם:

"בהישגים הלימודיים של הילד שלי, בכל מה שקשור אליה, אלימואים, במה היא מתקשה, במה אפשר לעזור לה ולקדם אותה, שיהיו יותר זמינים לשיח בנושא." (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

"בהתנהגות של הילד, הלימודים שלו ואם מחנכה חברתית." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר ערבית)

"בכל מה שנוגע לילד שלי, בין אם זה לימודים או משהו חברתי, הייתי רוצה להיות יותר מעורבת." (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר עברית, ממ"ד)

ד. חלק מההורים מעוניינים להיות מעורבים יותר בכל הקשור לתוכנית הלימודים בבית הספר, החלטות לימודיות שמתקבלות, החומר שמועבר בשיעורים וכו':

"בכיוון של הלימודים, הלימודים עצמם, בתכנים." (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

"יותר בתחום הלימודי." (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר ערבית)

"הלימודים, החומר שהילד לומד... שיתנו להורים אפשרות לדעת בדיוק איך הוא מתפקד והאם החומר קשה לו כי אנחנו יכולים לעזור..." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר ערבית)

ה. חלק מההורים מעוניינים להיות מעורבים לא רק בתחום הלימודי והחברתי אלא גם בדברים שמעבר, באופן בו מתנהל תהליך קבלת ההחלטות בבית הספר, בחשיבה בנוגע ללמידה מחוץ לקופסא, בנושא הערכים וכו' **"בחיפה מחוץ לקופסא, כדי ליצור לימודים יותר מעניינים והתנסויות עבור התלמידים"** (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית, ממלכתי).

"בלדעת יותר איך דברים מתנהלים, איך מתקבלות החלטות ואיך מביאים משהו לידי ביטוי" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, דובר עברית ממלכתי).

"בתכנים שמלמדים את הילדים מעבר לחומר בלימודי, לדוגמא אהבת הולדת, כבוד לאחריה, חסר כל נושא הערכים..." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר ערבית).

ו. עוד ציינו חלק מההורים בכל הנוגע למידת מעורבותם כי היו רוצים להיות מעורבים יותר בכל התחומים אך בית הספר לא מאפשר זאת מספיק וכן שלא תמיד מקבלים התייחסות כאשר מבקשים לקבל מידע ולהיות מעורבים.

"יש מספר מצומצם של הורים בולטים, וזהו, כמעט אין הזדמנויות לאזכרות להורים שלא בולטים" (הורה לתלמיד/ה ביסודי, דובר עברית, ממלכתי)

"שיצרכו ויצדכנו יותר את ההורים, שיזמנו יותר מפגשים ואסיפות" (הורה לתלמיד בחט"ב, בית ספר דובר עברית, ממ"ד)

הורים שדיווחו שאינם מעוניינים להיות מעורבים נשאלו מדוע לא. שאלה זו הייתה שאלה פתוחה. ההורים שהשיבו שהם לא מעוניינים להיות מעורבים נימקו זאת בכך:

א. חלק ניכר מן ההורים שהשיבו על השאלה אמרו שאינם להם זמן או שהם עסוקים מדי בעבודה, בגידול הילדים ובדברים אחרים. מרבית ההורים שהצהירו כי אינם מעורבים הם הורים לתלמידים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות.

"אין לי זמן עם העבודה והילדים..." (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

"יש לי מספיק פעילויות, אבא ו-3 וצאדה ויש מקומות שיותר צריכים אותי מבי"ס" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

ב. חלק מההורים אמרו שהם לא חשים צורך להיות מעורבים, שהם מעורבים מספיק, שסומכים על בית הספר ועל הילד שלהם, ושחושבים שההורים לא צריכים להיות כ"כ מעורבים אלא להשאיר את העבודה לבית הספר:

"אנחנו כהורים צריכים להשאיר את ההתנהלות לצוות החינוכי שישיר איתם אני רוצה להישאר להיות הורה ולא מורה" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

"לא מרגישה שיש צורך ואין לי מה לתרום" (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר ערבית)

"אין לי כל כך צורך" (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר עברית, ממ"ד)

ג. חלק מההורים ציינו שהם לא מעוניינים להיות מעורבים, שאין להם כוח או שהתעייפו מהמעורבות בעבר:

"התצייפתי, ילד שלי" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

"לא מעוניינת." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית, ממ"ד)

ד. חלק מההורים ציינו כי אינם מעורבים מכיוון שחשים שבית הספר לא באמת מאפשר מעורבות של ההורים

וכן שאינם מרוצים מבית הספר באופן כללי ומאוכזבים על כך שלא משנה דבר גם כאשר יש מעורבות מצדם:

"אין אולן קשמת אז אני בוחרת שלא להיות מעורבת." (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר

דובר עברית, ממ"ד)

"כי אם זה היה מקום שהייתי אומרת או מצריכה אותו אולי כן הייתי מעוניינת בכך,

אך זה לא מצב." (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

"כי אני לא מצוה מבית הספר בכלל." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר ערבית)

ה. מעט הורים ציינו כי בן או בת הזוג מעורבים יותר.

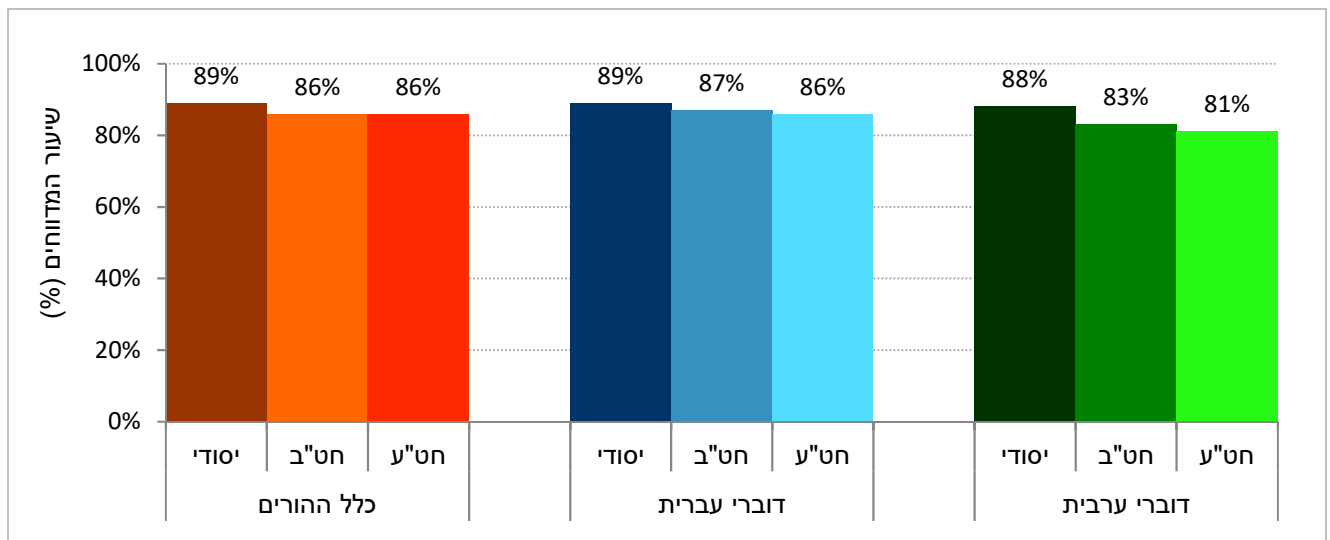
3.6.3 שותפות הורים במצבי משבר או קושי של הילד

תת-פרק זה עוסק במידה שבה ההורים חשים בנוח לפנות לצוות החינוכי בבית הספר של ילדם, במצבים של משבר או קושי של ילדם. ההורים נשאלו "באיזו מידה אתה חש בנוח לפנות לצוות החינוכי במצבי משבר או קושי של הילד" ודרגו את תשובתם על סולם בן חמש דרגות, הנע מ-"במידה רבה מאוד" עד "במידה מועטה מאוד או בכלל לא". לצורך הדיווח על הממצאים, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה" כמדווחים על כך שהם חשים בנוח לפנות לצוות החינוכי בבית הספר במצבי משבר או קושי של הילד.

בתרשים הבא מוצגים שיעורי המדווחים על שותפות הורים במצבי משבר או קושי של הילד בשנת תשע"ח. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל.

הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ח ולכן לא תוצג עבורו השוואה רב-שנתית.

תרשים 29: דיווחי ההורים על שותפות הורים במצבי משבר או קושי של הילד: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלבי גיל בשנת תשע"ח



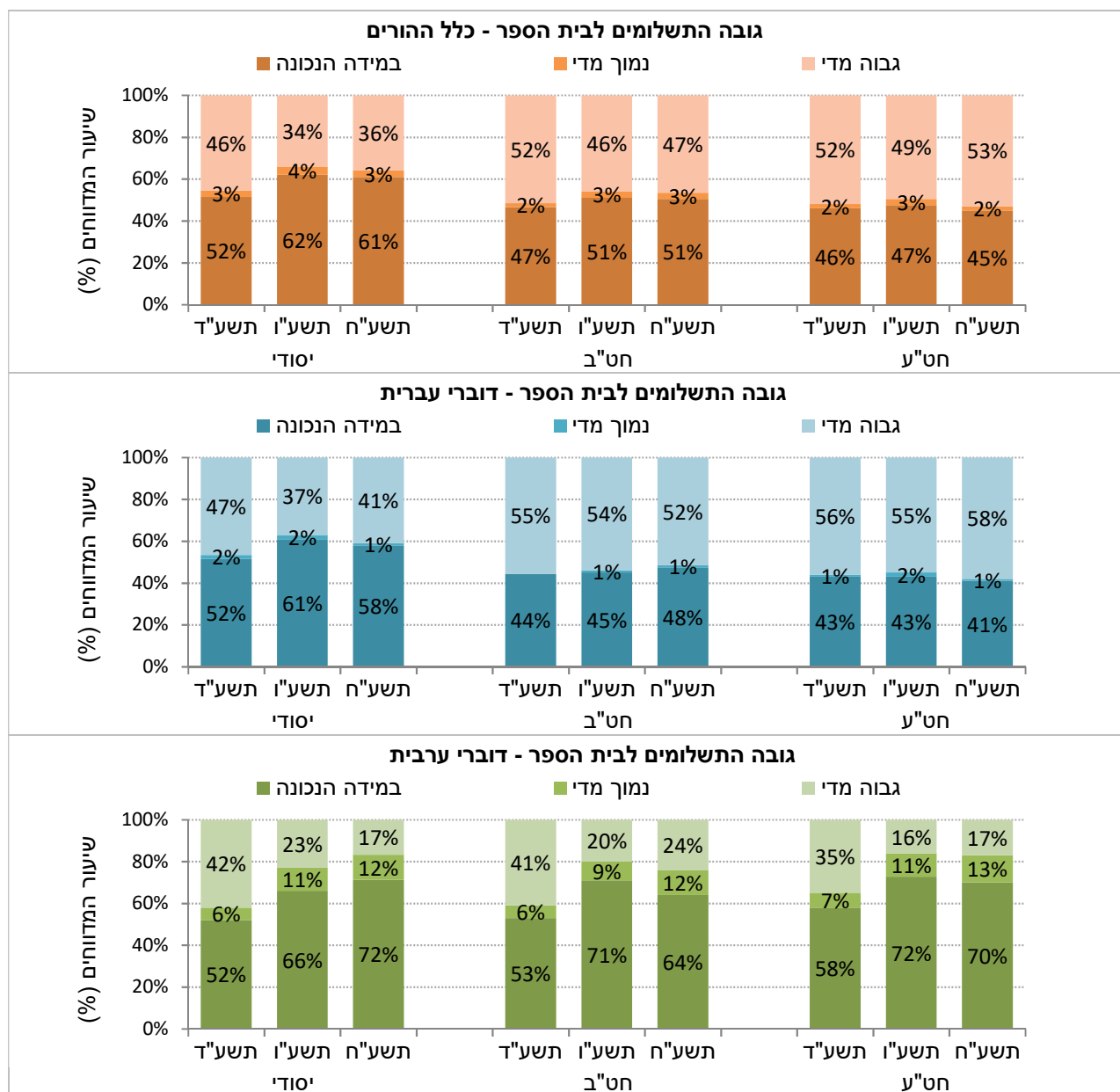
הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 29 עולה כי מעל 80% בכל שלבי הגיל ובשני מגזרי שפה דיווחו כי הם מרגישים בנוח לפנות לצוות החינוכי במצבי משבר או קושי של הילד. בקרב הורים דוברי עברית, שיעורי הדיווח דומים בשלושת שלבי הגיל (86% עד 89%), ואילו בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי הדיווח הגבוהים ביותר נרשמו בבתי הספר היסודיים (88%), ובחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות שיעורי הדיווח דומים (83%-81% בהתאמה).

3.7. גובה תשלומי ההורים לבית הספר

על פי חוק לימוד חובה (התש"ט, 1949) הלימוד במערכת החינוך הוא חנם – אין לגבות כספים במוסדות ציבוריים בעבור שכר לימוד או הרשמה. עם זאת, "איגרת תשלומי ההורים" היוצאת מדי שנה מסדירה תשלומי הורים מותרים, המתחלקים לתשלומי חובה, תשלומי רשות, תשלומי "רכישת שירותים מרצון", תשלומי "תכניות לימוד נוספות" (תל"ן) ותשלומי הזנה. תת-פרק זה מבקש לבחון כיצד ההורים חשים ביחס לתשלומים, וההורים נשאלו בנוגע לגובה התשלומים לבית הספר. בפרט, ההורים נשאלו אם לדעתם גובה תשלומי ההורים "גבוה מדי", "נמוך מדי", או "במידה הנכונה". בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים על **גובה התשלומים לבית הספר**, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בכל אחת מהקבוצות נתוני תשע"ח מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ותשע"ו ובחלוקה לשלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע.

תרשים 30: דיווחי ההורים על גובה התשלומים לבית הספר: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הערות:

1. בשנת תשע"ח נמצא שיעור אי-השבה גבוה על שאלה זו בחטיבות ביניים וחטיבות עליונות דוברות ערבית (11%).
2. שיעורי המדווחים בקטגוריות השונות אינם בהכרח מסתכמים ל-100% שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 30 עולה כי יותר ממחצית ההורים בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים (61%-ו-51% בהתאמה) סברו כי **גובה התשלומים הוא במידה הנכונה**. בחטיבות העליונות מעט יותר ממחצית ההורים (53%) דיווחו כי לדעתם **גובה התשלום הוא גבוה מדי**.

מהתבוננות על שיעורי המדווחים במגזרי השפה מצטיירת תמונה מעט שונה מהתמונה הכללית: בקרב הורים דוברי עברית בבתי הספר היסודיים יותר ממחצית ההורים (58%) דיווחו כי לדעתם **גובה התשלומים הוא במידה הנכונה**, ואילו בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות יותר ממחצית ההורים (52%-ו-58% בהתאמה) דיווחו כי לדעתם **גובה התשלומים הוא גבוה מדי**. לעומת זאת, בקרב הורים דוברי ערבית כשני שלישים מההורים בכל שלבי הגיל דיווחו כי לדעתם **גובה התשלומים הוא במידה הנכונה** (72% בתי הספר היסודיים, 64% בחטיבות הביניים ו-70% בחטיבות העליונות). כמו כן ניתן לראות פער ניכר בין דוברי עברית לדוברי ערבית בכל הנוגע לדיווחי ההורים על כך ש**גובה התשלומים לבית הספר נמוך מדי** (1% בקרב דוברי עברית ו-12% עד 13% בקרב דוברי ערבית).

הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

מעיון בתרשים עולה כי בבתי הספר היסודיים ובחט"ב לאורך שלוש הפעילות פחות הורים סבורים שהתשלומים גבוהים מדי (אם כי עיקר הירידה בשיעורי הסבורים כך התחוללה בין תשע"ד לתשע"ו). בחטיבות העליונות, לעומת זאת, התמונה הבין שנתית היא יציבה.

כמו כן, המגמה הנ"ל משקפת במידה רבה את ההורים דוברי העברית, בעוד שבקרב דוברי הערבית בין תשע"ד לתשע"ו חלה ירידה דרסטית בשיעורי ההורים הסבורים שהתשלומים גבוהים מדי בכל שלבי הגיל ואילו בין תשע"ו לתשע"ח יש מה שנראה כתנודות מקומיות, אך לא שינוי דרמטי כמו בין תשע"ד לתשע"ו.

4. מוגנות ואלימות

פרק זה מבקש לתת מקום מרכזי לבחינת נושאי האלימות והמוגנות בבתי הספר, לפי דיווחי ההורים. נושא האלימות הוא אחד הנושאים החשובים שעומדים על סדר יומם של מערכת החינוך ושל השיח הציבורי בישראל בשנים האחרונות. גם בית ספר המצטיין במוטיבציה גבוהה של התלמידים ובהשקעה רבה של הצוות עלול להיכשל בהשגת יעדיו, אם באי בית הספר סובלים מאלימות, פועלים באווירה של פחד ואינם חשים מוגנים.

4.1. אלימות בין תלמידים

תת-פרק זה עוסק בתופעות של אלימות בין תלמידים בין כותלי בית הספר: אלימות מילולית (כמו קללות ועלבונות), אלימות פיזית (כמו מכות, סטירות ודחיפות), אלימות חברתית (כמו חרם או הפצת שמועות) ואלימות דיגיטלית (פגיעה ברשת האינטרנט או בסלולר). ההורים נשאלו, עבור כל אחד מארבעת סוגי האלימות, אם הילד שלהם חווה בבית הספר אלימות מצד תלמידים אחרים, ואם כן – באיזה היקף.

שלוש אפשרויות תשובה הוצגו בפני ההורים: "בכלל לא או כמעט בכלל לא", "כן, קורה מעט" ו"כן, קורה ובצורה חמורה". לצורכי הדיווח על הממצאים, סווגו ההורים אשר ציינו את אחת משתי אפשרויות התשובה "כן, קורה מעט" ו"כן, קורה ובצורה חמורה" ככאלה המדווחים על כך שילדם חווה אלימות בבית הספר.

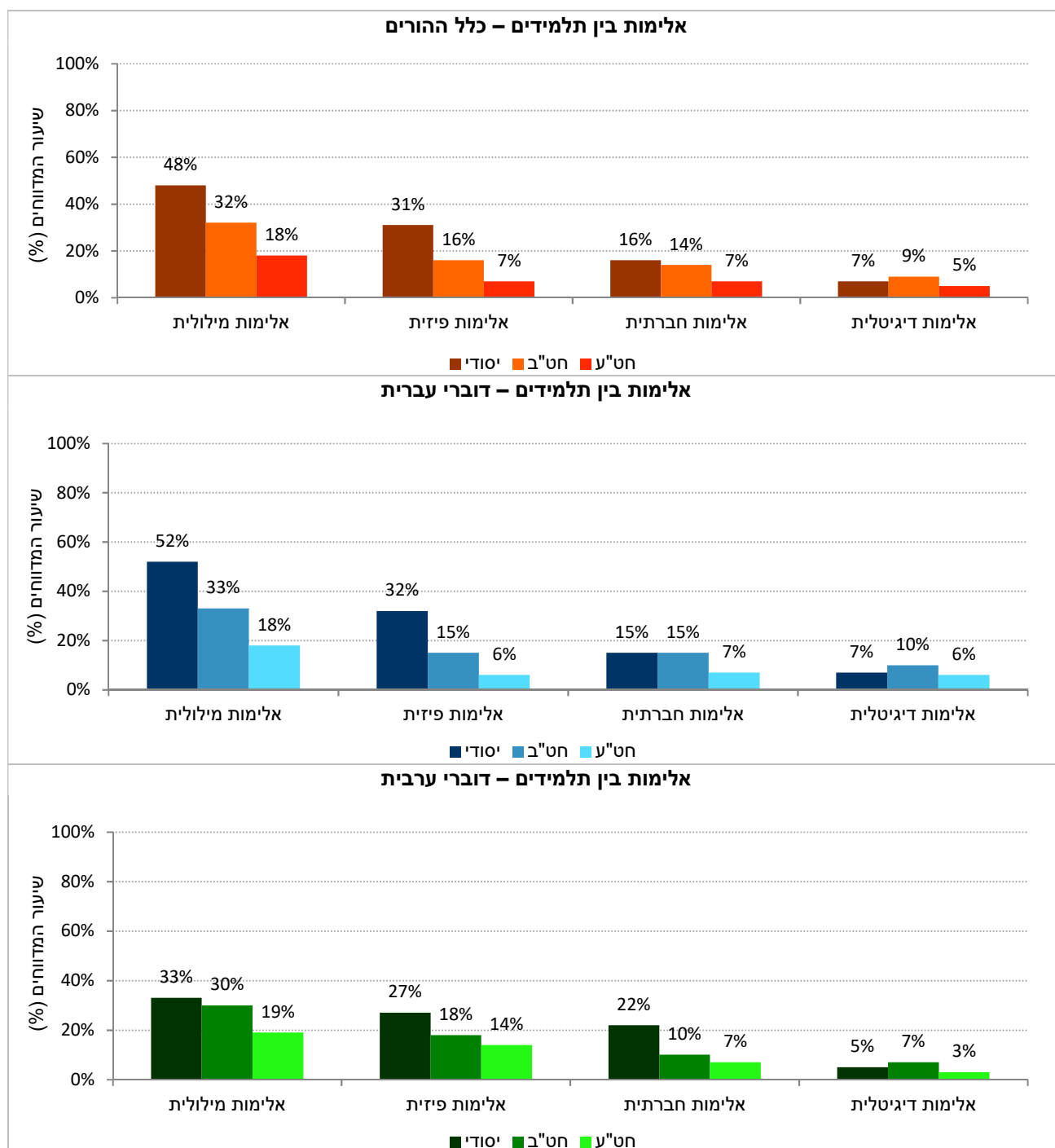
הערה: בנושא זה לא חושב מדד מסכם.

להלן פירוט ההיגדים הרלוונטיים לנושא זה, כפי שהם מוצגים בשאלון:

אלימות בין תלמידים
א. "האם ילדך חווה בבית הספר אלימות מילולית , כמו קללות ועלבונות, מצד תלמידים אחרים, ואם כן – באיזה היקף?"
ב. "האם ילדך חווה בבית הספר אלימות פיזית , כמו מכות, סטירות ודחיפות, מצד תלמידים אחרים, ואם כן – באיזה היקף?"
ג. "האם ילדך חווה בבית הספר אלימות חברתית , כמו חרם, הפצת שמועות, ילדים אמרו לילדים אחרים לא לדבר אתו וכדומה, ואם כן – באיזה היקף?"
ד. "האם ילדך חווה בבית הספר פגיעה ברשת האינטרנט או בסלולר , כמו קללות, עלבונות, חרם, הפצת שמועות בפייסבוק, בוואטסאפ וכדומה, מצד תלמידים אחרים, ואם כן – באיזה היקף?"

בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים כי ילדם חווה אלימות מילולית, פיזית, חברתית או דיגיטלית מצד תלמידים אחרים בבית הספר, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ח ולאחר מכן מוצגת השוואה של כל אחד מסוגי האלימות בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח. כאמור לעיל, הורים שצינו את אחת משתי אפשרויות התשובה "כן, קורה מעט" ו"כן, קורה ובצורה חמורה" מוצגים בתרשים ככאלה שמדווחים על כך שילדם חווה אלימות בבית הספר.

תרשים 31: דיווחי ההורים על אלימות בין תלמידים: שיעורי המדווחים על אלימות – לפי סוג האלימות, מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח

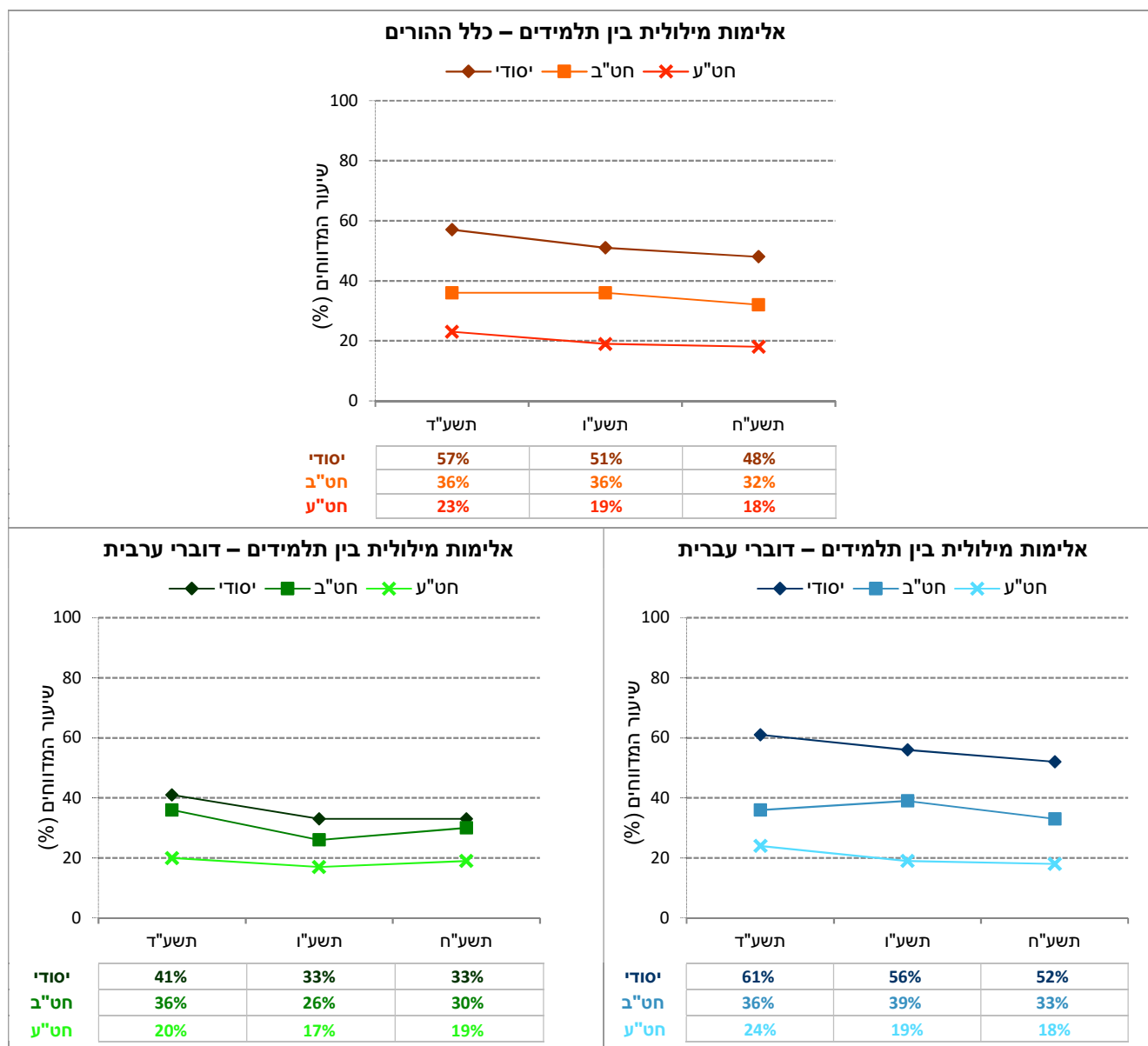


הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 31 עולה כי בשני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל שיעורי ההורים שדיווחו על אלימות מילולית הם הגבוהים ביותר (48% בבתי הספר היסודיים, 32% בחטיבות הביניים ו-18% בחטיבות העליונות בקרב כלל ההורים) ושיעורי ההורים שדיווחו על אלימות דיגיטלית הם הנמוכים ביותר (3% עד 10%). עם זאת נרשם פער בשיעורי המדווחים על אלימות לסוגיה בין שני מגזרי השפה, בעיקר בבתי ספר יסודיים: בקרב דוברי עברית 52% דיווחו על אלימות מילולית, 32% על אלימות פיזית, 15% על אלימות חברתית ו-7% על אלימות דיגיטלית, ואילו בקרב דוברי ערבית 33% דיווחו על אלימות מילולית, 27% על אלימות פיזית 22% על אלימות חברתית ו-5% על אלימות דיגיטלית.

בכל אחד ממגזרי השפה נרשמו פערים גדולים גם בין שלבי הגיל. בשני מגזרי השפה שיעורי הדיווח על אלימות פיזית ועל אלימות מילולית גבוהים באופן ניכר בבתי הספר היסודיים בהשוואה לשלבי הגיל האחרים, והם אף יורדים ככל ששלב הגיל עולה. שיעורי הדיווח על אלימות חברתית בקרב דוברי הערבית משקפים את הדפוס המתואר, כך ששיעורי הדיווח יורדים ככל ששלב הגיל עולה. בקרב ההורים דוברי העברית שיעורי הדיווח על אלימות חברתית דומים בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים (15%) ונמוכים יותר בחטיבות העליונות. שיעורי הדיווח על אלימות דיגיטלית גבוהים יותר בחטיבות הביניים (10% בקרב דוברי עברית ו-7% בקרב דוברי ערבית) בהשוואה לשני שלבי הגיל האחרים (6% ו-7% בקרב דוברי עברית, 3% ו-5% בקרב דוברי הערבית).

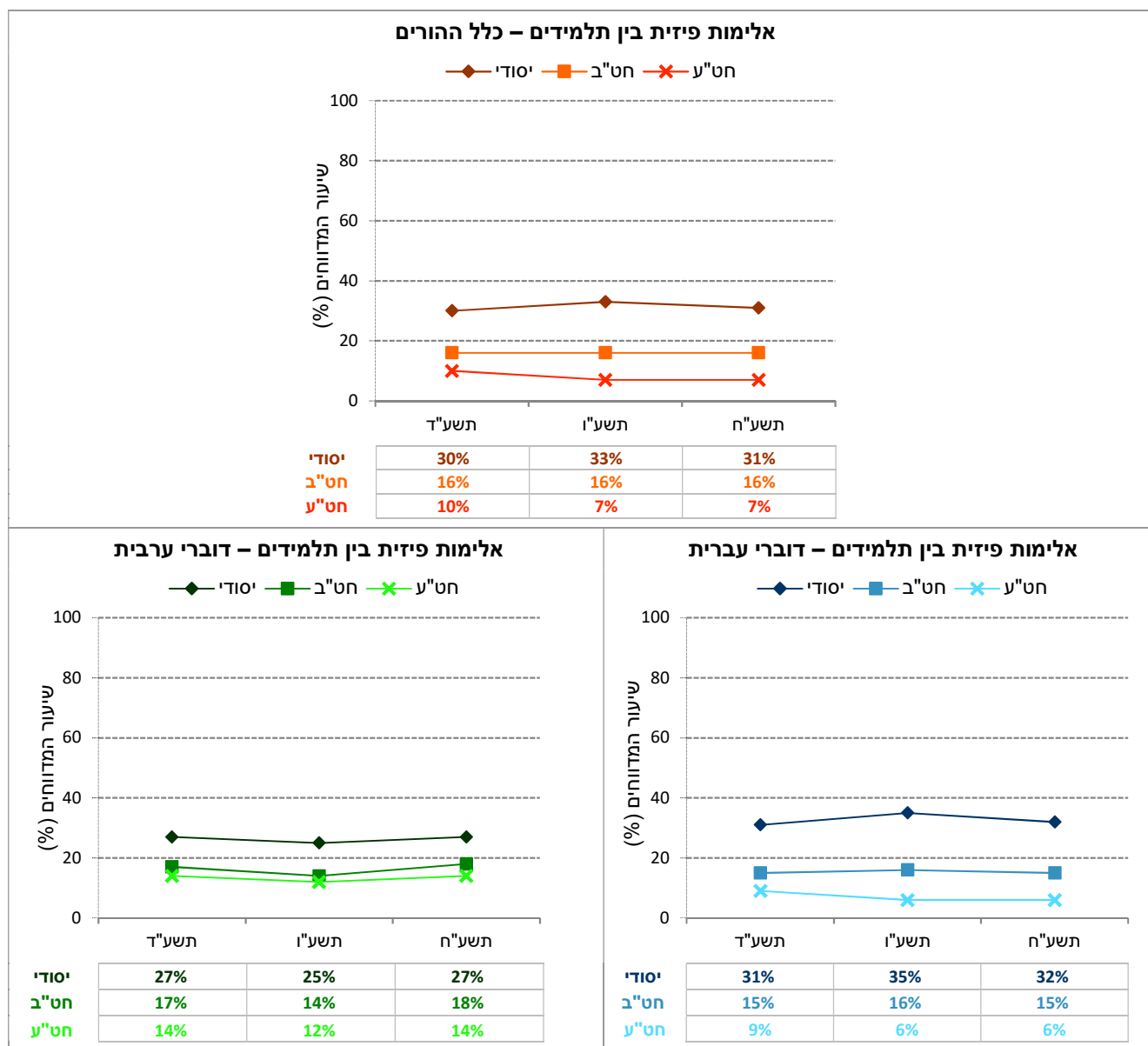
תרשים 32: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות מילולית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

לאורך השנים נרשמה ירידה עקבית בשיעור המדווחים על **אלימות מילולית** בקרב הורים דוברי עברית בבתי הספר היסודיים. בתשע"ח בהשוואה לתשע"ו נרשמה בקרב הורים דוברי עברית ירידה בשיעור המדווחים בחטיבות הביניים, ואילו בחטיבות העליונות נרשמה יציבות. בהשוואה לתשע"ד נרשמה בתשע"ח ירידה בשני המקרים. בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה עלייה בשיעור המדווחים בחטיבות הביניים ועלייה קלה בחטיבות העליונות. בבתי הספר היסודיים נרשמה יציבות, לאחר ירידה בשיעורי הדיווח בין השנים תשע"ד לתשע"ו בכל שלבי הגיל. לפיכך על אף השינוי בין תשע"ו לתשע"ח שיעורי הדיווח בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים נותרו נמוכים בהשוואה לתשע"ד.

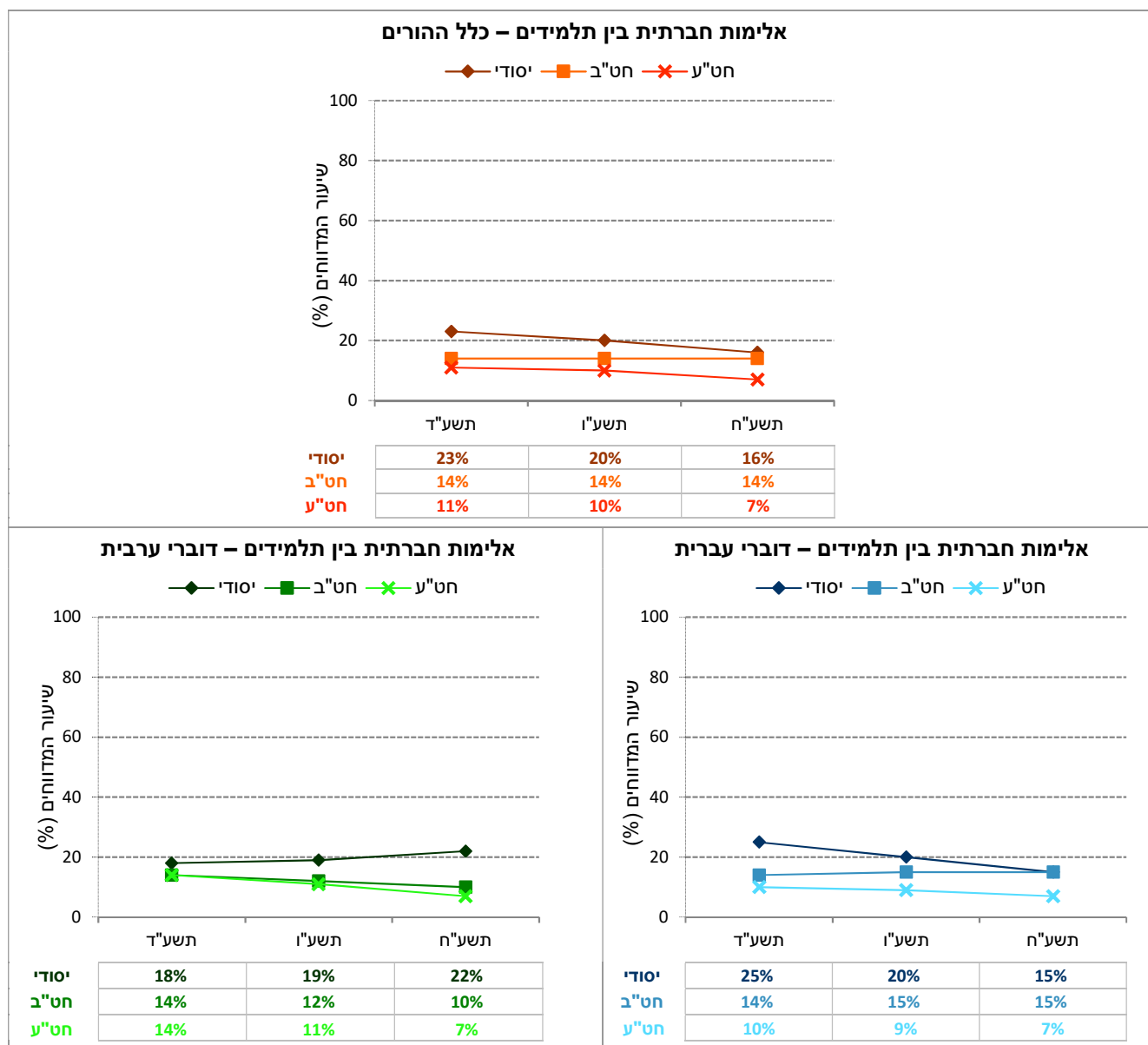
תרשים 33: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות פיזית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ו לתשע"ח נרשמה ירידה בשיעור המדווחים על אלימות פיזית בין תלמידים בקרב הורים דוברי עברית בבתי הספר היסודיים, ויציבות בהשוואה לתשע"ד. בשאר שלבי הגיל לא נרשם שינוי. בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה בין השנים תשע"ו לתשע"ח עלייה בחטיבות הביניים ובשני שלבי הגיל האחרים נרשמה עלייה קלה, כך ששיעורי הדיווח בתשע"ח דומים לאלו שנרשמו בתשע"ד.

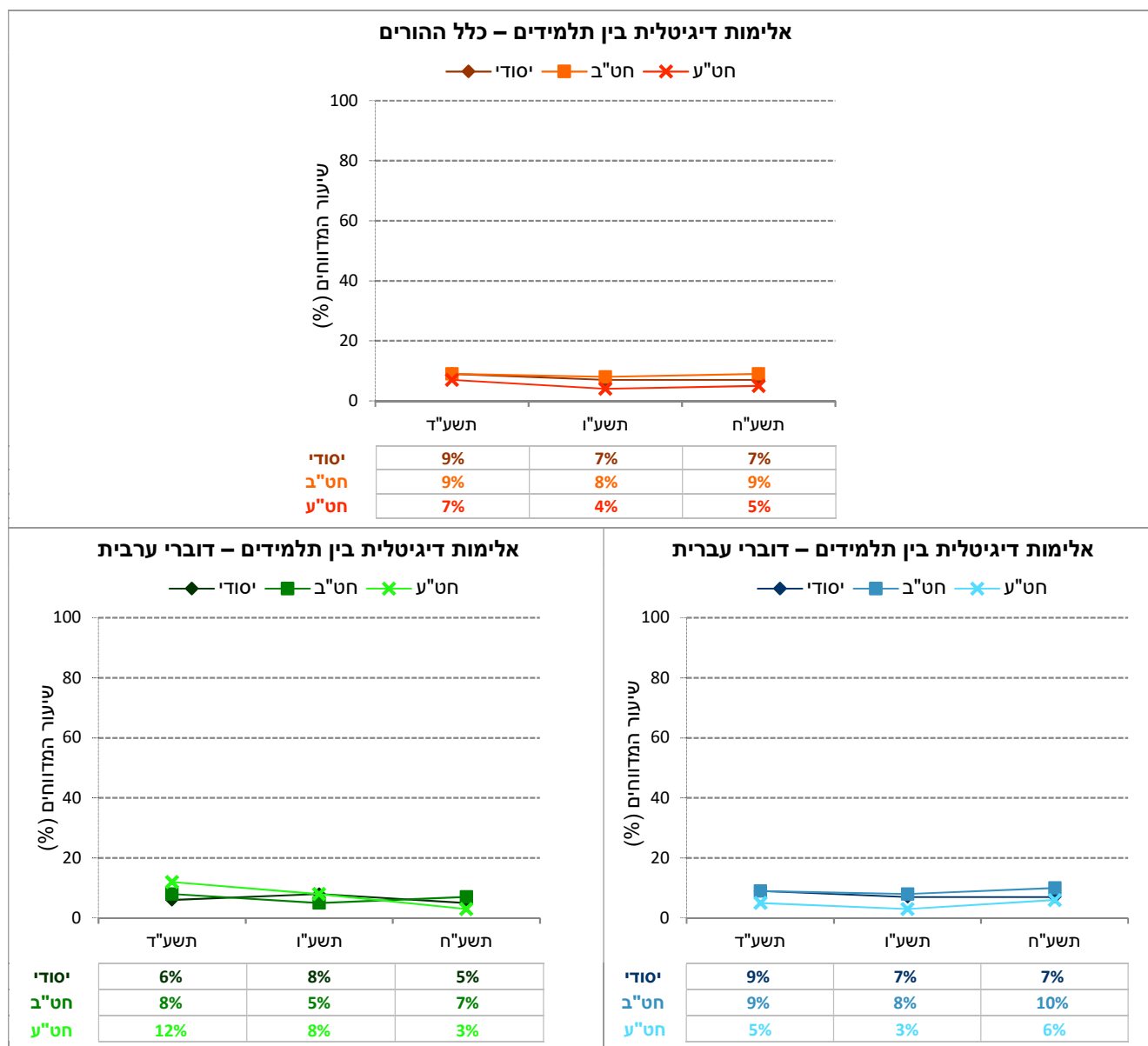
תרשים 34: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות חברתית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

מההשוואה הרב-שנתית נראה שלאורך השנים נרשמה ירידה בשיעור המדווחים על אלימות חברתית בין תלמידים בבתי הספר היסודיים בקרב דוברי עברית ובחטיבות העליונות בשני מגזרי השפה. לעומת זאת בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה עלייה בבתי הספר היסודיים. בחטיבות הביניים נרשמה יציבות בקרב דוברי עברית וירידה מתונה לאורך השנים בקרב דוברי ערבית.

תרשים 35: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות דיגיטלית בין תלמידים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

לאורך השנים נרשמה ירידה בשיעורי המדווחים על אלימות דיגיטלית בין תלמידים בקרב הורים דוברי ערבית בחטיבות העליונות. ירידה בקרב דוברי ערבית נרשמה גם בבתי הספר היסודיים בין השנים תשע"ו ותשע"ח, ואילו בחטיבות הביניים נרשמה יציבות בשנים אלו. בקרב דוברי עברית נרשמה בין תשע"ו לתשע"ח עלייה בשיעור המדווחים בחטיבות העליונות ויציבות בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים.

4.2. אלימות כלפי התלמידים מצד המורים

תת-פרק זה עוסק בתופעות של אלימות מורים כלפי תלמידיהם בין כותלי בית הספר, לפי דיווחי ההורים. ההורים נשאלו אם הילד שלהם חווה בבית הספר אלימות מילולית או פיזית מצד מורים, ואם כן – באיזה היקף.

שלוש אפשרויות תשובה הוצגו בפני ההורים: "בכלל לא או כמעט בכלל לא", "כן, קורה מעט" ו"כן, קורה ובצורה חמורה". לצורכי הדיווח על הממצאים, סווגו ההורים אשר ציינו את אחת משתי אפשרויות התשובה "כן, קורה מעט" ו"כן, קורה ובצורה חמורה" ככאלה המדווחים על כך שילדם חווה אלימות בבית הספר.

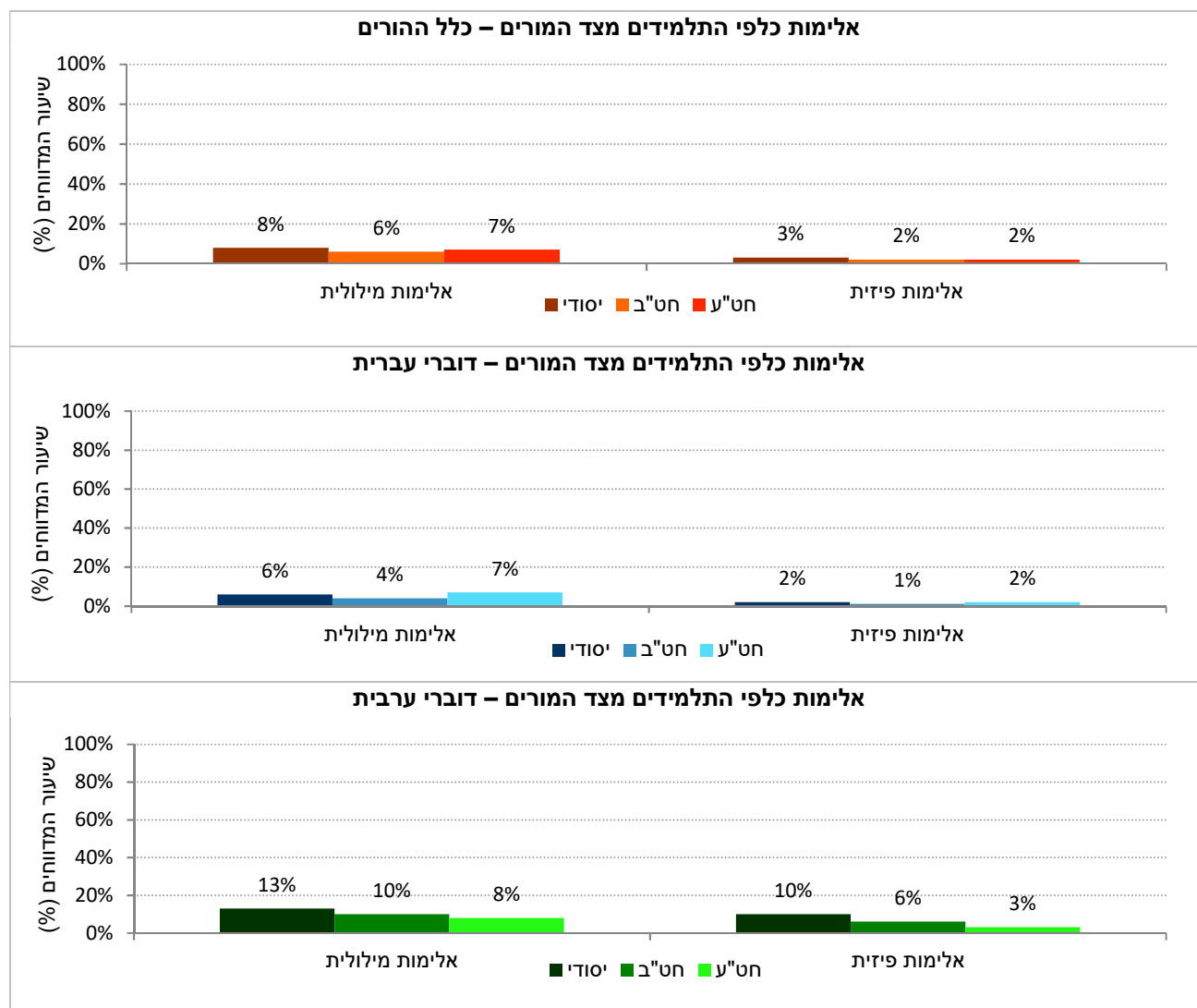
הערה: בנושא זה לא חושב מדד מסכם.

להלן פירוט ההיגדים הרלוונטיים לנושא זה, כפי שהם מוצגים בשאלון:

אלימות כלפי התלמידים מצד המורים
א. "האם ילדך חווה בבית הספר אלימות מילולית , כמו קללות ועלבונות, מצד מורים, ואם כן – באיזה היקף?"
ב. "האם ילדך חווה בבית הספר אלימות פיזית כמו מכות, סטירות ודחיפות, מצד מורים, ואם כן – באיזה היקף?"

בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים כי **ילדם חווה אלימות מילולית או פיזית מצד המורים בבית הספר**, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ח ולאחר מכן מוצגת השוואה של כל אחד מסוגי האלימות בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח.

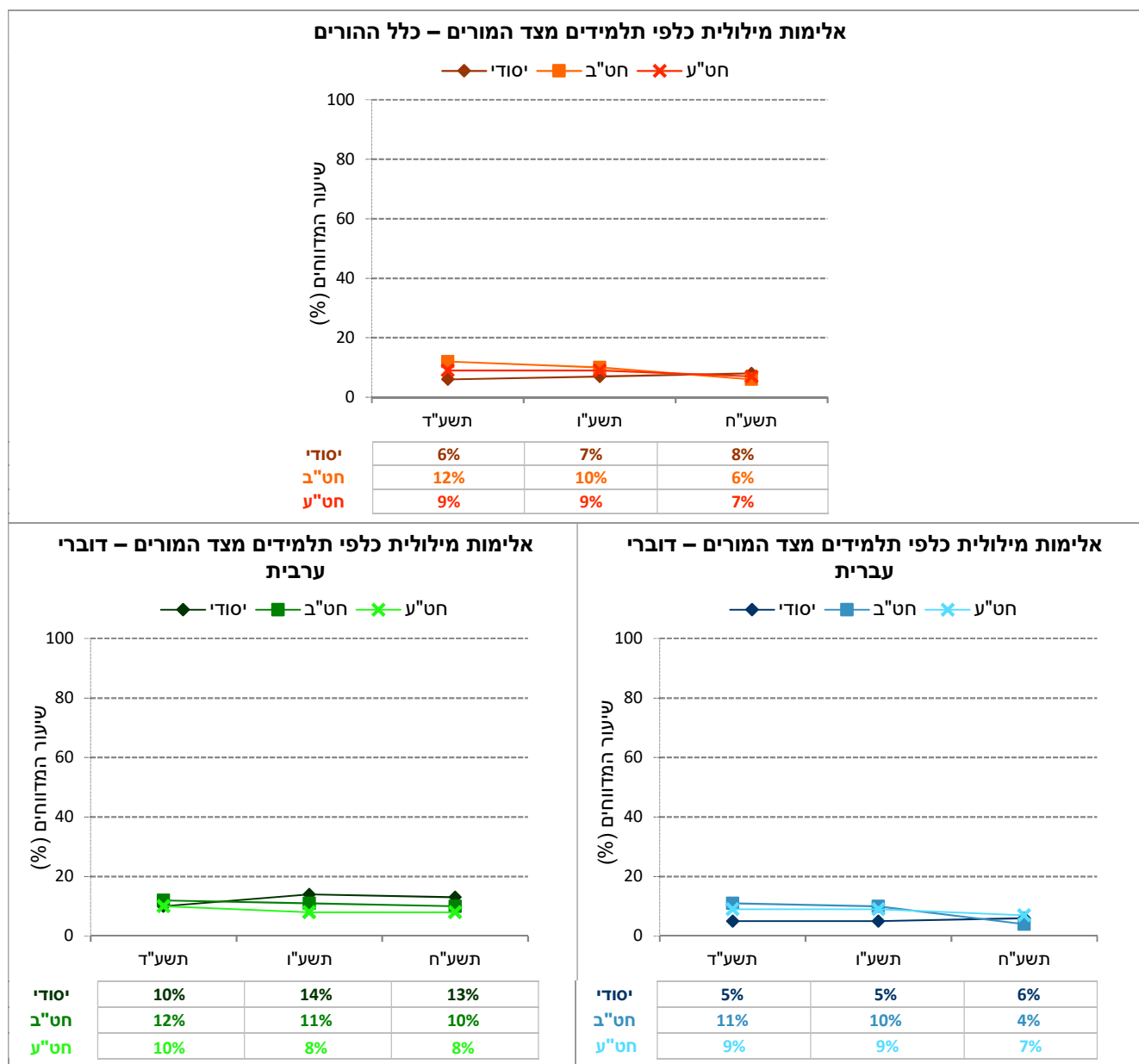
תרשים 36: דיווחי ההורים על אלימות כלפי התלמידים מצד המורים: שיעורי המדווחים על אלימות – לפי סוג האלימות, מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 36 עולים פערים גדולים בין מגזרי השפה בשיעורי הדיווח על אלימות מצד המורים כלפי התלמידים: בקרב הורים דוברי עברית שיעורי הדיווח על אלימות מילולית מצד מורים עומדים על כ-6% בבתי ספר יסודיים ובחטיבות העליונות ו-4% בחטיבות הביניים. בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי הדיווח על כך דומים לדוברי העברית בחטיבות העליונות (8%), אך גבוהים יותר בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים (13% ו-10% בהתאמה). בשני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל שיעורי הדיווח על אלימות מילולית של מורים כלפי תלמידים גבוהים משיעורי הדיווח על אלימות פיזית של מורים כלפי תלמידים שעומדים על עד 2% בקרב דוברי עברית ועל 3% עד 10% בקרב דוברי הערבית. בהשוואה בין שלבי הגיל נראה כי שיעורי הדיווח בקרב דוברי הערבית יורדים ככל ששלב הגיל גבוה יותר, הן בדיווחים על אלימות מילולית (13% בבתי הספר היסודיים, 10% בחטיבות הביניים ו-8% בחטיבות העליונות) והן בדיווחים על אלימות פיזית (10%, 6%, 3% בהתאמה).

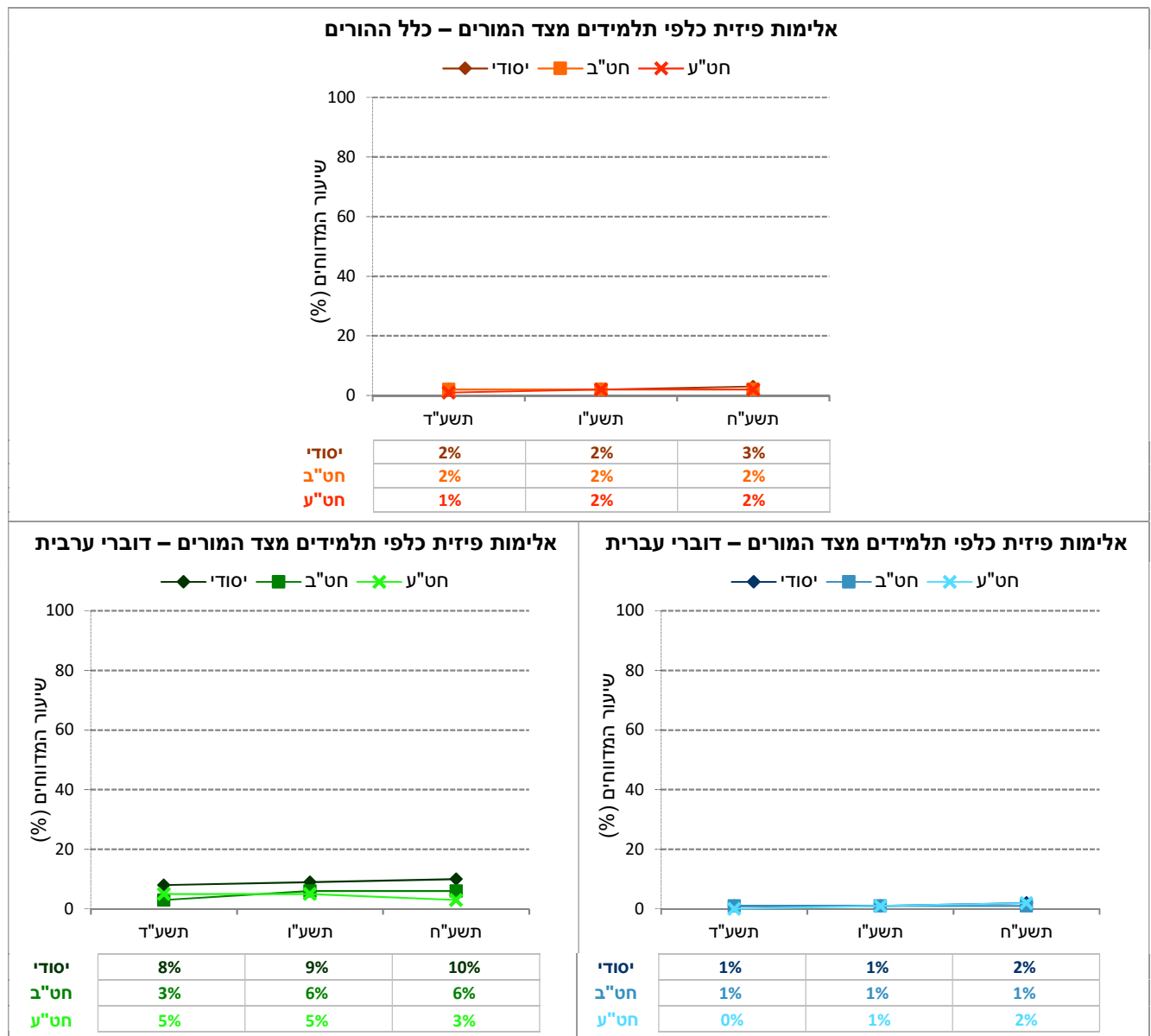
תרשים 37: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות מילולית כלפי תלמידים מצד המורים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ו ותשע"ח נרשמה ירידה בשיעור המדווחים על אלימות מילולית כלפי תלמידים מצד המורים בקרב הורים דוברי עברית בחטיבות הביניים. יציבות נרשמה בבתי הספר היסודיים וירידה קלה בחטיבות העליונות. בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה בין השנים תשע"ו לתשע"ח יציבות בכל שלבי הגיל.

תרשים 38: שיעורי ההורים המדווחים על אלימות פיזית כלפי תלמידים מצד המורים, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים העולים מהשוואה הרב-שנתית

ככלל נרשמה בין השנים תשע"ו לתשע"ח יציבות בשני מגזרי השפה בשיעור המדווחים על **אלימות פיזית כלפי התלמידים מצד המורים**. למעט ירידה קלה בחטיבות העליונות בקרב דוברי ערבית. בהשוואה לתשע"ד שיעורי הדיווח בתשע"ח גבוהים מעט בחטיבות הביניים דוברות הערבית ובחטיבות העליונות דוברות העברית.

4.3. מאמצי בית הספר למניעת אלימות

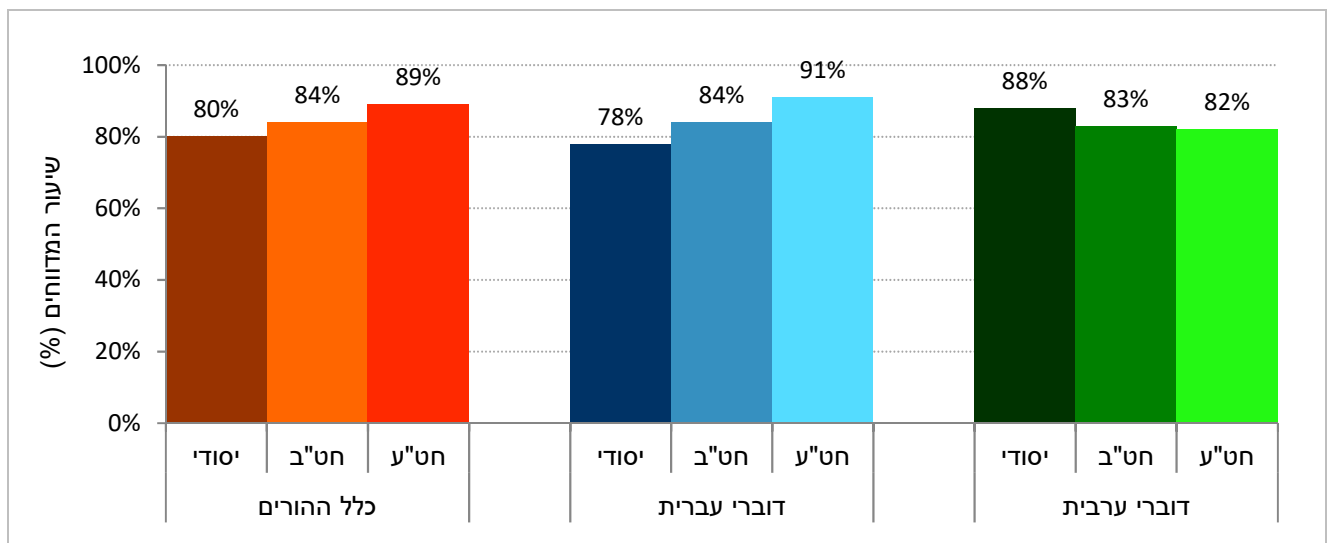
בתתי-הפרקים הקודמים הוצגו דיווחי ההורים על אלימות כלפי ילדם מצד תלמידים אחרים ומצד מורים בבית הספר. בתת-פרק זה יוצגו תפיסות ההורים בדבר המאמצים שצוות בית הספר משקיע במניעת אלימות ובטיפול בה. יש לזכור כי גם כאשר תלמידים חשים מוגנים ובטוחים בבית הספר, חשוב לבחון אם בית הספר ממשיך לפעול ולהשקיע מאמצים כדי לשמר מצב זה.

ההורים נשאלו "האם לדעתך צוות בית הספר שבו לומד ילדך עושה מאמצים רבים כדי למנוע ולטפל באלימות בין תלמידים?" ודרגו את תשובתם על סולם בן חמש דרגות, הנע מ-"במידה רבה מאוד" עד "במידה מועטה מאוד או בכלל לא". לצורך הדיווח על הממצאים, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה" כמדווחים על כך שבית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות.

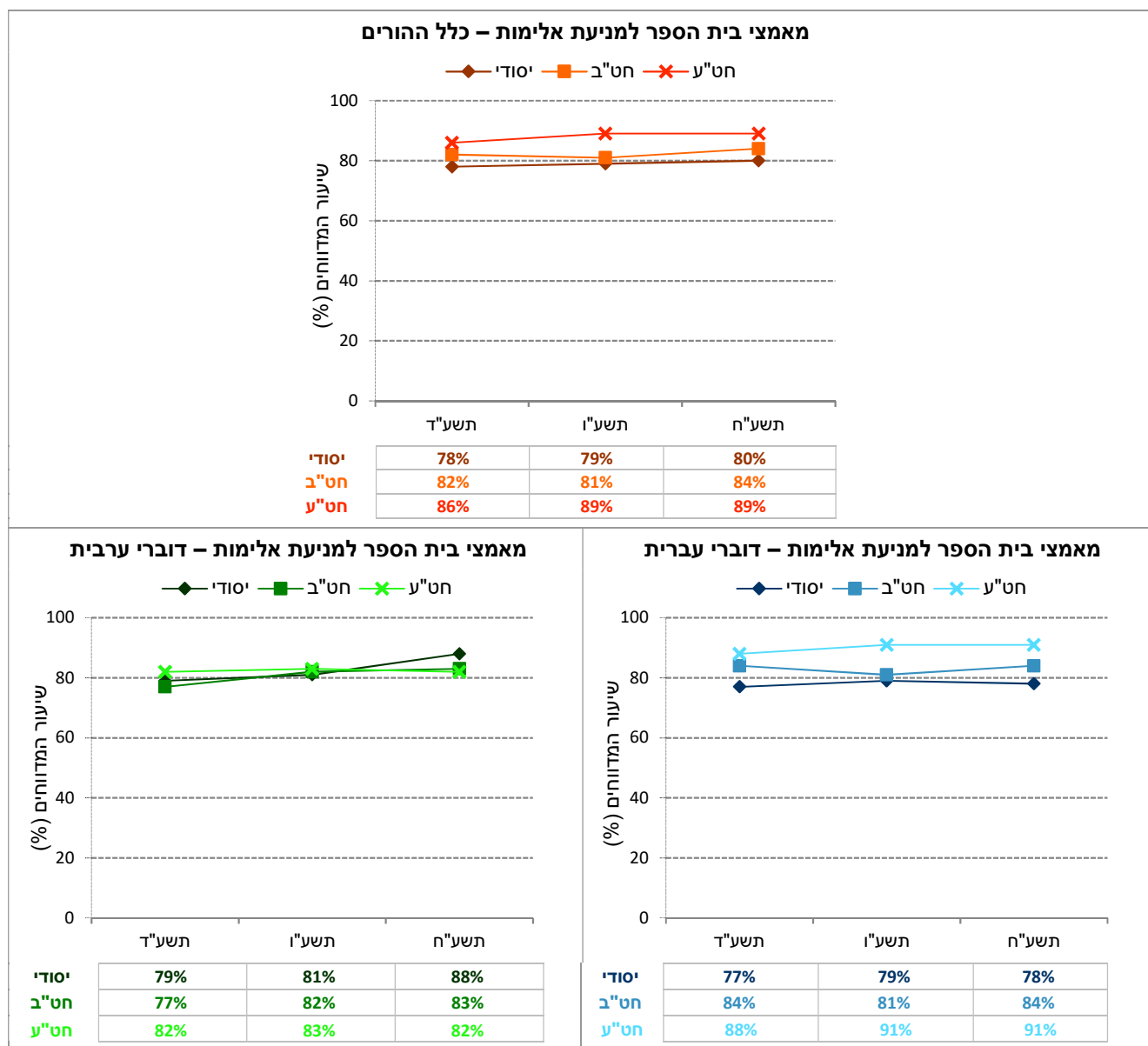
בתרשימים הבאים מוצגים שיעורי ההורים המדווחים על כך שבית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ח, ולאחר מכן נתוני תשע"ח מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ותשע"ו.

תרשים 39: שיעורי ההורים המדווחים על כך שבית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות, לפי מגזר שפה ושלב

גיל בשנת תשע"ח



תרשים 40: שיעורי ההורים המדווחים על כך שבית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 39 עולה כי מרבית ההורים בשני מגזרי השפה ובכל אחד משלבי הגיל (78% עד 91%) דיווחו כי בית הספר אכן עושה מאמצים למניעת אלימות. בקרב הורים דוברי עברית שיעורי המדווחים על מאמצי בית הספר למניעת אלימות גבוהים יותר ככל ששלב הגיל גבוה יותר (78% בבתי הספר היסודיים, 84% בחטיבות הביניים ו-91% בחטיבות העליונות). בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי המדווחים על מאמצי בית הספר למניעת אלימות דומים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות (83% ו-82% בהתאמה) ומעט גבוהים יותר בבתי הספר היסודיים (88%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ו ותשע"ח נרשמה עלייה בשיעורי המדווחים על מאמצי בית הספר למניעת אלימות בקרב הורים דוברי ערבית בבתי הספר היסודיים. ביתר המקרים נרשמה בין השנים שלעיל יציבות בשני מגזרי השפה.

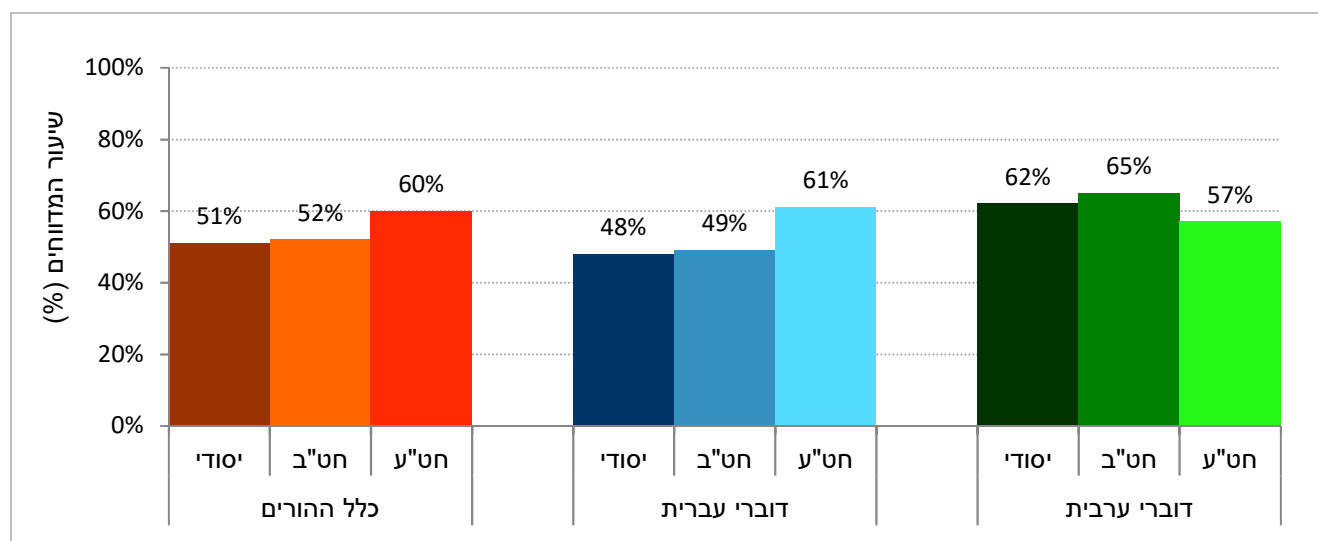
5. שביעות רצון ההורים מגודל הכיתה

פרק זה עוסק בשביעות הרצון של ההורים מגודל הכיתה שבה לומד ילדם. ההורים התבקשו לדרג את שביעות רצונם מגודל הכיתה על סולם בן חמש דרגות, הנע מ-"במידה רבה מאוד" עד "במידה מועטה מאוד או בכלל לא". לצורך הדיווח על הממצאים, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה" כשבעי רצון מגודל הכיתה.

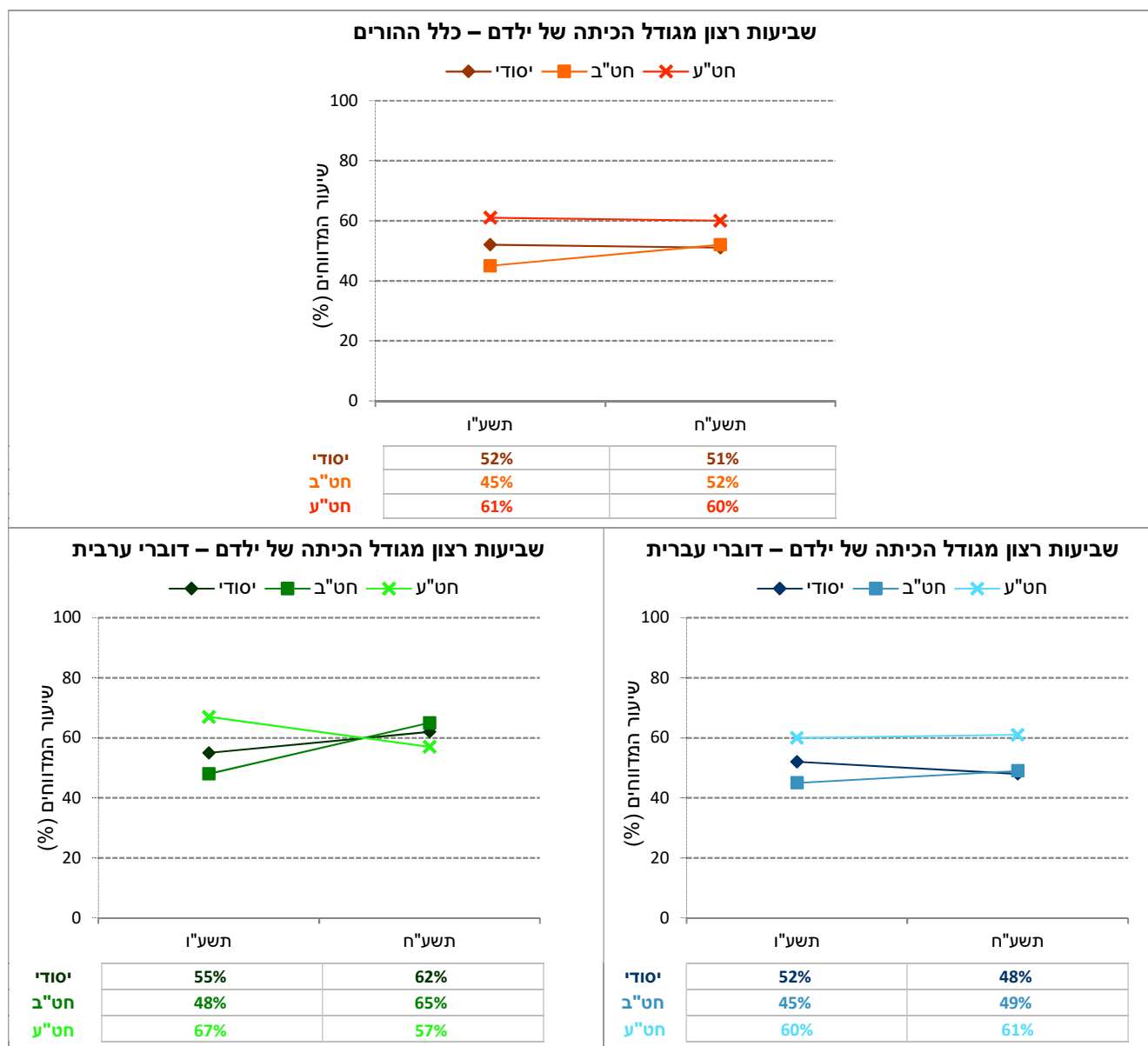
בתרשימים הבאים מוצגים שיעורי ההורים המדווחים כי **הם שבעי רצון מגודל הכיתה של ילדם**. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ח, ולאחר מכן נתוני תשע"ח מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ו.

הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ו.

תרשים 41: דיווחי ההורים על שביעות רצון מגודל הכיתה של ילדם: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח



תרשים 42: דיווחי ההורים על שביעות רצון מגודל הכיתה של ילדם לפי מגזר שפה ושלב גיל: נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ו ותשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 41 עולה כי מעל מחצית ההורים (51% עד 60%) דיווחו על שביעות רצון מגודל הכיתה של ילדם. בקרב הורים דוברי עברית שיעורי המדווחים על שביעות רצון מגודל הכיתות בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים עומדים על מעט פחות ממחצית ואילו בחטיבות העליונות שיעורי המדווחים גבוהים יותר (61%). בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי המדווחים על שביעות רצון מגודל הכיתות בבתי הספר היסודיים (62%) ובחטיבות הביניים (65%) גבוהים משיעורי המדווחים על כך בחטיבות העליונות (57%). לאור זאת שיעורי הדיווח בקרב הורים דוברי ערבית גבוהים בהשוואה לדוברי עברית בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים, ולהיפך בחטיבות העליונות.

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין תשע"ו לתשע"ח נרשמו שינויים קלים בשיעורי הדיווח על שביעות רצון מגודל הכיתה בקרב הורים דוברי עברית בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים (ירידה קלה ועלייה קלה בהתאמה) ויציבות בחטיבות העליונות. בקרב הורים דוברי ערבית נרשמו עליות בשיעורי המדווחים על שביעות רצון מגודל הכיתות בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים (עלייה של 7%) ואילו בחטיבות העליונות נרשמה ירידה (של 10%).

לאחר שנשאלו בנוגע למידת שביעות רצונם התבקשו ההורים לפרט מדוע הם שבעי רצון או אינם שבעי רצון מגודל הכיתה של ילדם. שאלה זו הייתה שאלה פתוחה. להלן ההסברים העיקריים שהעלו ההורים:

א. ההורים שצינו כי אינם שבעי רצון מגודל הכיתה של ילדם טוענים כי **בכיתה של ילדם יש מספר רב מדי של תלמידים לעניות דעתם**. לדבריהם, פרמטר זה אינו מאפשר לקיים למידה כראוי, מקשה על ריכוז התלמידים עקב בלגן בכיתה ולא מאפשר למורים לתת לכלל התלמידים מענה אישי ומותאם לצורכיהם.

"אני לא מרוצה ממספר התלמידים. המורה לא מצליחה להגיע לכל התלמידים..."
(הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית, ממ"ד)

"הייתי רוצה שהכיתה תהיה קטנה יותר כי אז אפשר לתת יותר תשומת לב לכל תלמיד." (הורה לתלמיד/ה בחט"ע בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

"זה הרבה וזה רע יש 40 תלמידים, שאף אחד לא מקשיב, אי אפשר להבין ולהיות מרוכז בכיתה עם הרבה תלמידים..." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר ערבית)

ב. עוד העלו חלק מההורים כי **הצפיפות בכיתה בה לומד ילדם גדולה מאוד** עקב מספר רב של תלמידים וכן עקב כיתות קטנות ומבנים בעייתיים מבחינה פיזית.

"הכיתה קטנה מאוד מאוד ואין מקום לשיט כסאות ופולחנות, אין תאורה, אין מזלן, אין תנאים הולמים ללמוד בהם." (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר עברית, ממ"ד)

"העלף מאוד צפוף בכיתה". (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

ג. חלק מההורים ציינו כי הם **שבעי רצון מגודל הכיתה וכי לדעתם המצב סביר ואין הרבה תלמידים**. הורים אלו מייחסים את שביעות רצונם בעיקר למורים, אשר מצליחים להגיע לכל התלמידים ולתת להם מענה הולם ויחס אישי.

"היה מספר טוב, לא היה הרבה ילדים. המורה הצליחה להגיע לכל אחד וזה מה שחשוב." (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

"אחד מצוין. מתחת ל-30 ילדים זה אידיאלי. האווירה יותר לימודית וטובה ואפשר לשים לב לכל ילד זה היתרון של ביה"ס שלנו." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית, ממ"ד)

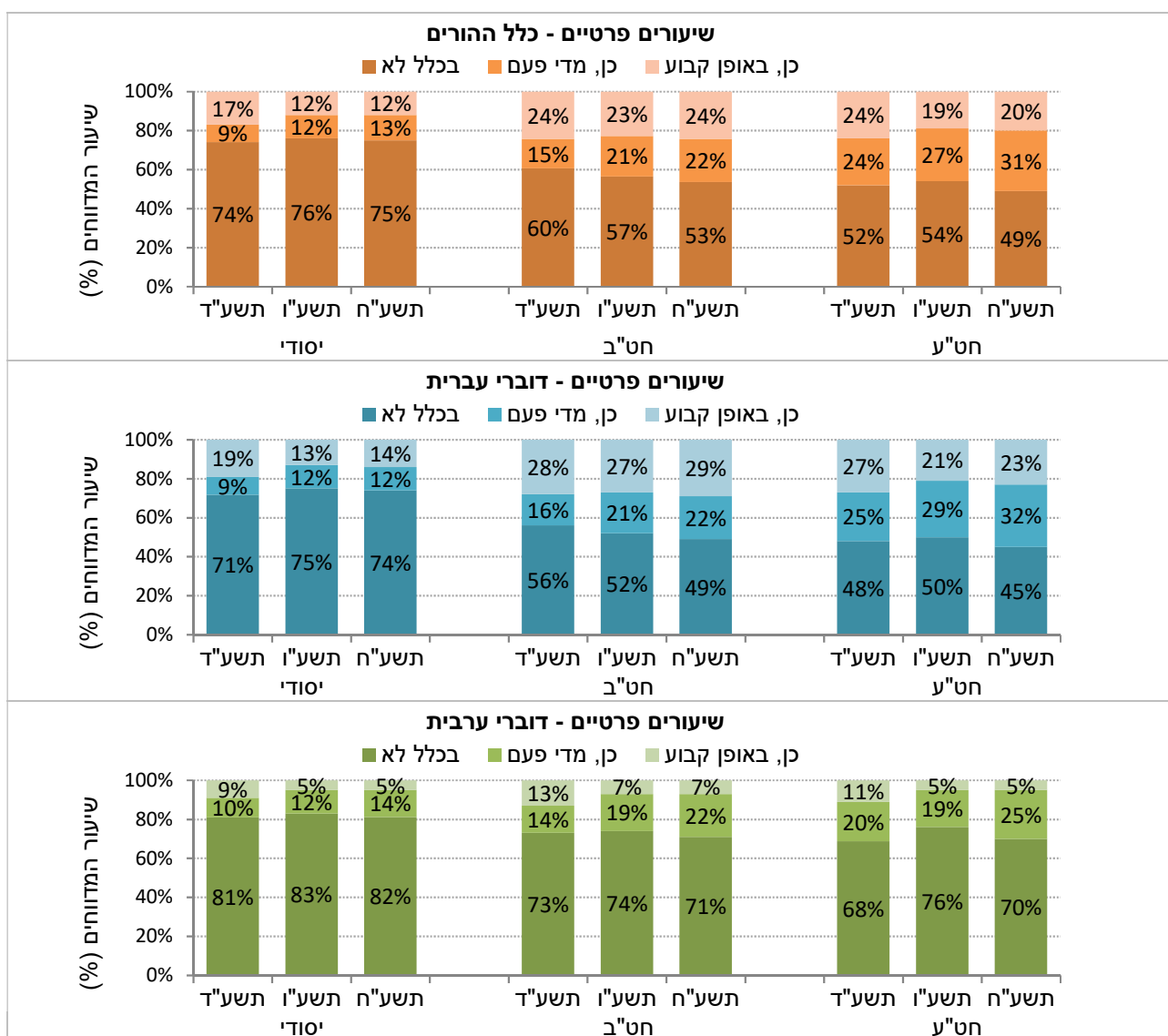
6. הסתייעות בשיעורים פרטיים

הנתונים בפרק זה עוסקים בהסתייעות בשיעורים פרטיים – מפגשי למידה משלימים עם מורים שהורי התלמיד משלמים להם. שיעור גבוה של תלמידים המקבלים שיעורים פרטיים במקצוע מסוים עשוי להצביע על הצורך לבחון אם התלמידים מקבלים מענה לצורכיהם במקצוע זה במסגרת בית הספר. ההורים נשאלו "האם ילדך נעזר בשנת הלימודים הנוכחית בשיעורים פרטיים בתשלום? הכוונה היא לשיעורים פרטיים שאינם מתקיימים בבית הספר או במסגרת חוגים והם ניתנים לילדך/ילדתך לבד או עם חבר/ה נוספ/ת, אבל לא בקבוצה גדולה יותר". שלוש אפשרויות תשובה הוצגו בפני ההורים: "בכלל לא", "כן, מדי פעם" ו"כן, באופן קבוע".

בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים על **הסתייעות בשיעורים פרטיים**, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בכל אחת מהקבוצות נתוני תשע"ח מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ותשע"ו ובחלוקה לשלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ה.

תרשים 43: דיווחי ההורים על הסתייעות בשיעורים פרטיים: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים

תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הערה: שיעורי המדווחים בקטגוריות השונות אינם בהכרח מסתכמים ל-100% שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

הממצאים בתשע"ח

בקרב הורים דוברי עברית בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות כמחצית ההורים (51%-55% בהתאמה) דיווחו כי ילדיהם מסתייעים בשיעורים פרטיים מדי פעם או באופן קבוע, ובבתי הספר היסודיים כרבע מההורים (26%) דיווחו כי ילדיהם מסתייעים בשיעורים פרטיים מדי פעם או באופן קבוע. בקרב הורים דוברי ערבית, פחות משליש מההורים בכל אחד משלבי הגיל דיווחו כי ילדיהם מסתייעים בשיעורים פרטיים מדי פעם או באופן קבוע (19% בבתי הספר היסודיים, 29% בחטיבות הביניים ו-30% בחטיבות העליונות). לפיכך, בכל שלבי הגיל ובמיוחד בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות נרשמו בקרב דוברי עברית שיעורי דיווח גבוהים באופן ניכר משיעורי הדיווח בקרב דוברי ערבית על הסתייעות בשיעורים פרטיים מדי פעם או באופן קבוע (פערים של עד כ-25%).

מנגד, בשני מגזרי השפה בבתי הספר היסודיים שיעורי ההורים המדווחים כי ילדיהם כלל לא מסתייעים בשיעורים פרטיים גבוהים יותר בהשוואה לשני שלבי הגיל האחרים. שיעורי הדיווח על כך גבוהים באופן ניכר בקרב דוברי ערבית בהשוואה לדוברי עברית בכל אחד משלבי הגיל. יש לציין כי בקרב דוברי עברית שיעורי הדיווח בחטיבות עליונות על הסתייעות בשיעורים פרטיים גבוהים משיעורי הדיווח על אי הסתייעות בהם (55% לעומת 45% בהתאמה) ודומים בחטיבות הביניים (כ-50%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ו לתשע"ח נרשמה יציבות בשיעור ההורים המדווחים על הסתייעות בשיעורים פרטיים באופן קבוע בשני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל. מגמה זו נרשמה לאחר ירידה בין השנים תשע"ד לתשע"ו בבתי הספר היסודיים ובחטיבות העליונות בקרב ההורים דוברי העברית ובכל שלבי הגיל בקרב ההורים דוברי הערבית. בנוסף, בין תשע"ו לתשע"ח לא נרשם שינוי גם בשיעורי ההסתייעות מדי פעם, פרט לחטיבות העליונות שבהן נרשמה עלייה. כמו כן בחטיבות הביניים דוברות הערבית ובחטיבות העליונות דוברות העברית נרשמה עלייה בין תשע"ד לתשע"ו. בבתי הספר היסודיים דוברי הערבית נרשמה עלייה מתונה לאורך השנים.

הורים שענו כי ילדם נעזר בשנת הלימודים הנוכחית בשיעורים פרטיים בתשלום, התבקשו לציין את הסיבה העיקרית לכך. שאלה זו הייתה שאלה פתוחה. מניתוח תשובות ההורים עולה כי חלק מההורים מעניקים לילדיהם עזרה פרטית קבועה ושוטפת עקב קושי מתמשך. לצד זאת, חלק מההורים נעזרים עבור ילדיהם בשיעורים פרטיים עקב קושי נקודתי – כגון במקצוע מסוים, לפני מבחנים או בגרזיות.

א. חלק גדול מההורים ציינו כי הם מסתייעים בשיעורים פרטיים עקב הצורך של הילד בתגבור או בחיזוק בלימודים אשר לרוב נובע מקושי להבין את החומר, לעמוד בקצב הלימוד וכן עקב קשיים אישיים כאלה ואחרים שגרמו לפערים. נימוק זה אפיין יותר הורים לתלמידים בחט"ב ובחט"ע בהשוואה להורים לתלמידים ביסודי.

"בגלל שהוא לא חזק בלימודים וצריך חיזוק." (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר ערבית)

"הוא מתקשה, יש לו הרבה פצרים." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר ערבית, ממלכתי)

"חייב להפסיק פצרים ולטפל בקשיים." (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר ערבית, ממלכתי)

- ב. חלק מההורים ציינו כי נעזרים בשיעורים פרטיים עבור ילדיהם עקב תחושה שבית הספר לא נותן מענה מספיק טוב מבחינת השעות והתגבור לו הילדים זקוקים.
- "אין מספיק שעות תלמוד תורה בבית הספר ולכן צריך עצרה נוספת." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)
- "בית הספר לא נותן עצרה ראוי." (הורה לתלמיד/ה בחט"ע בית ספר דובר עברית, ממלכתי)
- "הם לא נותנים מספיק, סומכים על ההורים, מצביעים את החומר ואי שהבין הבין... ואני אמא שלו לא רוצה שיפספס משהו אז שולחת ליצורים פרטיים..." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית)
- ג. סיבה נוספת ללקיחת שיעורים פרטיים הקשורה לבית הספר עוסקת בכך שלדעת ההורים איכות ההוראה לא מספיק טובה וכן שהמורים לא מלמדים טוב את החומר ולעיתים מלמדים במהירות רבה מדי. נימוק זה אפיין בעיקר הורים לילדים הלומדים בחטיבות ביניים ובחטיבות עליונות דוברות עברית:
- "המורה לא הצביעה את החומר בצורה ברורה." (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)
- "החומר מוצג הוא מאוד במהירות וזה מחייב את הילדים לקחת שיצורים פרטיים." (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר עברית)
- "כי אין מספיק זמן לתלמוד את החומר הלימודי ואולי שפספס יס מורים שמהם לא מספיק את התשובות הנכונות לחומר ולא יותר מדי מוכשרים." (הורה לילד ביסודי, בית ספר דובר עברית)
- ד. חלק מההורים ציינו כי ילדיהם מסתייעים בשיעורים פרטיים עקב צורך בעזרה נקודתית לרוב במקצוע ספציפי (אנגלית, מתמטיקה, שפה) או לקראת מבחן/ בורות. נימוק זה אפיין בעיקר הורים לתלמידים בחט"ב ובחט"ע:
- "בגלל שבית הספר קידם אותה להיות 5 יחידות במתמטיקה ופניקה וזה חומר קשה מאוד וקשה למצוא מורים שמכנים לבגרות." (הורה לתלמיד/ה בחט"ע, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)
- "במתמטיקה ואנגלית הוא היה צריך תלמוד." (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר עברית, ממ"ד)
- "לחלק, כיוון שהרשתי שהבן התדרדר בלימודים במתמטיקה ואנגלית" (הורה לתלמיד/ה בחט"ב, בית ספר דובר עברית)
- ה. חלק מההורים ציינו כי ילדם זקוק לשיעורים פרטיים עקב לקות או הפרעת למידה מאובחנת אצל הילד/ה.
- ו. חלק קטן מההורים ציינו כי מעניקים לילדם שיעורים פרטיים בעיקר עקב הרצון לקדם להישגים גבוהים יותר ואף להעשיר מעבר למה שצריך ולאו דווקא עקב צורך או קושי.

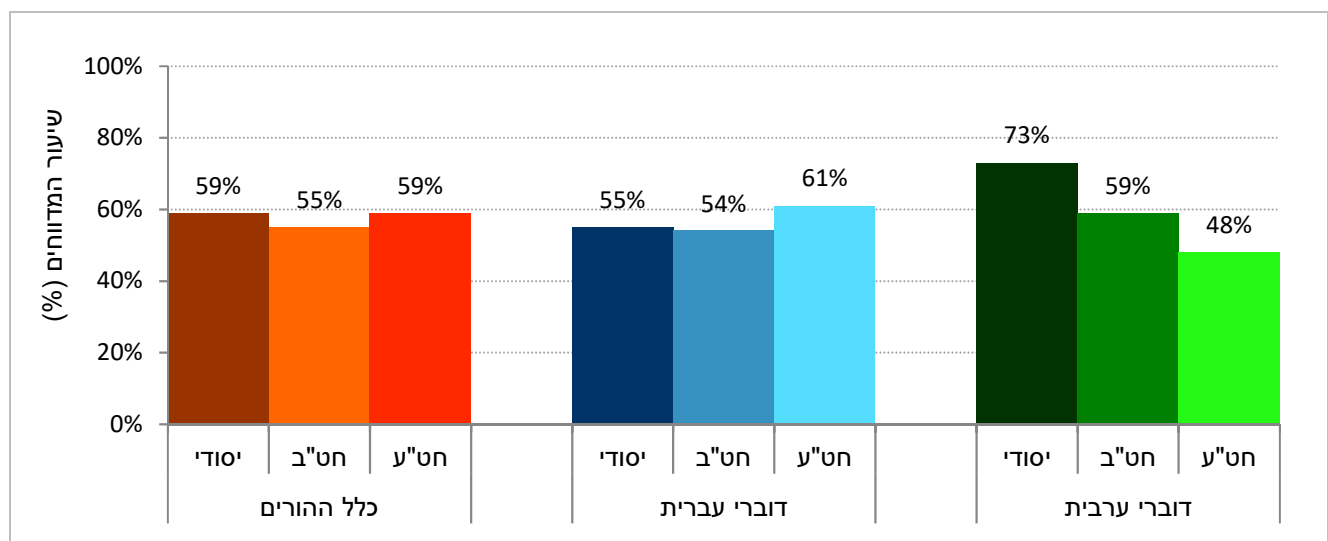
7. בחירת בית הספר

אחת ההחלטות המשמעותיות ביותר שהורים עשויים לקבל עבור הילדים שלהם היא בחירת בית הספר שבו הם ילמדו. בחלק מהמקרים הבחירה היא אכן בידם, אך לעיתים הבחירה נעשית באופן חיצוני וללא שליטתם. מעניין לבחון ראשית מהו שיעור ההורים שבחרים את בית הספר שבו ילמד ילדם. להשלמת ממצא זה חשוב להבין מהו שיעור ההורים שמעוניינים בכלל באפשרות בחירה כזו, ובהתאם, אם קיים פער בין שיעור ההורים שבחרים את בית הספר בפועל לבין שיעור ההורים שהיו רוצים את אפשרות הבחירה הזו.

7.1. אופן בחירת בית הספר

ההורים נשאלו אם הם אלה שבחרו את בית הספר שבו לומד ילדם, או שנקבע עבורם באיזה בית ספר ילמד. בפני ההורים הוצגו שתי אפשרויות תשובה: "בחרתי בבית הספר" ו"נקבע עבור ילדי ללמוד בבית הספר שבו הוא לומד". בתרשימים הבאים מוצגים שיעורי ההורים המדווחים כי הם אלה שבחרו את בית הספר שבו לומד ילדם. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ח, ולאחר מכן נתוני תשע"ח מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ותשע"ו.

תרשים 44: שיעורי ההורים המדווחים כי הם אלה שבחרו את בית הספר שבו לומד ילדם, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח



תרשים 45: שיעורי ההורים המדווחים כי הם אלה שבחרו את בית הספר שבו לומד ילדם, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 44 עולה כי שיעורי ההורים דוברי העברית שדיווחו כי הם אלו שבחרו את בית הספר שבו לומד ילדם דומים בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים (55%-ו-54% בהתאמה) וגבוהים יותר בחטיבות העליונות (61%). לעומת זאת, בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי המדווחים נמוכים יותר ככל ששלב הגיל גבוה יותר (73% בבתי הספר היסודיים, 59% בחטיבות הביניים ו-48% בחטיבות העליונות). מעניין לראות כי שיעור המדווחים בחטיבות העליונות גבוה יותר בקרב הורים דוברי עברית בהשוואה להורים דוברי ערבית (61% לעומת 48%), לעומת שני שלבי הגיל האחרים שבהם שיעור המדווחים על בחירת בית הספר בקרב דוברי ערבית גבוה יותר מדוברי עברית (בקרב דוברי הערבית 73% בבתי ספר יסודיים ו-59% בחטיבות הביניים, ובקרב דוברי עברית כ-55% בשני שלבי הגיל).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

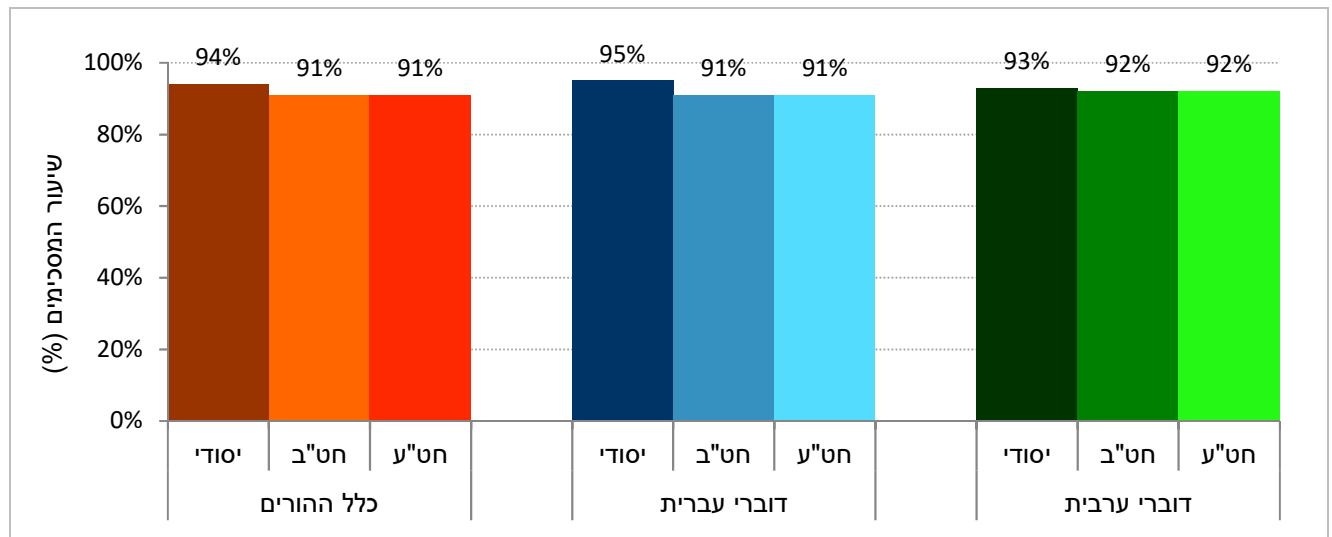
בקרב הורים דובריהעברית בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים לא נרשם בין השנים תשע"ו ותשע"ח שינוי של ממש בשיעורי הדיווח. בחטיבות העליונות נרשמה ירידה קלה. בקרב הורים דוברי ערבית לעומת זאת, נרשמה ירידה ניכרת (19%) בחטיבות העליונות. זאת, לצד עלייה קלה בחטיבות הביניים ויציבות בבתי הספר היסודיים.

7.2. חשיבות הבחירה בבית הספר בעיני ההורים

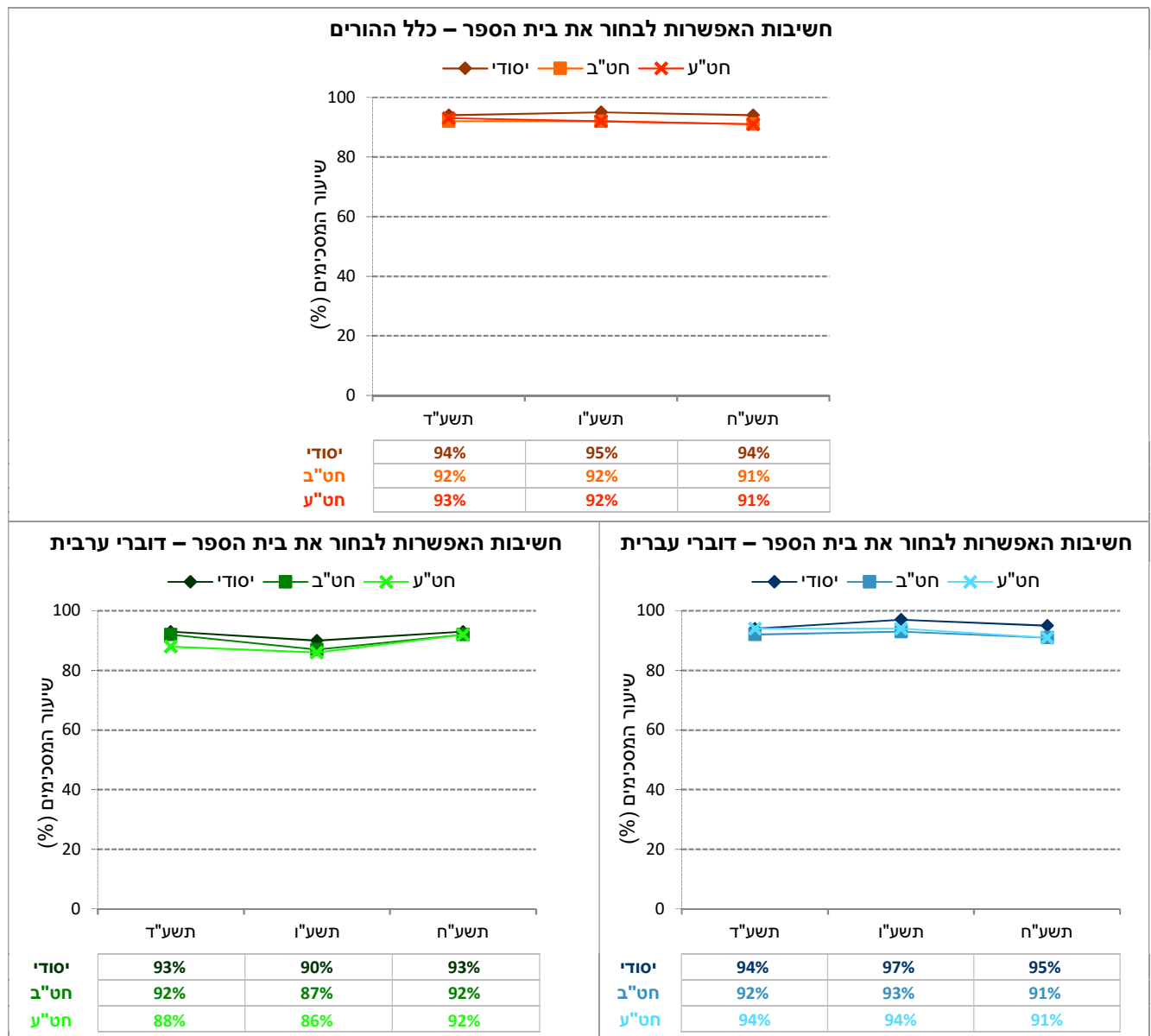
כאמור, יותר ממחצית מההורים דיווחו כי הם אלה שבחרו את בית הספר שבו לומד ילדם. בהמשך, כהשלמה לשאלה זו, ההורים נשאלו על חשיבות האפשרות לבחור את בית הספר שבו ילמד ילדם. ההורים התבקשו לדרג את מידת הסכמתם עם ההיגד "חשוב לך שיינתנו לך את האפשרות שתוכל לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדך", על סולם בן חמש דרגות, הנע מ-"במידה רבה מאוד" עד "במידה מועטה מאוד". לצורך הדיווח על הממצאים, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה" כמסכימים עם ההיגד, כלומר רואים חשיבות באפשרות לבחור את בית הספר שבו ילמד ילדם.

בתרשימים הבאים מוצגים שיעורי ההורים שציינו כי חשוב שתינתן להם האפשרות לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדם בשנת תשע"ח. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל. תחילה מוצגים הנתונים בשנת תשע"ח, ולאחר מכן נתוני תשע"ח מוצגים בהשוואה לנתוני תשע"ד ותשע"ו.

תרשים 46: שיעור ההורים המסכימים כי חשוב שתינתן להם האפשרות לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדם, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח



תרשים 47: שיעור ההורים המסכימים כי חשוב שתינתן להם האפשרות לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדם, לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנים תשע"ד, תשע"ו ותשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 46 עולה כי מעל 90% מההורים בשני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל הסכימו שחשוב שתינתן להם האפשרות לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדם. בקרב הורים דוברי עברית שיעורי המדווחים על כך שחשוב שתינתן להם האפשרות לבחור לאיזה בית ספר לשלוח את ילדם דומים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות (91%) ומעט גבוהים יותר בבתי הספר היסודיים (95%). בקרב ההורים דוברי הערבית שיעורי הדיווח דומים בכל שלבי הגיל (כ-92%).

הממצאים העולים מההשוואה הרב-שנתית

בין השנים תשע"ו ותשע"ח לא נרשם שינוי של ממש בשיעורי הדיווח בקרב ההורים דוברי העברית בכל שלבי הגיל. לעומת זאת בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה בשנים אלו עלייה בשיעור המדווחים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות ונשמרה יציבות בבתי הספר היסודיים. עם זאת יש לציין כי בחטיבות הביניים שיעורי הדיווח בתשע"ח דומים לתשע"ד, לאחר שבין תשע"ד לתשע"ו נרשמה ירידה בשיעור דומה.

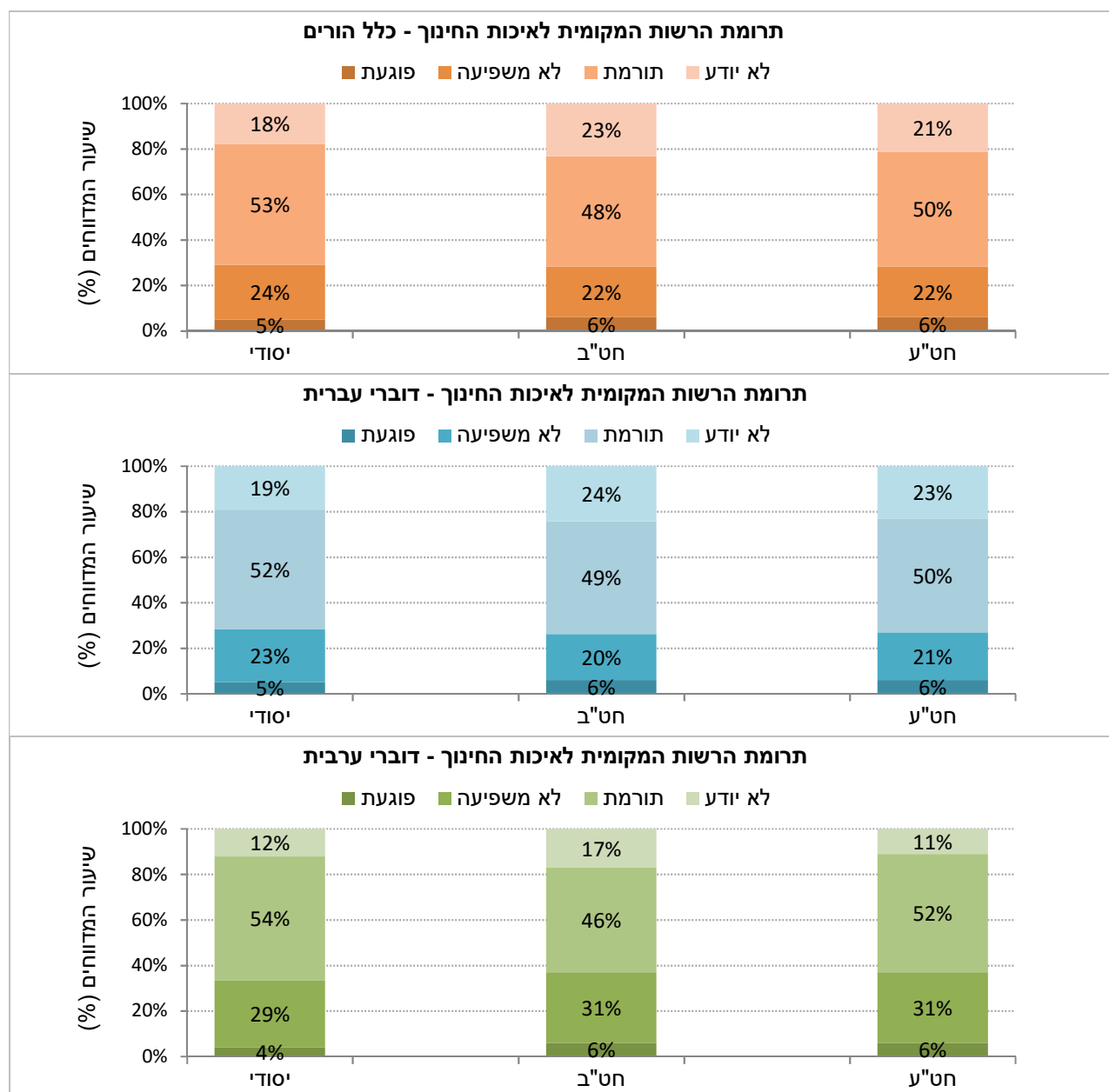
8. תרומת הרשות המקומית לאיכות החינוך

תת-פרק זה עוסק בתרומת הרשות המקומית לאיכות החינוך ביישוב, לפי דיווחי ההורים. ההורים נשאלו "האם, ובאיזו מידה, לדעתך, הרשות המקומית תורמת לאיכות החינוך ביישוב?". חמש אפשרויות תשובה הוצגו להורים: "הרשות המקומית תורמת מאוד לאיכות החינוך ביישוב"; "הרשות המקומית תורמת מעט לאיכות החינוך ביישוב"; "הרשות המקומית לא משפיעה על איכות החינוך ביישוב"; "הרשות המקומית פוגעת באיכות החינוך ביישוב" ו"הרשות המקומית פוגעת מאוד באיכות החינוך ביישוב". לצורכי הדיווח על הממצאים, סווגו ההורים אשר ציינו את אחת משתי אפשרויות התשובה "תורמת מאוד" ו"תורמת מעט" ככאלה המדווחים שהרשות המקומית תורמת לאיכות החינוך. ואילו ההורים שציינו את אחת משתי האפשרויות "פוגעת" ו"פוגעת מאוד" סווגו ככאלה המדווחים שהרשות פוגעת באיכות החינוך. כמו כן מוצגים שיעורי ההורים שדיווחו שהרשות המקומית אינה משפיעה על איכות החינוך ושיעורי ההורים שענו שאינם יודעים באיזו מידה תורמת הרשות המקומית לאיכות החינוך.

הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ח ולכן לא תוצג עבורו השוואה רב-שנתית.

בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים על תרומת הרשות המקומית לאיכות החינוך ביישוב בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית. בכל אחת מהקבוצות נתוני תשע"ח מוצגים בחלוקה לשלבי גיל: יסודי, חט"ב וחט"ע.

תרשים 48: דיווחי ההורים על תרומת הרשות המקומית לאיכות החינוך: שיעורי המדווחים לפי מגזרי שפה ושלבי גיל בשנת תשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 48 עולה כי כמחצית מההורים בשני מגזרי השפה דיווחו כי הרשות המקומית תורמת לאיכות החינוך וכ-5% מההורים בשני מגזרי השפה דיווחו כי הרשות המקומית פוגעת באיכות החינוך.

בקרב ההורים דוברי העברית, כ-20% דיווחו כי הרשות המקומית לא משפיעה על איכות החינוך ו-19%-24% מההורים השיבו שהם אינם יודעים באיזו מידה הרשות המקומית תורמת לאיכות החינוך. בקרב ההורים דוברי הערבית, כ-30% מההורים דיווחו כי הרשות המקומית לא משפיעה על איכות החינוך ו-11%-17% מההורים השיבו שהם אינם יודעים.

באיזו מידה הרשות המקומית תורמת לאיכות החינוך. בקרב ההורים דוברי העברית אין הבדלים של ממש בין שלבי הגיל השונים, ובקרב ההורים דוברי הערבית שיעורי המדווחים כי הרשות המקומית תורמת לאיכות החינוך בבתי הספר היסודיים ובחטיבות העליונות דומים (54%-52% בהתאמה) ונמוכים יותר בחטיבות הביניים (46%).

9. תפיסת מקצוע ההוראה

תת-פרק זה עוסק בעמדות ההורים ביחס למקצוע ההוראה על היבטיו השונים. ההורים התבקשו לדרג את מידת הסכמתם עם היגדים הנוגעים למקצוע ההוראה על סולם בן חמש דרגות, הנע מ-"במידה רבה מאוד" עד "במידה מועטה מאוד". לצורך הדיווח על הממצאים, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה" כמסכימים עם ההיגד.

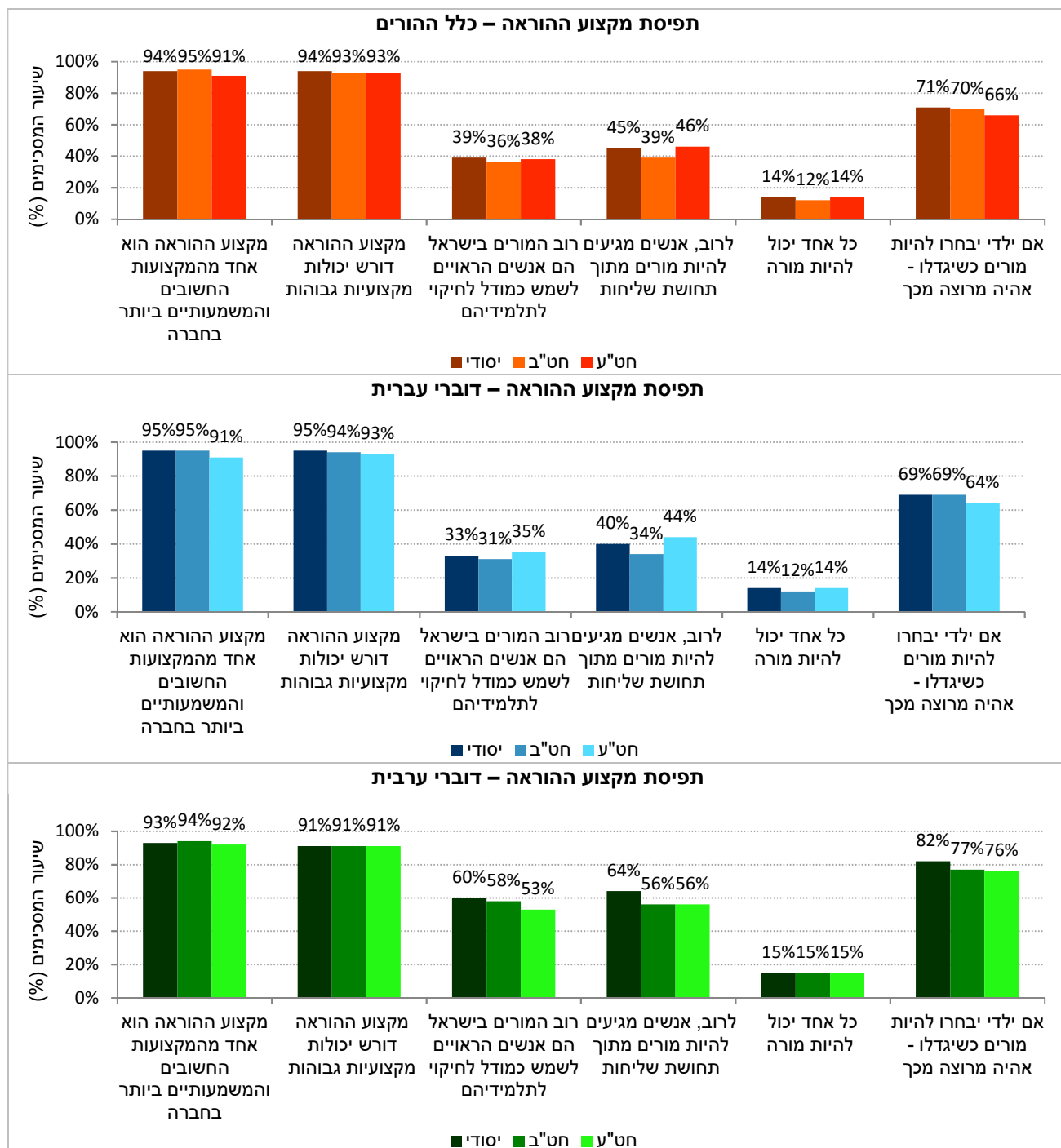
הערה: בנושא זה לא חושב מדד מסכם. הנושא הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ח ולכן לא תוצג עבורו השוואה רב-שנתית.

להלן פירוט ההיגדים הרלוונטיים לנושא זה, כפי שהם מוצגים בשאלון:

תפיסת מקצוע ההוראה
א. "מקצוע ההוראה הוא אחד מהמקצועות החשובים והמשמעותיים ביותר בחברה".
ב. "מקצוע ההוראה דורש יכולות מקצועיות גבוהות".
ג. רוב המורים בישראל הם אנשים הראויים לשמש כמודל לחיקוי לתלמידיהם".
ד. "לרוב, אנשים מגיעים להיות מורים מתוך תחושת שליחות".
ה. "כל אחד יכול להיות מורה".
ו. אם ילדיי יבחרו להיות מורים כשיגדלו – אהיה מרוצה מכך".

בתרשים הבא מוצגים שיעורי ההורים המדווחים על תפיסת מקצוע ההוראה, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית, בכל אחד משלבי הגיל.

תרשים 49 : דיווחי ההורים על תפיסת מקצוע ההוראה: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה ושלב גיל בשנת תשע"ח



הערה: נמצא שיעור אי-השבה גבוה (11%) על ההיגד "לרוב, אנשים מגיעים להיות מורים מתוך תחושת שליחות" בחטיבות ביניים דוברות עברית.

הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 49 עולה כי רובם המכריע של ההורים (מעל 90%), בשני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל, דיווחו כי לדעתם מקצוע ההוראה הוא אחד המקצועות החשובים והמשמעותיים בחברה וכי לדעתם מקצוע ההוראה דורש יכולות מקצועיות גבוהות. עם זאת, ההורים דיווחו בשיעורים נמוכים יותר שיהיו מרוצים אם ילדם יבחרו להיות מורים כשיגדלו

(כ-65% בקרב דוברי עברית ו-76% עד 82% בקרב דוברי ערבית). שיעורי ההורים דוברי הערבית שדיווחו על כך גבוהים בהשוואה לדוברי העברית בכל שלבי הגיל. בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי הדיווח דומים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות (77% ו-76% בהתאמה), ומעט גבוהים יותר בבתי הספר היסודיים (82%). בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי המדווחים על כך זהים בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים (69%), ומעט נמוכים יותר בחטיבות העליונות (64%). כמו כן פחות מחמישית מההורים (12% עד 15%) בשני מגזרי השפה ובכל שלבי הגיל דיווחו כי לדעתם **כל אחד יכול להיות מורה**.

מהתבוננות על שיעורי המדווחים על כך שרוב המורים בישראל הם אנשים **הראויים לשמש כמודל לחיקוי לתלמידיהם** ושלרוב אנשים מגיעים להיות מורים מתוך תחושת שליחות ניתן לראות כי תפיסת ההורים דוברי הערבית חיובית יותר: כשליש בלבד מההורים דוברי העברית דיווחו כי לדעתם רוב המורים בישראל ראויים לשמש מודל לחיקוי לתלמידיהם (31% עד 35%). לעומת זאת יותר ממחצית ההורים דוברי הערבית דיווחו כך (53% עד 60%). כמו כן, פחות ממחצית ההורים דוברי העברית דיווחו כי לדעתם אנשים מגיעים להיות מורים לרוב מתוך תחושת שליחות (34% עד 44%), לעומת יותר ממחצית ההורים דוברי הערבית שדיווחו על כך (56% עד 64%).

10. השתתפות תלמידים בצהרונים (תלמידי א'-ד')

הורים לתלמידים בכיתות א'-ד' נשאלו על אודות השתתפות ילדיהם בצהרונים או במסגרת צהריים אחרת: רישום לצהרון אחרי בית הספר, הימצאותו של הצהרון במתחם בית הספר, סוג הצהרון או מסגרת הצהריים בבית הספר, חוגי העשרה בפעילות בצהרון והיבטים שונים הנוגעים לשביעות רצונם מהצהרון.

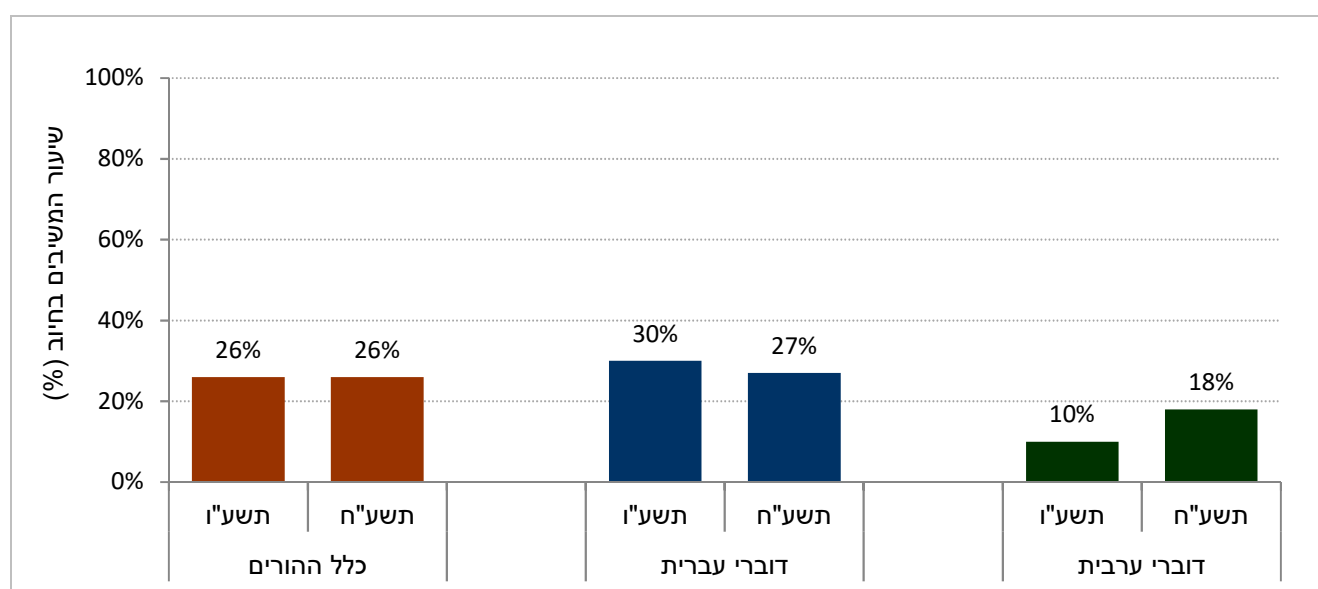
ראשית, ההורים נשאלו אם ילדם רשום לצהרון אחרי בית הספר והתבקשו להשיב "כן" או "לא".

הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ו.

10.1. רישום לצהרון

בתרשים הבא מוצגים שיעורי ההורים המדווחים כי ילדם רשום לצהרון אחרי בית הספר בשנים תשע"ו ותשע"ח, בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית.

תרשים 50: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על רישום ילדם לצהרון אחרי בית הספר: שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה בשנים תשע"ו ותשע"ח



הערה: בשנת תשע"ח נמצא שיעור אי-השבה גבוה (13%) על שאלה זו בקרב הורים לילדים בבתי ספר דוברי ערבית.

הממצאים בתשע"ח ולאורך השנים

מעיון בתרשים 50 עולה כי כרבע מההורים (26%) דיווחו כי ילדם רשום לצהרון אחרי בית הספר. שיעורי ההורים שדיווחו על כך גבוהים יותר בקרב הורים דוברי עברית (27%) בהשוואה להורים דוברי ערבית (18%). בין השנים תשע"ו ותשע"ח נרשמה יציבות בשיעורי הדיווח בקרב הורים דוברי עברית, ואילו בקרב הורים דוברי ערבית נרשמה עלייה ניכרת (8%) בשיעורי הדיווח.

הורים שצינו כי ילדיהם לא השתתפו בצהרון של בית הספר נתבקשו לפרט מדוע. שאלה זו הייתה שאלה פתוחה.

א. חלק מההורים ציינו כי **אין להם צהרון בבית הספר** או שיש יום לימודים ארוך ולכן אין צהרון.

ב. חלק מההורים ציינו כי לא רשמו את ילדם לצהרון מכיוון **שאין להם צורך** – אחד ההורים נמצא בבית או שהולכים לפעילות/חוג אחד בשעות הללו.

"אנחנו מסתדרים לבד ואין לנו צורך בכך." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית, ממ"ד)

"הוא הולך לחולצת המקומ." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית)

ג. חלק מההורים ציינו כי לא רשמו לצהרון מכיוון **שהוא יקר מדי לדעתם ואין להם מספיק כסף לרישום**.

ד. חלק קטן מההורים ציינו כי **לא היו מרוצים מהצהרון בעבר ולכן לא רשמו שוב**. הורים אלו העלו את חוסר שביעות רצונם מהאוכל בצהרון, מהחוגים ומהיחס לילדים:

"הצהרון על הפנימית מהחנות היחס." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

"האכל האוכל הירוד." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית, ממ"ד)

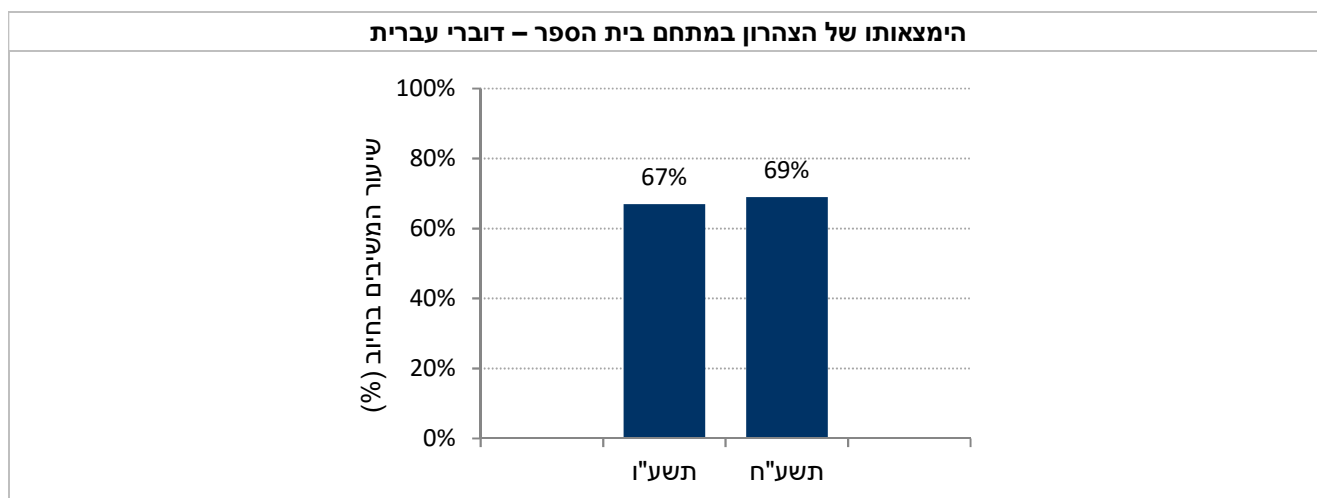
10.2. מקום קיום הצהרון

ההורים שהשיבו בחיוב כי ילדם רשום לצהרון נשאלו גם אם הצהרון מתקיים במתחם בית הספר והתבקשו להשיב "כן" או "לא".

על כל השאלות הנוגעות לצהרונים מתת-פרק זה ואילך נרשם מספר משיבים נמוך בקרב דוברי ערבית ולכן נתוניהם ונתוני כלל ההורים לא יוצגו להלן.

בתרשים הבא מוצגים שיעורי ההורים המדווחים כי הצהרון שאליו רשום ילדם מתקיים במתחם בית הספר בשנים תשע"ו ותשע"ח בבתי ספר דוברי עברית.

תרשים 51: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על הימצאותו של הצהרון שאליו רשום ילדם במתחם בית הספר: שיעורי המדווחים בבתי ספר דוברי עברית בשנים תשע"ו ותשע"ח



הערה: על שאלה זו נרשם מספר משיבים נמוך (29 הורים) בקרב הורים לילדים בבתי ספר דוברי ערבית. לפיכך נתוניהם אינם מוצגים בתרשים.

הממצאים בתשע"ח ולאורך השנים

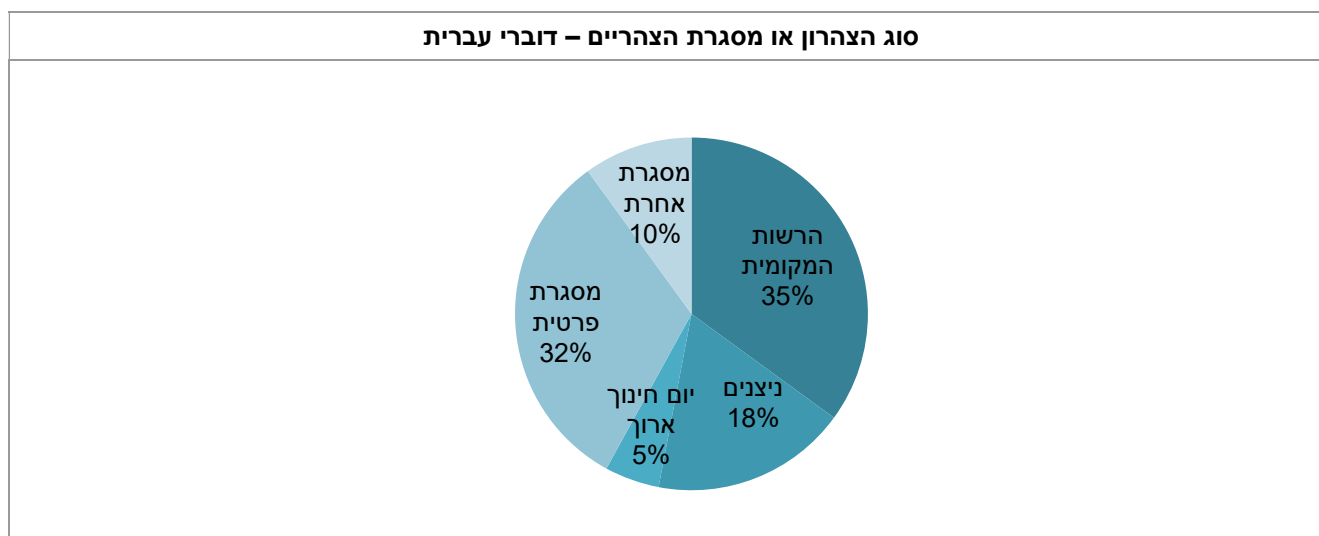
מעיון בתרשים 51 עולה כי יותר משני שלישים מההורים דוברי העברית (69%) דיווחו כי הצהרון שאליו רשום ילדם נמצא במתחם בית הספר. בין השנים תשע"ו לתשע"ח נרשמה יציבות בשיעורי הדיווח.

10.3. סוג הצהרון

הורים שהשיבו בחיוב כי ילדם רשום בצהרון או מסגרת הצהריים שבהם משתתף ילדם. חמש אפשרויות תשובה הוצגו בפני ההורים: "צהרון של הרשות המקומית"; "תוכנית ניצנים" (תוכנית צהרונים ארצית הפועלת במוסדות חינוך, בהתאם למתווה שקבע משרד החינוך); "יום חינוך ארוך של משרד החינוך (יוח"א)"; "מסגרת פרטית"; "מסגרת אחרת".

בתרשים הבא מוצגים דיווחי ההורים על סוג הצהרון או מסגרת הצהריים בשנת תשע"ח בבתי ספר דוברי עברית. בלוח שלאחר מכן מוצגת השוואה של הנתונים בשנים תשע"ו ותשע"ח.

תרשים 52: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על סוג הצהרון או מסגרת הצהריים שבהם משתתף ילדם: שיעורי המדווחים בבתי ספר דוברי עברית בשנת תשע"ח



הערות:

- על שאלה זו נרשם מספר משיבים נמוך (25 הורים) בקרב הורים לילדים בבתי ספר היסודיים דוברי הערבית. לפיכך נתוניהם אינם מוצגים בתרשים. כמו כן נמצא שיעור אי-השבה גבוה (13%) בקרב הורים לילדים בבתי הספר היסודיים דוברי העברית.
- שיעורי המדווחים בקטגוריות השונות אינם בהכרח מסתכמים ל-100% שכן הם עוגלו למספרים שלמים.

לוח 2: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על סוג הצהרון או מסגרת הצהריים שבהם משתתף ילדם: שיעורי המדווחים בבתי ספר דוברי עברית בשנים תשע"ו ותשע"ח

סוג הצהרון/מסגרת הצהריים	שנה	דוברי עברית
הרשות המקומית	תשע"ו	39%
	תשע"ח	35%
ציל"ה או מצהל"ה	תשע"ו	5%
ניצנים	תשע"ח	18%
יום חינוך ארוך	תשע"ו	12%
	תשע"ח	5%
מסגרת פרטית	תשע"ו	38%
	תשע"ח	32%
מסגרת אחרת	תשע"ו	7%
	תשע"ח	10%

הערות:

1. בשנת תשע"ח ההורים נשאלו על תוכנית ניצנים שהחליפה את תוכנית ציל"ה/מצהל"ה.
2. על שאלה זו נרשם מספר משיבים נמוך (25 הורים) בקרב הורים לילדים בבתי ספר היסודיים דוברי הערבית. לפיכך נתוניהם אינם מוצגים בתרשים.

הממצאים בתשע"ח ולאורך השנים

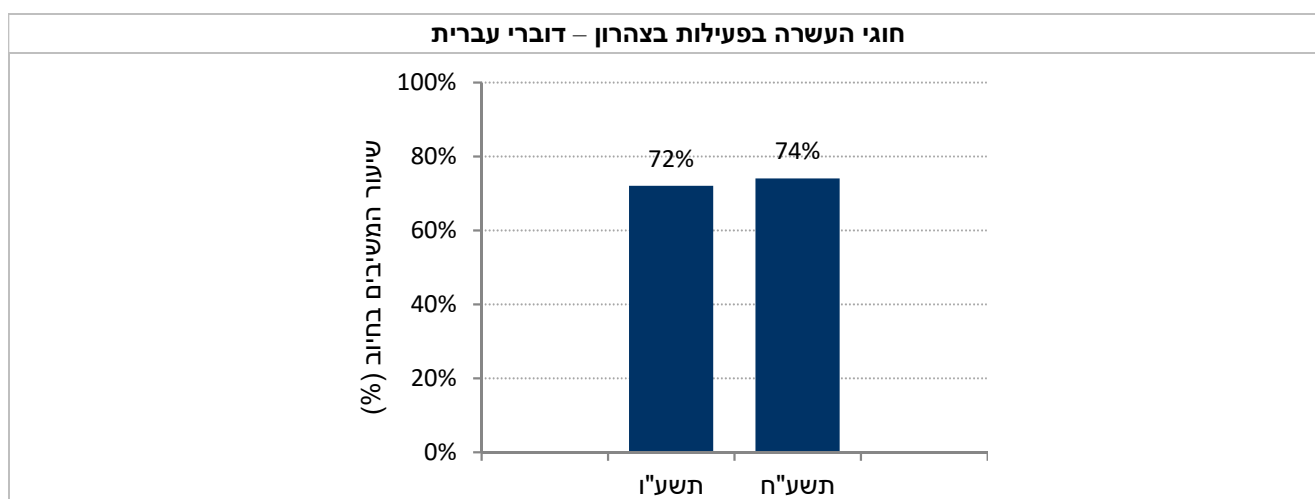
מעיון בתרשים 52 עולה כי סוגי הצהרון הנפוצים ביותר לפי דיווחי ההורים דוברי העברית הם צהרון מטעם הרשות המקומית (35%) או מטעם מסגרת פרטית (32%). כ-20% מההורים דיווחו כי ילדם רשום לצהרון מטעם ניצנים, 10% דיווחו על מסגרת אחרת ו-5% על יום חינוך ארוך. מעיון בלוח 2 עולה כי בין תשע"ח לתשע"ו נרשמה ירידה קלה בשיעור המדווחים כי ילדם רשום לצהרון של הרשות המקומית (-4%), יום חינוך ארוך (-7%) ומסגרת פרטית (-6%). לעומת זאת נרשמה עלייה ניכרת בשיעור המדווחים על הרשמה לתוכנית ניצנים (+13%) בהשוואה לציל"ה (אשר הייתה מיועדת בתשע"ו רק לתלמידים מרקע חברתי-כלכלי נמוך).

10.4. חוגי העשרה בצהרון

עוד בנושא זה נשאלו ההורים אם הפעילות בצהרון כוללת בחלק מהימים או בכל הימים חוגי העשרה (כגון דרמה, מפגש עם בעלי חיים וכדומה) והתבקשו להשיב ב-"כן" או "לא".

בתרשים הבא מוצגים שיעורי ההורים המדווחים כי הפעילות בצהרון כוללת חוגי העשרה בשנים תשע"ו ותשע"ח בבתי ספר דוברי עברית.

תרשים 53: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על חוגי העשרה בפעילות בצהרון: שיעורי המדווחים בבתי ספר דוברי עברית בשנים תשע"ו ותשע"ח



הערה: על שאלה זו נרשם מספר משיבים נמוך (29 הורים) בקרב הורים לילדים בבתי ספר דוברי ערבית. לפיכך נתוניהם אינם מוצגים בתרשים.

הממצאים בתשע"ח ולאורך השנים

מעיון בתרשים 53 עולה כי כשלושה רבעים מההורים (74%) דיווחו כי הפעילות בצהרון של ילדם כוללת חוגי העשרה. בין השנים תשע"ו ותשע"ח לא חל שינוי בשיעורי הדיווח בקרב הורים דוברי עברית.

10.5. שביעות רצון מהיבטים שונים הנוגעים לצהרון

ההורים נשאלו גם על שביעות רצונם מהיבטים שונים הנוגעים לצהרון – שביעות רצון כללית, שביעות רצון מהפעילויות בצהרון ושביעות רצון ממדריכי הצהרון. ההורים התבקשו לדרג את מידת הסכמתם עם היגדים בנושא זה על סולם בן חמש דרגות, הנע מ-"במידה רבה מאוד" עד "במידה מועטה מאוד". לצורך הדיווח על הממצאים, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה" כמסכימים עם ההיגד. בתרשים הבא מוצגים נתוני המדד המסכם "שביעות רצון מהיבטים שונים הנוגעים לצהרון" וההיגדים המרכיבים אותו בשנת תשע"ח בבתי ספר דוברי עברית. בתרשים שלאחר מכן מוצגת השוואה של נתוני המדד המסכם בשנים תשע"ו ותשע"ח.

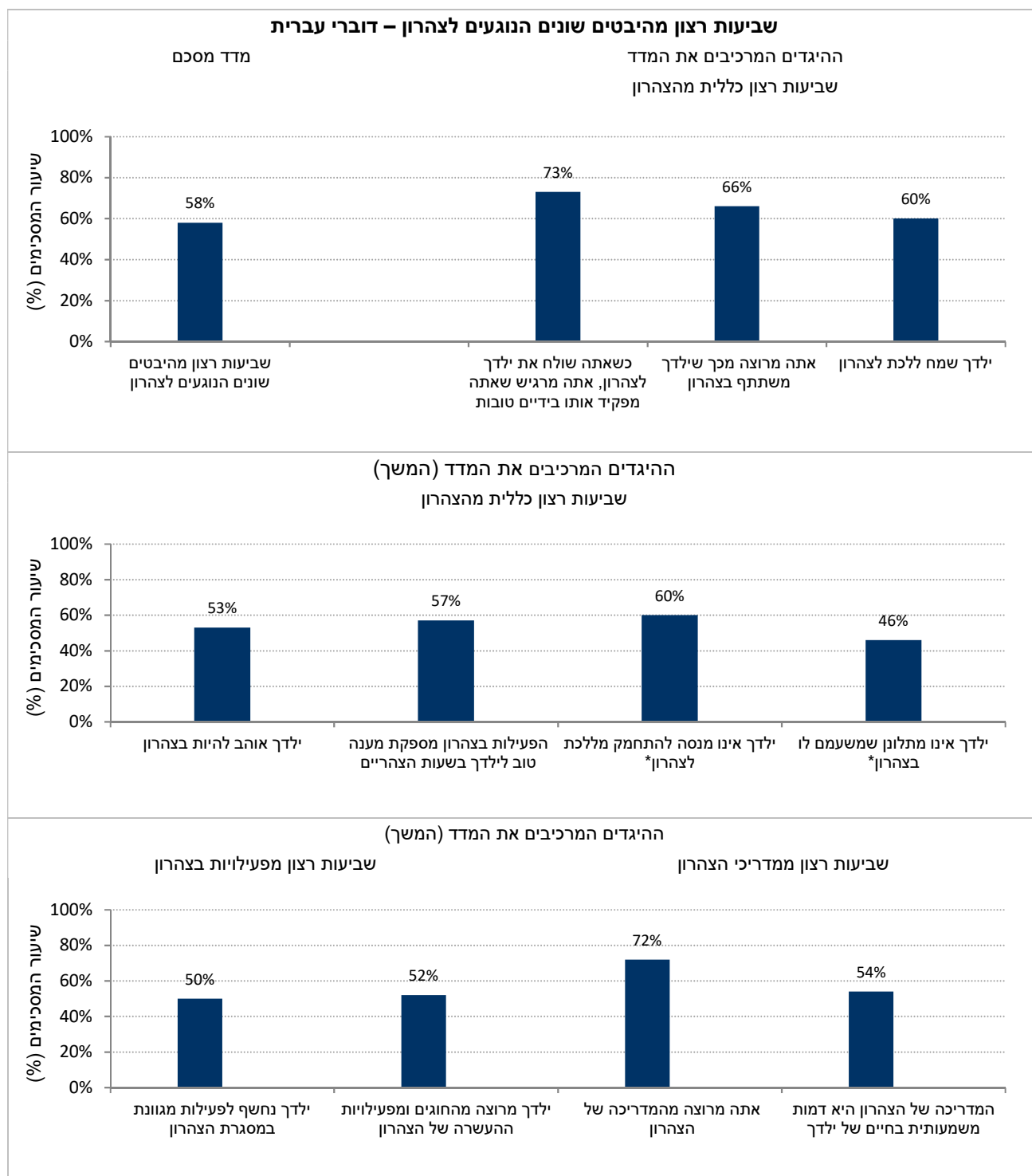
הערה: הרכב ההיגדים במדד המסכם השתנה בתשע"ח, ונתוני תשע"ו חושבו רטרואקטיבית לפי ההרכב הנוכחי של המדד המסכם.

להלן פירוט ההיגדים המרכיבים מדד זה כפי שהם מוצגים בשאלון:

מדד מסכם: שביעות רצון מהיבטים שונים הנוגעים לצהרון
שביעות רצון כללית מהצהרון
א. "כשאתה שולח את ילדך לצהרון, אתה מרגיש שאתה מפקיד אותו בידיים טובות".
ב. "אתה מרוצה מכך שילדך משתתף בצהרון הזה".
ג. "ילדך שמח ללכת לצהרון".
ד. "ילדך אוהב להיות בצהרון".
ה. "הפעילות בצהרון מספקת מענה טוב לילדך בשעות הצהריים".
ו. "ילדך אינו מנסה להתחמק מללכת לצהרון".*
ז. ילדך אינו מתלונן שמשעמם לו בצהרון".*
שביעות רצון מפעילויות בצהרון
ח. "ילדך נחשף לפעילות מגוונת במסגרת הצהרון".
ט. "ילדך מרוצה מהחוגים ומפעילויות ההעשרה של הצהרון".
שביעות רצון ממדריכי הצהרון
י. "אתה מרוצה מהמדריכה של הצהרון".
יא. "המדריכה של הצהרון היא דמות משמעותית בחיים של ילדך".

* היגדים אלה נוסחו בשאלון על דרך השלילה, ולצורך הדיווח נוסחו מחדש על דרך החיוב כשאר ההיגדים, כך שערכים גבוהים יותר משקפים שביעות רצון כללית גבוהה יותר מהצהרון. הנוסחים המקוריים בשאלון: "ילדך מנסה להתחמק מללכת לצהרון"; "ילדך מתלונן שמשעמם לו בצהרון".

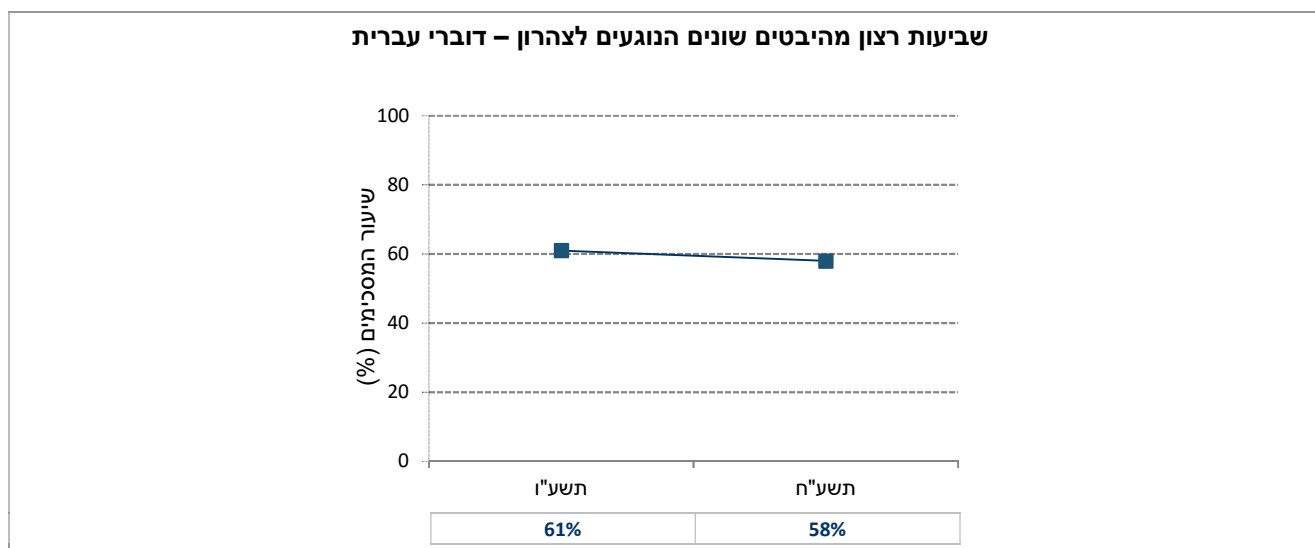
תרשים 54: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על שביעות רצון מהיבטים שונים הנוגעים לצהרון: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים בבתי ספר דוברי עברית בשנת תשע"ח



* היגדים אלה נוסחו בשאלון על דרך השלילה, ולצורך הדיווח נוסחו מחדש על דרך החיוב כשאר ההיגדים, כך שערכים גבוהים יותר משקפים שביעות רצון כללית גבוהה יותר מהצהרון. הנוסחים המקוריים בשאלון: "ילדך מתלונן שמשעמם לו בצהרון"; "ילדך מנסה להתחמק מללכת לצהרון".

הערה: על שאלה זו נרשם מספר משיבים נמוך (27 הורים) בקרב הורים לילדים בבתי ספר דוברי ערבית. לפיכך נתוניהם אינם מוצגים בתרשים. כמו כן נמצא שיעור אי-השבה גבוה בקרב הורים לילדים בבתי ספר דוברי עברית על היגדים אלו: "אתה מרוצה מכך שילדך משתתף בצהרון" (10%), "ילדך מרוצה מהחוגים ומפעילויות ההעשרה של הצהרון" (14%), "אתה מרוצה מהמדריכה של הצהרון" (13%) ו"המדריכה של הצהרון היא דמות משמעותית בחיים של ילדך" (15%).

תרשים 55: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על שביעות רצון מהיבטים שונים הנוגעים לצהרון: שיעורי המסכימים עם הנאמר בהיגדים בבתי ספר דוברי עברית בשנים תשע"ו ותשע"ח



הערות:

1. הרכב ההיגדים במדד המסכם השתנה בתשע"ח, ונתוני תשע"ו חושבו רטרואקטיבית לפי ההרכב הנוכחי של המדד המסכם.
2. על שאלה זו נרשם מספר משיבים נמוך (27 הורים) בקרב הורים לילדים בבתי ספר דוברי עברית. לפיכך נתוניהם אינם מוצגים בתרשים.

הממצאים בתשע"ח ולאורך השנים

מעיון בתרשימים 54 ו-55 עולה כי מעט יותר ממחצית ההורים (58%) דיווחו על שביעות רצון מהיבטים שונים הנוגעים לצהרון, ללא שינוי בהשוואה לתשע"ו. מהתבוננות בהיגדים המרכיבים את המדד המסכם ניתן לראות כי שיעורי המדווחים בקרב הורים דוברי עברית גבוהים בנוגע לתחושה שההורים מפקידים את ילדם בידיים טובות (73%), בנוגע לכך שהם מרוצים שילדם משתתף בצהרון (66%) ובנוגע למידה בה הילד שמח ללכת לצהרון (60%). כמו כן 72% מההורים דוברי העברית מרוצים מהמדריכה בצהרון. עם זאת כמחצית מההורים דיווחו שהילד מתלונן שמשעמם לו (מהם 27% מההורים ציינו שהילד מתלונן שמשעמם לו ב"מידה רבה" או ב"מידה רבה מאוד").

באשר לפעילויות בצהרון, כמחצית ההורים דיווחו כי הפעילויות מגוונות וכי ילדם מרוצה מהחוגים ומפעילויות ההעשרה של הצהרון.

11. בית הספר של החופש (תלמידי א'-ד')

הורים לתלמידים בכיתות א'-ד' נשאלו גם על תוכנית הקיץ "בית הספר של החופש": הפעלת התוכנית בבית הספר, השתתפות הילד בתוכנית ושביעות הרצון מהתוכנית.

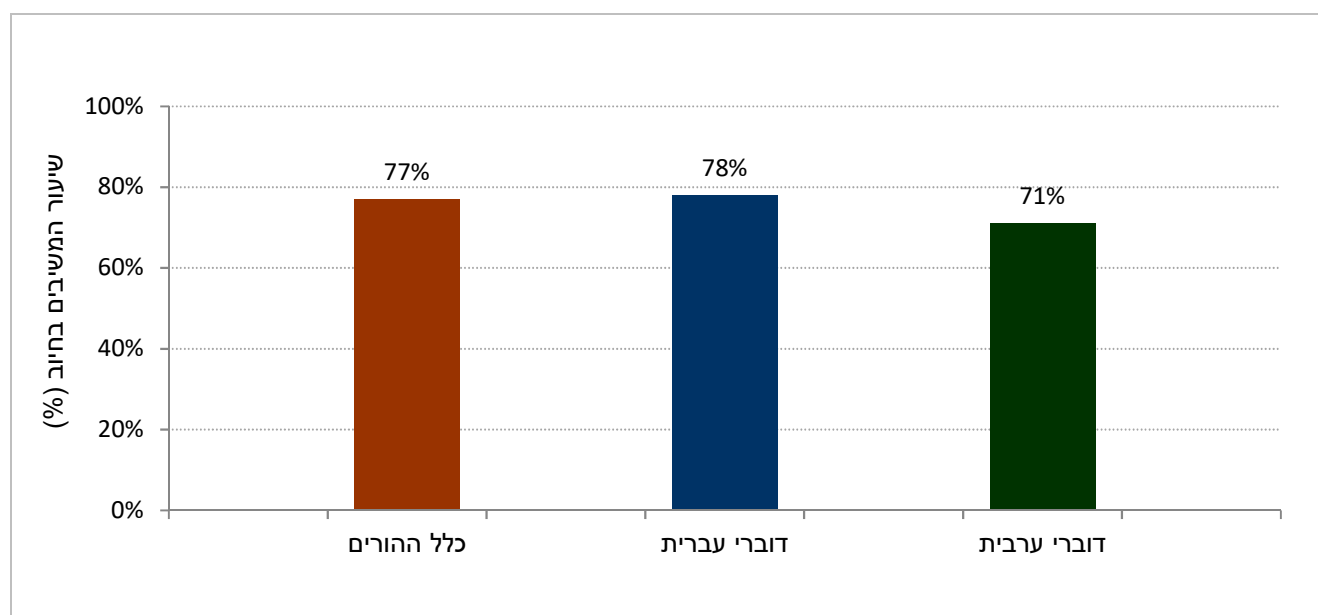
הערה: נושא זה הועבר לראשונה בשאלוני תשע"ח ולכן לא תוצג עבורו השוואה רב-שנתית.

ראשית, ההורים נשאלו אם בבית הספר של ילדם מתקיימת תוכנית הקיץ "בית הספר של החופש" והתבקשו להשיב "כן" או "לא".

11.1 קיום תוכנית הקיץ "בית הספר של החופש"

בתרשים הבא מוצגים שיעורי ההורים המדווחים כי בבית הספר של ילדם מתקיימת תוכנית הקיץ "בית הספר של החופש" בשנת תשע"ח. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית.

תרשים 56: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על קיום תוכנית הקיץ "בית הספר של החופש": שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה בשנת תשע"ח



הערה: נמצא שיעור אי-השבה גבוה (10%) על שאלה זו בקרב הורים לילדים בבתי ספר דוברי עברית.

הממצאים בתשע"ח

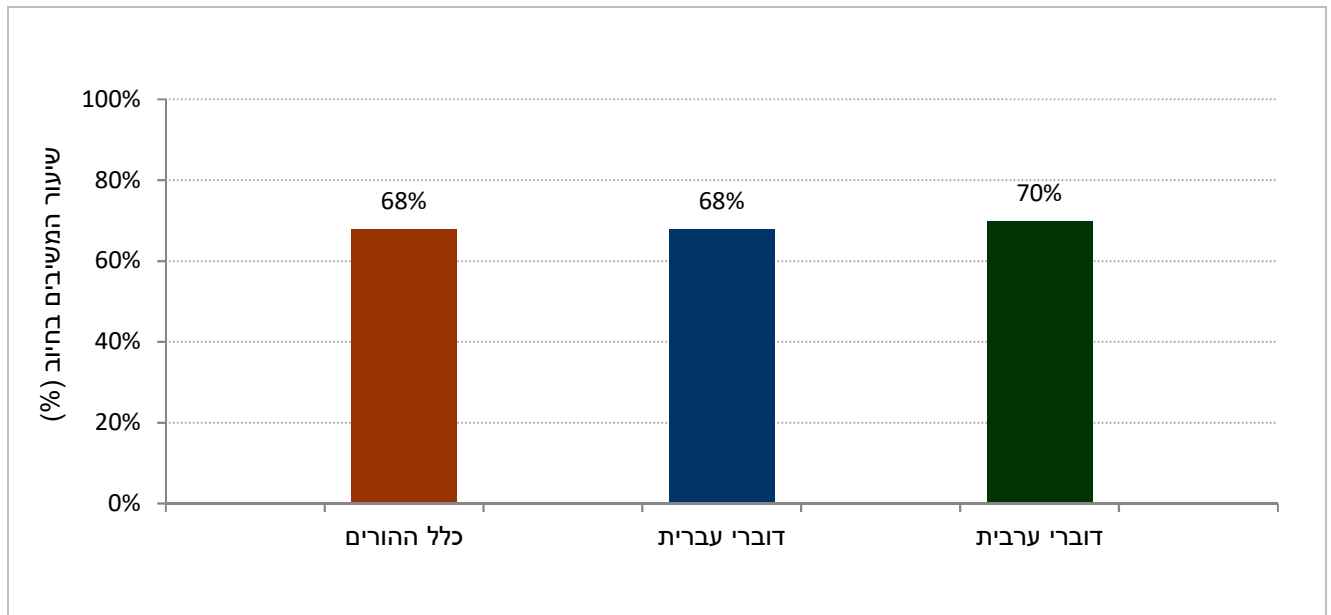
מעיון בתרשים 56 עולה כי כשלושה רבעים מההורים (77%) דיווחו על קיומה של התוכנית "בית הספר של החופש" בבית הספר של ילדם. שיעורי ההורים שדיווחו על קיומה של התוכנית בבית הספר של ילדם גבוהים יותר בקרב הורים דוברי עברית (78%) בהשוואה להורים דוברי ערבית (71%).

11.2. השתתפות בתוכנית הקיץ "בית הספר של החופש"

ההורים שהשיבו בחיוב כי בבית הספר של ילדם מתקיימת תוכנית הקיץ "בית הספר של החופש" נשאלו גם אם ילדם השתתף בתוכנית זו והתבקשו להשיב "כן" או "לא".

בתרשים הבא מוצגים שיעורי ההורים המדווחים כי **ילדם השתתף בתוכנית הקיץ "בית הספר של החופש"** בשנת תשע"ח. הנתונים מוצגים בנפרד עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית.

תרשים 57: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על השתתפות ילדם תוכנית הקיץ "בית הספר של החופש": שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה בשנת תשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 57 עולה כי מרבית ההורים (68%) דיווחו כי ילדם השתתף בתוכנית הקיץ "בית הספר של החופש". שיעורי ההורים שדיווחו על כך דומים בשני מגזרי השפה.

הורים שצינו כי ילדם לא השתתף בתוכנית הקיץ "בית הספר של החופש" נתבקשו לפרט מדוע. שאלה זו הייתה שאלה פתוחה. על שאלה זו ענו הורים לילדים ביסודי בלבד

א. חלק מההורים ציינו כי **לא היה להם צורך בכך** – אחד מההורים היה בבית עם הילד, נסעו לחופשה או שהיו תכניות אחרות.

"אני הייתי עם הילדי... (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית, ממ"ד)

"כי לא היה צורך." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר ערבית)

ב. חלק מההורים ציינו כי **הילדים לא רצו להירשם לתוכנית** או שהעדיפו ללכת לקייטנה אחרת.

"הוא היה בקייטנה אחרת דרך האמא..." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית, ממלכתי)

"הילדה לא רצתה להשתתף." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר ערבית)

ג. עוד ציינו חלק מההורים מגוון סיבות נוספות לכך שלא רשמו את ילדיהם לבית הספר של החופש הגדול כגון

המחיר שעדיין לא הוגן לטעמם, ניסיון לא חיובי משנים קודמות וסיבות אישיות.

"כי התכנית משעממת והמחיר גבוה ואם אי שם צעיר צעיר וילדים ולא אי שם"

הכשרה או משהו." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר עברית, ממ"ד)

"הילד הרגיש מוטרף." (הורה לתלמיד/ה ביסודי, בית ספר דובר ערבית)

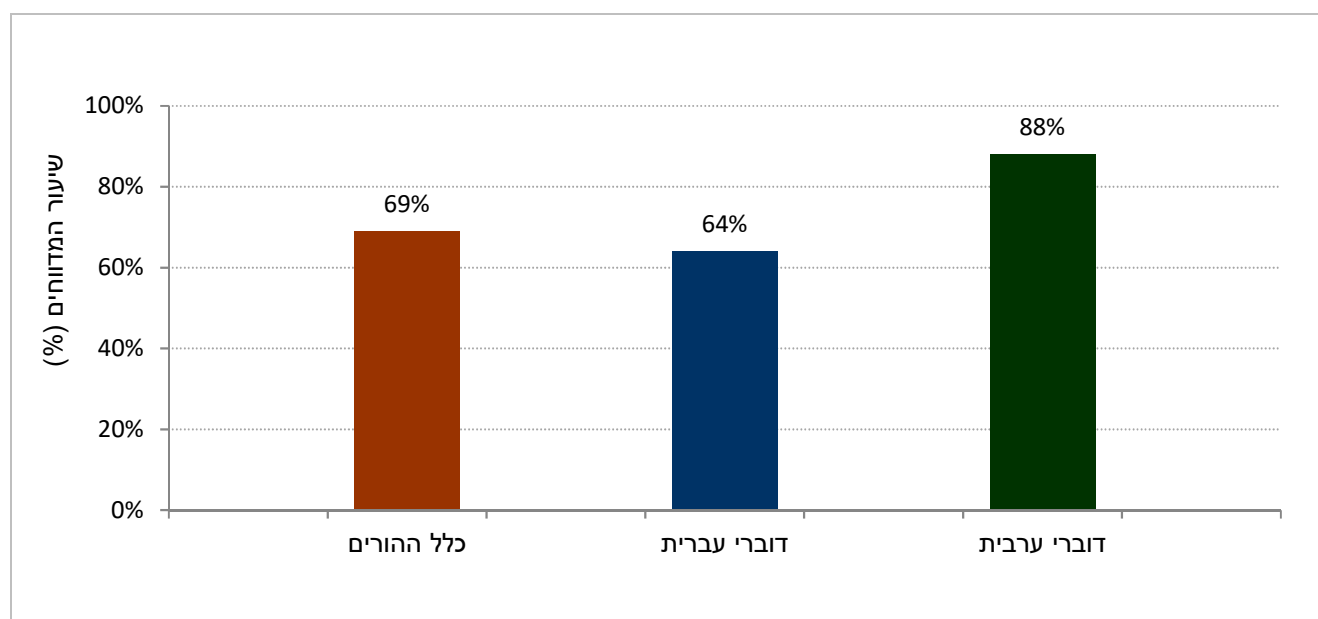
11.3. שביעות רצון מתוכנית הקיץ "בית הספר של החופש"

הורים שדיווחו כי ילדם השתתף בתוכנית הקיץ "בית הספר של החופש" נשאלו "האם, ובאיזו מידה אתה שבע רצון מהתוכנית?". ההורים התבקשו לדרג את מידת שביעות רצונם על סולם בן חמש דרגות, הנע מ-"במידה רבה מאוד" עד "במידה מועטה מאוד או בכלל לא". לצורך הדיווח על הממצאים, סווגו המשיבים אשר ציינו את אחד משני הערכים "במידה רבה מאוד" או "במידה רבה" כשבעי רצון מהתוכנית.

בתרשים הבא מוצגים שיעורי ההורים המדווחים כי הם שבעי רצון מתוכנית הקיץ "בית הספר של החופש". הנתונים מוצגים עבור קבוצת כלל ההורים, הורים לתלמידים בבתי ספר דוברי עברית והורים לתלמידים בבתי ספר דוברי ערבית.

תרשים 58: דיווחי ההורים לתלמידים בכיתות א'-ד' על שביעות רצונם מתוכנית הקיץ "בית הספר של החופש":

שיעורי המדווחים לפי מגזר שפה בשנת תשע"ח



הממצאים בתשע"ח

מעיון בתרשים 58 עולה כי מרבית ההורים (69%) דיווחו כי הם שבעי רצון מתוכנית הקיץ "בית הספר של החופש". שיעורי ההורים דוברי הערבית שדיווחו על שביעות רצונם מהתוכנית (88%) גבוהים באופן ניכר בהשוואה להורים דוברי העברית (64%).

אקלים

רוב ניכר בקרב ההורים מחזיק בתפיסות חיוביות בנוגע לכמה היבטים מרכזיים של האקלים בבתי הספר: שביעות רצון כללית מבית הספר; יחסים חיוביים בין מורים לתלמידים; הרגשה נוחה לפנות לצוות החינוכי במצבי משבר או קושי של ילדם; תפיסה לפיה בית הספר עושה מאמצים למניעת אלימות.

כשני שלישים מההורים דיווחו על תפיסות חיוביות בנוגע לשותפות הורים בבית הספר ולסביבה הפיזית בבית הספר וכן בנוגע לתפיסת ההוראה כמעניינת וברורה ולהוראה המעודדת מעורבות ורלוונטיות.

סביב מחצית מההורים דיווחו על ההיבטים הבאים: שביעות רצון מגודל הכיתה של ילדיהם; חשים מעורבים בבית הספר שבו לומד ילדם.

ככלל, בשני מגזרי השפה נרשמו **דפוסי דיווח דומים בשלבי הגיל השונים** (קרי: נושאים בהם שיעורי הדיווח היו גבוהים יחסית לנושאים אחרים – כך היה בכל שלבי הגיל, ולהיפך).

שיעור לא מבוטל מכלל ההורים דיווחו על אלימות מילולית בין תלמידים (48% בבתי הספר היסודיים, 32% בחטיבות הביניים ו-18% בחטיבות העליונות). שיעור לא מבוטל של הורים לתלמידים בבתי הספר היסודיים דיווחו גם על **אלימות פיזית בין תלמידים** (31%). שיעורי דיווח על סוג זה של אלימות נמוכים יותר בחטיבות הביניים (16%) ובחטיבות העליונות (7%). שיעורי הדיווח על **אלימות חברתית** עמדו על כ-15% בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים ואף פחות מכך בחטיבות העליונות. שיעורי הדיווח על **אלימות דיגיטלית** היו הנמוכים ביותר ועמדו על 5% עד 9%.

על פי דיווחי ההורים, **אלימות מורים כלפי תלמידים אינה תופעה שכיחה**, אך אלימות מילולית מצד מורים (6% עד 8%) רווחת יותר מאלימות פיזית (עד 3%). בקרב הורים דוברי ערבית שיעורי הדיווח על אלימות מילולית ופיזית מצד מורים כלפי תלמידים בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים גבוהים יותר בהשוואה להורים דוברי עברית. **לאורך השנים נרשמה מגמת שיפור:** בחטיבות העליונות דוברות הערבית נרשמו ירידות בשיעורי הדיווח על אלימות דיגיטלית ועל אלימות חברתית, ובבתי הספר היסודיים נרשמה בקרב דוברי הערבית עלייה בשיעורי הדיווח על מאמצי בית הספר למניעת אלימות. בקרב ההורים דוברי העברית נרשמה בין תשע"ו לתשע"ח ירידה בדיווחים על אלימות מילולית בין תלמידים ועל אלימות מילולית מצד המורים.

חינוך לערכים והדגשת ערכים והישגים בבתי הספר

באשר לתפיסות בנוגע לחינוך לערכים, ככלל, ההורים דיווחו בשיעורים גבוהים כי הם רואים חשיבות רבה בכך שמערכת החינוך תקדם את הערכים השונים שהוצגו בסקר, ואילו שיעורי הדיווח על הדגשת הערכים הללו בפועל ע"י בית הספר נמוכים יותר. כך, נרשמו פערים גדולים במיוחד בין שיעורי הדיווח על חשיבות הערך "מימוש עצמי" לשיעורי הדיווח על הדגשתו בפועל (פערים של 40% עד 45%). פער דומה נרשם בערך "אורח חיים בריא" בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות ובערך "כישורים בין-אישיים וחברתיים" בחטיבות הביניים.

לאורך השנים נרשמה בחטיבות העליונות מגמת צמצום בפערים בין הרצוי למצוי ברוב הערכים. בשני שלבי הגיל האחרים לא נרשם שינוי של ממש בפער בין המצוי לרצוי (או שנרשמו תנודות ללא מגמה ברורה). יש לציין שבקרב הורים דוברי ערבית נרשמו מגמות בולטות ועקביות יותר של צמצום הפער בין המצוי לרצוי לאורך השנים.

לתפיסתם של 60% עד כשני שלישים מההורים **בית הספר מדגיש הישגים וערכים באותה המידה.** בחטיבות הביניים כ-60% מההורים דיווחו שזהו המצב הרצוי, ושיעורים מעט נמוכים יותר נרשמו ביתר שלבי הגיל. יותר משני שלישים

מההורים סבורים כי בית הספר **מפעיל על התלמידים לחץ סביר להגיע להישגים**. המגמות בין תשע"ו לתשע"ח בשני נושאים אלו היו שונות בלשבי הגיל השונים ולעת עתה קשה להצביע על מגמה ברורה.

השוואה בין דיווחי הורים דוברי עברית ודוברי ערבית

במרבית המדדים, דיווי ההורים דוברי הערבית חיוביים יותר מאלו של דוברי העברית: תפיסת ההוראה כמעניינת, ברורה ומעודדת מעורבות ורלוונטיות; סביבה פיזית מטופחת ונקייה; שותפות הורים בבית הספר ותחושת מעורבות של ההורים בנעשה בבית הספר (בעיקר בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות); שיעורים גבוהים ידיווחו כי לדעתם גובה התשלומים הוא סביר (ולא מעטים אף סברו שהתשלומים נמוכים מדי).

באשר לנושא הנחלת הערכים במערכת החינוך, **הפערים בין המצב הרצוי למצוי בקרב דוברי ערבית נמוכים מעט בהשוואה לדוברי עברית**. ככלל, שיעור ההורים דוברי הערבית שדיווחו שמערכת החינוך מדגישה הישגים יותר מערכים ושיעור ההורים שדיווחו שזה המצב הרצוי בעיניהם גבוה בהשוואה לשיעור ההורים דוברי העברית שדיווחו על כך. גם בכל הנוגע להדגשת ערכים יותר מהישגים, הפערים בין המצב הרצוי למצוי בקרב דוברי הערבית נמוכים מעט בהשוואה לדוברי העברית.

בשונה מהמגמות שתוארו לעיל, בנושא אחד דיווחי ההורים דוברי הערבית היו דווקא פחות חיוביים כאשר רבים מהם סברו כי בתי הספר לוחצים/מעמיסים על התלמידים יתר על המידה.

פערים בין מגזרי השפה נרשמו בשיעורי הדיווח על **רישום לצהרון ועל קיומה של תוכנית "בית הספר של החופש"** בבית הספר: בשני המקרים שיעורי הדיווח גבוהים יותר בקרב ההורים דוברי העברית (כרבע מדוברי העברית לעומת כחמישית מדוברי הערבית דיווחו על רישום לצהרון, 78% לעומת 71% דיווחו על קיומה של תוכנית הקיץ בבית הספר). בקרב דוברי הערבית נרשמה בין תשע"ו לתשע"ח עלייה (של כ-10%) בשיעורי המדווחים על רישום לצהרון.

השוואה בין דיווחי ההורים בתשע"ח לדיווחים בשנים קודמות

מהשוואה בין נתוני תשע"ח לשנים הקודמות עולה תמונה שונה בשני מגזרי השפה.

בקרב הורים דוברי הערבית לא נרשמו שינויים ניכרים לאורך תקופת המדידה ברוב הנושאים. בבתי הספר היסודיים נרשמה בין תשע"ו לתשע"ח ירידה בשיעור הרצון מגודל הכיתה ובאופן כללי מבית הספר. בחטיבות הביניים נרשמה עלייה בשיעורי הדיווח על שותפות הורים בבית הספר וירידה בשיעורי הדיווח על אלימות מילולית בין תלמידים ועל אלימות מילולית מצד המורים. בחטיבות העליונות נרשמה עלייה לאורך השנים בשיעור ההורים שדיווחו שילדיהם נעזרים בשיעורים פרטיים (באופן לא קבוע). בין השנים תשע"ו לתשע"ח נרשמה ירידה בשיעור ההורים שדיווחו שהם מעוניינים להיות מעורבים בבית הספר (בקרב הורים שהעידו שאינם מעורבים).

בקרב הורים דוברי ערבית נרשמו שינויים רבים יותר לאורך השנים. בבתי הספר היסודיים ובחטיבות הביניים נרשמה בין תשע"ו לתשע"ח עלייה בדיווחי ההורים על שביעות רצון מגודל הכיתה, ואילו בחטיבות העליונות נרשמה דווקא ירידה בשיעורי הדיווח על נושא זה; בין תשע"ו לתשע"ח נרשמה עלייה בשיעורי הדיווח על שותפות הורים בבית הספר (בעיקר ביסודיים ובחט"ב); בין תשע"ו לתשע"ח נרשמה עלייה בשיעורי הדיווח על סביבה פיזית מטופחת ונקייה (אם כי שיעורי הדיווח בתשע"ח דומים לאלו שנרשמו בתשע"ד); לאורך שלוש המדידות נרשמה ירידה ניכרת בשיעור ההורים שדיווחו שהם מעוניינים להיות מעורבים בבית הספר (בקרב ההורים שהעידו שאינם מעורבים).

בשלושת שלבי הגיל נרשמה עלייה בשיעור ההורים דוברי הערבית שדיווחו שתשלומי ההורים נמוכים מדי בין תשע"ד לתשע"ח. בבתי הספר היסודיים נרשמה עלייה בשיעור ההורים שסברו שגובה תשלומי ההורים הוא במידה הנכונה בין

תשע"ו לתשע"ח. בחטיבות הביניים שיעור ההורים שדיווחו שגובה התשלומים הוא במידה הנכונה ירד מעט בין תשע"ו לתשע"ח אך עלה בהשוואה לתשע"ד. בחטיבות העליונות לא נרשם שינוי של ממש בדיווחי ההורים בין תשע"ו לתשע"ח אך מתשע"ד נרשמה עלייה בשיעור ההורים שדיווחו כי גובה תשלומי ההורים הוא במידה הנכונה.

בין תשע"ו לתשע"ח נרשמה ירידה גדולה מאוד בשיעור ההורים לתלמידים בחטיבות עליונות דוברות ערבית שדיווחו שהם בחרו את בית הספר שבו ילדם לומד. מאידך, בין תשע"ו לתשע"ח נרשמו עליות קלות בשיעור ההורים בחטיבות הביניים ובחטיבות העליונות שדיווחו שחשוב להם לבחור את בית הספר שבו ילדם לומד.

בתוך הנתונים אפשר למצוא רמזים לעלייה מסויימת בין תשע"ו לתשע"ח בשיעורי הדיווח על היעזרות בשיעורים פרטיים (אם כי אפשר לפרש עלייה זאת גם כחזרה לנתונים של תשע"ד).